

ЗАЛА 5
ШКАФЪ 11
ПОЛКА 3 № 3

A. GALEZOWSKIEGO I KOMP.

D-38/83

KALENDARZ

DOMOWY

NA ROK ZWYCZAYNY

1833

MAIACY DNI 365.

(Na południk Warszawski ułożony.)

ZA POZWOLENIEM CENZURY RZADOWEY.

80937

W WARSZAWIE,

W DRUKARNI PRZY ULICY ŻABIĘY N^{rem} 472.

25 710

D-38/83

EPOKIGŁOWNE.

Rok 1833 Ery Chrześcijański jest rokiem.

6546 Peryodu Juliuskiego.

2586 Od założenia Rzymu podług Varrona.

2580 Od Ery Nabonnassara ustalonej dnia 26 Lutego 3967 peryodu Juliuskiego, albo w roku 747 Ery Chrześcijańskiej według chronologów, a w roku 746 podług Astronomów.

2609 Olimpiad, albo 1833 Olimpiady poczynający się w Lipcu 1833 odnosząc początek Olimpiad do r. 775 1/2 przed Erą Chrześcijańską albo do 1 Lipca r. 3938 peryodu Juliuskiego.

1248 Machometan, poczynający się 31 Maja 1832 r. a kończący się 20 Maja 1833 według zwyczaju przyjętego w Konstantynopolu.

LICZBY ZWROTÓW KALENDARSKICH.

Podług nowego (Gregoryjańskiego) Kalendarza. X. — Liczba Złota — XX. IX. — Epakta — XX. XXII. — Okres Słońca — XXII. VI. — Poczet Rzymski — VI. F. — Litera Niedzielnia — A.

ZNACZENIE WYRAZÓW W KALENDARZACH UŻYWANYCH.

Liczba złota.

Meton Astronom Grecki pierwszy znalazł, iż nowie Xieżyca po 19 latach słonecznych do tych samych prawie dni tygodnia wracają. Gdy takowy peryod czyli okres Xieżyca poczynia się z dniem 1 Styernia w którym now przypada, liczba pokazująca ile lat upłynęło od takiego nowiu w pewnym roku, nazywa się *Liczbą złotą*. Nazwisko złotyż stąd pochodzi że i Grecy złotemi literami na wystawionej tablicy w Atenach znaczyli. Początek tego peryodu był na jeden rok przed Erą naszą. Liczba złota dla obydwóch Kalendarzy jest ta sama. Do liczby lat danej dodając jedność, a sumę dzieląc przez 19, reszta pozostająca będzie liczbą złotą; podług tego rok 1833 ma liczbę złotą 10.

Epakta.

Epaktą pewnego roku jest liczba dni, o którą początek roku czyli dzień 31 roku poprzedzającego od ostatniego nowiu xieżyca naprzód się oddalił; czyli Epakta jest liczbą dni, o którą nowie od roku do roku wcześniej przypada; jest ona różnicą liczby lat słonecznych nad taką liczbę lat (miesięcy) xieżycowych w całkowitych dniach wyrażoną. Aby znaleźć Epaktę dla pewnego roku, potrzeba okres xieżyca czyli liczbę złotą dla tegoż roku, podług powyższego reguła otrzymać, pomnożyć przez 11, od iloczynu odjąć 30 tyle razy ile się da, reszta okaże Epaktę Juliuską; od tej ostatniej odjąć 11 pozostająca liczba będzie szukana Epakta Gregoryjańska; gdyby pierwsza reszta była mniejsza od 11, dodaje się do niej 30. Podług tego r. 1833 ma Epaktę Juliuską 20; a Gregoryjańską 9.

Litera Niedzielnia.

Dni tygodnia, poczynając od 1 Styernia, oznaczają się siedmią głoskami początkowemi alfabetu A, B, C, D, E, F, G, tak iż po 8, 15, 22 dniach tak sama p. głoska A powraca. Jedną z tych głoszek, która na dzień niedzielnny przypada, zowie się *Literą Niedzielną*. Rok zwyczajny z 365 dni złożony zawiera 52 tygodnie i nadto dzień jeden; każdy zatem rok zwyczajny kończy się tym samym dniem tygodnia którym się zaczął, i tak jeżeli rok zaczął się od niedzieli to ostatni tydzień kończy się w Sobotę która będzie dniem 364 roku, a że jeden dzień jeszcze pozostał, zatem rok skończy się także w Niedzielę, a rok następny zacznie się od Poniedziałku, rok trzeci zacznie się od Wtorku i tak następuje, z czego wypada, iż litera niedzielnna co rok o jedno miejsce się cofa; jeżeli pewnego roku litera G była Niedzielną, następnego będzie F trzeciego E, i tak dalej następowaloby, gdyby każdy rok był zwyczajny; lecz że rok przestępny zawiera 366 dni czyli 52 tygodnie i nadto 2 dni, zatem w roku czwartym litera niedzielnna cofnie się o dwie głoski watecz. Nadto ponieważ dzień przybyszowy po dniu 23 Lutego następuje, przeto w roku przestępnym dzień 23 i 24 Lutego miałyby też same litery niedzielnne D; dla uniknięcia tej niedogodności biorą się dwie litery, a mianowicie n. p. D i ta służy do 1 Styernia do 23 Lutego, druga C tuż za poprzedzającą od 24 Lutego do końca roku. Gdyby wszystkie lata zawierały tylko po 365 dni, natenczas litery niedzielnne, które co raz o jedno miejsce się cofały, po 7 latach też sameby wróciły i znowu w takim samym jak pierwszy porządku postępowaly; lecz że w Kalendarzu Juliuskim każdy rok czwarty jest przestępny, cofa się znowu litery o jedno miejsce, przeto mnożąc peryod liter, to jest 7, przez peryod lat przestępnych, to jest 4, wypadnie peryod 28 lat zawierający który litery niedzielnne do tego samego miejsca wraca.

W roku 1582, w którym reforma kalendarza Juliuskiego nastąpiła, 10 dni w miesiącu Październiku wyrzucono, gdzie zamiast 5 Października ogłoszono 15ty; przez to litera niedzielnna o 10 miejsc wyprzedziła Juliuszową czyli właściwie o 8 miejsc bo 10-2=8, a że

rok 1600 jako przestępny także w Kalendarzu Gregoryjańskim pozostał; zatem od roku 1582 do 1700 Gregoryjańska litera niedzielnna o 3 miejsca naprzód od Juliuskiej postąpiła; od r. 1700 do 1800 o 4 miejsca (bo lata wiekowe w Gregoryjańskim są zwyczajne, zaś w Juliuskiej, jako podzielne bez reszty przez 4 są przestępne i w nich jedna litera przybywa, przez co o 4 miejsca Gregoryjańska dalej jest od Juliuskiej) od r. 1800 do 1900 o 5 miejsc od r. 1900 do 2100 o 6 miejsc, od 2100 do 2200 o 7 miejsc i t. d. Litera niedzielnna dla kalendarza Gregoryjańskiego na wiek 19, to jest od r. 1800 do 1900, w ten sposób się wynajduje. Do liczby lat upłynionej od r. 1800 dodaje się czwarta część tych lat (w liczbie całej nie mając względu na resztę) sumę dzieli się przez siedm, pozostala reszta odejmuje się od 5 lub 12, reszta pokaże literę niedzielną; gdy oznaczmy 1 przez A, 2 przez B, 3 przez C, 4 przez D, 5 przez E, 6 przez F, 7 przez G, podług tego na r. 1833 litera niedzielnna jest 6 czyli F. Dla roku przestępnego brać potrzeba dwie litery, jedną otrzymamy tak jak dla roku zwyczajnego, a druga tuż ją poprzedzająca, i tak r. 1832 który był przestępnym miał jedną literę od 1 Styernia do 23 Lutego 1 czyli A, a drugą od 24 Lutego do końca roku 7 czyli G.

Dla kalendarza Juliuskiego łatwo wynajduje się litera niedzielnna cofając Gregoryjańską o 5 miejsc wstecz i tak r. 1833 ma literę niedzielną A, zaś r. 1832 miał litery C i B.

Okres słońca.

Okres słońca albo cykl słoneczny jest peryod 28 lat zawierający, po upłynieniu którego litera niedzielnna powraca na to samo miejsce. Początek tego peryodu kładą na 9 lat przed Erą naszą; tak iż narodzenie Chrystusa przypadało w 10tym okresie słońca; ponieważ litery niedzielnne wstecz postępują w miejsc swoich, zatem w 28 roku, to jest w końcu okresu słonecznego albo 19 roku po narodzeniu Chrystusa litera niedzielnna A położono. Do liczby lat danej dodając 9 a sumę dzieląc przez 28, reszta będzie okresem słońca dla obydwóch kalendarzy; gdyby żadna reszta nie wypadła, wtenczas znaczyłoby iż jest ostatni rok okresu czyli 28, podług tego na rok 1833 okres słońca jest 22.

Poczet Rzymski.

Indykcyja albo Poczet rzymski jest peryod 15 lat zawierający; ten za czasów Cesarza Konstantyna przy nabliżających sprawach używanym był. Początek tego peryodu przypada na 3 lata przed Erą naszą. Do liczby lat danej dodając 3, sumę dzieląc przez 15, reszta będzie Indykcyją służącą dla obydwóch kalendarzy. Narok 1833 poczet rzymski jest 6.

ŚWIĘTA RUCHO ME.

Rzymskie.

Niedziela Starozapus. — 3 Lutego
Niedziela Zapustna — 17 Lutego.
Popielec — 20 Lutego.
Wielkanoc — 7 Kwiet.
Krzyżowe dni — 13, 14, 15 Maja.
Wniebowstąpienie Pańskie — 16 Maja.
Zielone Świątki — 26 Maja.
Trójcy Świętej — 2 Czerw.
Boże Ciało — 6 Czerw.
Niedziela i Adwentu — 1 Grudnia.

Ruskie.

Miasojasty — Nedel 6 —
Miasopust — 5 Fewrala.
Syropust — 12 Fewrala.
Lden wylcy posta — 13 Fewrala.
Woskresie Xtowe — 2 Apryla.
Woskresie Hospod — 11 Maja.
Soszest S. Duchu — 21 Maja.
Tielu Xtowe — 1 Junia.
Petrova Posta — 29 Maja.
Miasopust Petrow — Ned. 4 dni 3.

Miasopustu, rachując od Nowego roku do Popielca, jest tygodni 7 i dni 1. Suchedni i wigilie oznaczają.

SUCHEDNI.

Pierwsze — 27 Lutego i 2 Marca. Trecie — 13, 20, 21, Wrzesnia.
Drugie — 29, 31 Maja i Czerwca. Czwarte — 18, 20, 21, Grudnia.

WYKŁAD ZNAKÓW KALENDARSKICH.

Now Xieżyca. Lew
Pierwsza kwadra. Panna
Pełnia. Waga
Ostatnia kwadra. Niedziwadek
Baran. Strzelec
Byk. Koziorożec
Bliźnięta. Wodnik
Rak. Ryby

Baran idzie przed Bykiem, po Bliźniętach Raki, Lew przed Panną uchodzi, są to letnie znaki; Waga chodzą z Niedziwadekiem, Strzelec z mianem grozi, Koziorożec ład wiąże; Wodnik, Ryby morzi.

MAY ma dni XXX.

MAJI.

MAJUS.

Dni ty.	ŚWIĘTA RZ.	ŚWIĘTA RUSKIE.	IMIONA SŁAWIAN.	Zn.
1 S.	Filipa i Jakoba.	Joanna.	1. Lubomir.	
2 C.	Atanazego B. Węgierskiego.	20. Fteodora.	2. Czesław.	
3 P.	Znalezienie S. Izabelli Król.	21. Januaria.	3. Wienczysław.	
4 S.	Floryana M.	22. Fteodora.	4. Świętosława bł.	
5 N.	2. 2 po W. Męczennika.	23. N. Razstab. Hieror. Mu.	5. Chosław.	
6 P.	Jana Ajasza.	24. Sawwy.	6. Guśmilit.	
7 W.	+ Doroty Panny.	25. Marka Ewang.	7. Ludomila S.	
8 S.	STAN. PO SW. SŁ.	26. Wasylia.	8. Stanisław S.	
9 C.	Grzyana Męczenn.	27. Symeona.	9. Bożorad.	
10 P.	Hiłolaia z Tolentynu.	28. Jazona.	10. Cierpimir.	
11 S.	Prota M. i Pulch.	29. SS. 9 Muczen.	11. Ludowit.	
12 S.	Imien. Maryi. Gwidogo Bisk.	30. N. Samara. Jakowa A.	12. Wszemil.	
13 P.	Maureliusza.	1. May. Jeremii Pror.	13. Cichosław.	
14 S.	Podwyższenie S. K.	2. Aftanasya.	14. Dobiesław.	
15 N.	10 po SW. N. Impleietya.	3. Tymofteia.	15. Strzezysława.	
16 P.	Cypriana i Eufrezy.	4. Pelahii.	16. Wienczysław.	
17 W.	Justyna M. i 15 Wenant.	5. Iryny.	17. Sławomil.	
18 S.	+ Józ. z Kop.	6. Jowa Praw.	18. Wszesław.	
19 C.	Januariusz. Intra Celestyna.	7. N. Silipor. Znam. K.H.	19. Krzesomizsl.	
20 P.	+ Bustachibenskiego.	8. Joanna Bohosław.	20. Bronimir.	
21 S.	+ Mateusz. i Poliekta Mecz.	9. Isaii i Nikołaja.	21. Przecława.	
22 N.	11 po SW. N. Męczenniczki.	10. Symeona.	22. Wisława.	
23 P.	Tekli Panny.	11. WOZ. HOSP. Mokia.	23. Budziwoj.	
24 W.	Gerarda B. Panny.	12. Epifanya.	24. Tomira.	
25 S.	Ladyst. i 15 Wenant.	13. Hlykieryi.	25. Roryslawa.	
26 C.	Władysław. D. S. Fil. Ner.	14. SS. Otec. Isydora M.	26. Wyszemil.	
27 P.	Kosmy i Dny. Jana P. i B.	15. Pachomya Wel.	27. Rusław.	
28 S.	Wacław Biskupa.	16. Fteodora.	28. Jaromil.	
29 N.	Jozyi Wdowy.	17. Andronika.	29. Boguchwała.	
30 P.	Pap. i Ferdyn. Kr.	18. Fteodota.	30. Szulimir.	
31 S.	Donelli Panny.	19. Patrykia.	31. Bożesława.	

CZ WIEC ma dni XXX.

JUNJI.

JUNIUS.

1 S.	+ Nikodema i Prokula.	20. Fteodora.	1. Wyszosław.
2 N.	SS. TROYCY. Erazma B.	21. N. SOS. S. DUC. Ko. H.	2. Ratysław.
3 P.	Rotyldy Panny.	22. P. SWITLY Wasyluk.	3. Bratunila.
4 W.	Opat Biskupa.	23. Michaila.	4. Litomil.
5 S.	Bow i Waleryi.	24. Symeona.	5. Dobromil.
6 C.	BOŻE CIAŁO. Norberta Bisk.	25. Obr. Hla. S. Joanna.	6. Cichomir.
7 P.	Robert Opat.	26. Karpa Apostola.	7. Wisław.
8 S.	Maxyr. Jana Medarda.	27. Fteraponta.	8. Swiatopolk.
9 N.	2. 2 po SW. Prisca i Felic.	28. N. 1 po Sosz. Nikity.	9. Mnożyśław.
10 P.	Bogumila.	29. Petr. Post. Fteodosyi.	10. Bogumil Sty.
11 W.	Barnaby Apostola.	30. Jsaakia.	11. Radomil.
12 S.	Onufrego Pustelnika.	31. Ermia A.	12. Wyszomir.
13 C.	Astaniego Padewskiego.	1. Janii. HIEL. XT. Just.	13. Chotimir.
14 P.	Bazylego.	2. Nikifora.	14. Przedzimir błog.
15 S.	Wita i Modesta Męczennika.	3. Lukiliana.	15. Wit Sty.
16 N.	2. 2 po SW. Benona Bisk.	4. N. 2 po Sosz. Mytrof.	16. Budzimir.
17 P.	Adolfa Biskupa.	5. Dorofteia.	17. Drogomysł.
18 W.	Marcellego.	6. Ilaryona.	18. Długosław.
19 S.	Gerwazego i Protazego.	7. Fteodota.	19. Boryśław.
20 C.	Florenty Panny.	8. Fteodor.	20. Bogna Sta.
21 P.	Aloizego Gonzagi.	9. Kirylla.	21. Domysław.
22 S.	Paulina Biskupa.	10. Tymofteia.	22. Bronimil.
23 N.	2. 4 po SW. Agrypiny Pan.	11. N. 3 po Sosz. Warfol.	23. Rosława.
24 P.	Narodz. S. Jana Chrzciciela.	12. Onufry Welik.	24. Janisław.
25 W.	Prospera Biskupa.	13. Akilyny.	25. Włocimil.
26 S.	Jana i Pawła MM.	14. Jelyseia P.	26. Różmysław.
27 C.	Władysława Król.	15. Amosa Pr.	27. Władysław.
28 P.	+ Leona Papieża.	16. Tychona.	28. Zbrojsław.
29 S.	PIOTRA i PAWŁA.	17. Manuila.	29. Wyszomil.
30 N.	2. 5 po SW. Emilii i Luc. PP.	18. N. 4 po Sosz. Leontya.	30. Cichosława.

BLIŻNIĘTA.

Słońce wchodzi w znak Bliźniąt dnia 21 o god. 9 m. 53 rano.

LUNACYE.

Pełnia dnia 4 o god. 11 m. 0. przed południem.

Ostatnia kwadra dnia 11 o godz. 8 m. 11 wieczór.

Nów Czerwca dnia 19 o god. 6 m. 22 zrana.

Pierwsza kwadra dnia 26 o godz. 2 min. 33 po południu.

ŚWIĘTA ZYDOWSKIE.

Dnia 4 Szabas. d. 7 Lagbeomer dzień radosny. d. 11, 18, Szabas. 19 Rozchodez Sywon czyli i Sywon. 21, 22, 23, dni radosne. 24, 25 Szewios czyli Zielone Świątki.

RAK

Słońce wchodzi w znak Raka dnia 21 o god. 6 min. 24 po południu. Początek lata.

LUNACYE.

Pełnia dnia 2 o godz. 11 m. 44 przed północą.

Ostatnia kwadra dnia 10 o godz. 8 m. 55 zrana.

Nów Lipca dnia 17 o god. 6 min. 6 po południu.

Pierwsza kwadra dnia 25 o godz. 3 min. 17 zrana.

ŚWIĘTA ZYDOWSKIE.

Dnia 1, 8, 15, Szabas. 18 Rozchodez Tamuz czyli i Tamuz. 22, 23, Szabas.

LIPIEC ma dni XXXI.

JULI.

JULIE.

LEW

Dni ty.	SWIĘTA RZYMSKIE.	SWIĘTA RUSKIE.	IMIONA SŁAWIA
1 P.	Teodozysza.	19. Judy Apostoła.	1. Unisław.
2 W.	Nawiedzenie N. M. P. i Ottona.	20. Meftodya.	2. Sendomir.
3 S.	Heliodora i Anatoliusza.	21. Juliana.	3. Miłosław.
4 C.	Józefa Kalasantego Wyzn.	22. Ewzewia.	4. Wielisław.
5 P.	Karoliny i Prokopa.	23. Achrypiny.	5. Prokop Sty.
6 S.	Izaiasza Pr. Dominiki P.	24. S. JOANNA KREST.	6. Izasław.
7 N.	P. 6 po Sw. Pulcheryi P. M.	25. N. 5 po Sosz. Fewronii.	7. Krasnoroda.
8 P.	Elżbiety i Kiliana.	26. Dawida.	8. Chwalimir.
9 W.	Cyrylla i Anatolii Panny.	27. Samsona.	9. Strachota i Cyrch.
10 S.	7 Braci synów Felicyty.	28. Kirai Joa.	10. Radziwój.
11 C.	Sabina Wyzn. i Pelagii Panny.	29. SS. PIOTR i PAW.	11. Oleha Sta.
12 P.	Jana z Dukli i Jana Gwalb.	30. Sobor 12 Apost.	12. Tolimir.
13 S.	Małgorzaty Panny.	1. Julii. Kosm. i Damian.	13. Radomiła.
14 N.	P. 7 po Sw. Bonawen. Bis.	2. N. 6 po Sosz. Po. R. P. B.	14. Dobrogost Mecz.
15 P.	Henryka Ces. i Rozest. Apost.	3. Jakinta.	15. Radostaw.
16 W.	N. M. P. Skaplerzney.	4. Andreia Kryt.	16. Dzierżysława.
17 S.	Alexego Wyznawcy.	5. Marfity.	17. Dzierżykraj.
18 C.	Szymona z Lipny i Kamilla.	6. Sysoia.	18. Chwalimir.
19 P.	Wincentego z Pauli Wyzn.	7. Ftomu.	19. Wodzisław.
20 S.	Elizasia Pror. i Czesława Wyz.	8. Prokopia Mucz.	20. Czesław Sty.
21 N.	P. 8 po Sw. Dan. Pr. Prax. P.	9. N. 7 po Sosz. Pankrat.	21. Dystaw.
22 P.	Maryi Magdaleny.	10. 49 Muczenników.	22. Boleśława.
23 W.	Apolinara Bisk. Mecz.	11. Effimii.	23. Zelisław.
24 S.	Krystyny Panny Mecz.	12. Prokl. i Ilar.	24. Ljubomira.
25 C.	Jakóba Apost. i Kunegundy.	13. Sobor Hawr. Arch.	25. Sławosz.
26 P.	Antoni M. N. M. P.	14. Akwity Apost.	26. Mirosława.
27 S.	Pantalona Mecz.	15. Kyrka i Jidity.	27. Wszebór.
28 N.	P. 9 po Sw. Innoc. Pap. i Cel.	16. N. 8 po Sosz. Anstynob.	28. Świętomir.
29 P.	Martyny i Serafii PP.	17. Maryny Mucz.	29. Cierpisława.
30 W.	Abdoma i Senny Mecz.	18. Emeliana.	30. Ludemir.
31 S.	Ignarego Liofi Wyznawcy.	19. Makryny.	31. Zdobysław.

Wschód słońca bez reszty p. minut 14 rano.
Przez co o 4 m.
do 2200 o 7 min.
Anskiego na wieś NACYE.
Jadnie. Do licha.
e trzech lat (w licha).
nie przez siedm. 2 2 o god. 0 m. 2.
pokaże literę niedz.
przez C. 4 przez D.
r. 1833 ktera niedz. dnia 9 o god.
brac potrzeba awie
nego, a druga tuż na po
nym nial jedeg literę o
g. od 24 Lutego do koł 17 o god.
wynaide sie literaniedz
3 r. 1833 ma lit.
godz.
ryod 28 lat zawierai
waca na to samomier
zed Krą nasza: ta
sie słońca; powiew
h, zatem w 28 r.
Dnia 4 Post czyku po narodzeni
mityku churzeny lat daney doda
Szabas. d. 17. kresom słońca d. 11
Aw. d. 20. Sze xpantia, wtenz
Tyżebaw podług tego na rze
nia zczyt su
Nahnu radus
dzien radosny.

SIERPIEN ma dni XXXI.

AWHUST.

AUGUSTUS.

PANNA.

Dni ty.	SWIĘTA RZYMSKIE.	SWIĘTA RUSKIE.	IMIONA SŁAWIA
1 C.	Piotra w Okowach.	20. Ilyi Pr.	1. Rolistaw.
2 P.	N. M. P. Anielskiy.	21. Symeona.	2. Swiatosława.
3 S.	Augusta Wyznawcy.	22. Maryi Machdal.	3. Letosław.
4 C.	P. 10 po Sw. Dominika Wyz.	23. N. 9 po Sosz. Trof. Mu.	4. Ostromir.
5 P.	N. Maryi Panny Snieżny.	24. Borysa i Hliba.	5. Stanisława Sta.
6 W.	Przemienienia Pańskiego.	25. Anny Mat. P. Boho.	6. Chlebosław.
7 S.	Kajetana Wyznawcy.	26. Jermolaja.	7. Wszemir.
8 C.	Cyryaka i Larga Mecz.	27. Pantaleimona.	8. Niezanyśl.
9 P.	Romana Mecz.	28. Prohora.	9. Borys i Chleb.
10 S.	Wawrzynca Mecz.	29. Kalynyka.	10. Wawrzyniec Sty.
11 N.	P. 11 po Sw. Zuzan. Dy. PP.	30. N. 10 po Sosz. Syly.	11. Włodzimira.
12 P.	Klary Panny.	31. Ewdokima.	12. Sława.
13 W.	Hypolita i Kassiana MM.	1. Awthust. SS. M. Makl.	13. Rosław.
14 S.	† Euzebiusza Wyz.	2. Stefana.	14. Dobrowoj.
15 C.	WNEBOWZ. N. H. P. Jacka.	3. Isaakia Pror.	15. Jacek Sty.
16 P.	Rocha Wyznawcy.	4. 7 Otrok w Efezi.	16. Donarad.
17 S.	Mirona Męczennika.	5. Ewsewia.	17. Miron Sty Mecz.
18 N.	P. 12 po Sw. Agapita Mecz.	6. N. 11 po Sosz. PRE. H.	18. Boleśław blog.
19 P.	Benigny i Bronisławy.	7. Dometya.	19. Bronisława Sta.
20 W.	Bernarda Wyznawcy.	8. Emeliana.	20. Sobiesław.
21 S.	Joanny Fremiot.	9. Mafcia Ap.	21. Kazimira.
22 C.	Joachima i Syrforyna.	10. Lawrentyna.	22. Radomir.
23 P.	Filipa Beniamina.	11. Ewpla.	23. Cichomir.
24 S.	Bartłomieja Apostoła.	12. Fotya.	24. Cieszyni.
25 N.	P. 13 po Sw. Ludwika Król.	13. N. 12 po Sosz. Maxyma.	25. Namysław.
26 P.	Zefiryna Mecz. i Róży Panny.	14. Micheia Pror.	26. Włoseimira.
27 W.	Cezaryusza i Przen. S. Kaz.	15. USEPN. P. BOHOR.	27. Bogusław M. Sty.
28 S.	Augustyna Biskupa.	16. Dyomid.	28. Wyszomir.
29 C.	Sciecie Szo Jana.	17. Mirona.	29. Racibor.
30 P.	Felixa Mecz. i Gaudentego.	18. Flora i Lawra.	30. Szczesny Sty.
31 S.	Raymunda i Rufiny Panny.	19. Andreia.	31. Świętosław blog.

Słońce wchodzi w zna
dnia 23 o god. 11 min. 45.
LUNACYE.
Pelnia dnia 1 o godz. 1 m.
12 po północy.
Ostatnia kwadra dnia 8 o
godz. 10 m. 33. zrana.
Nów Września dnia 15 o
7 m. 34. wieczorem.
Pierwsza kwadra dnia 23
godz. 4 minut 45. zrana.
Pelnia dnia 30 o god. 1 m.
56 w południe.
SWIĘTA ŻYDOWSKIE.
Dnia 3, 10, Szabas. d. 16 Rozchodesz
Etet czyli 1 Etat. d. 17, 24, 31, Sza
bas.

WRZESIEŃ ma dni XXX.

SENTIABR.

SEPTEMBER

WAGA

Dni ty.	SWIĘTA RZYMSKIE.	SWIĘTA RUSKIE.	IMIONA SŁAWIA.
1 N.	P. 14 po Sw. Idz. Op. i Ju. M.	20. N. 13 po Sosz. Sam. P.	1. Dzierżysława.
2 P.	Stefana Króla Węgierskiego.	21. Ftadeia Apost.	2. Czacibóg.
3 W.	Eufrozyny P. i Izabelli Król.	22. Abaftonyka.	3. Przysława.
4 S.	Rozalii Panny.	23. Ewtych.	4. Rościsława.
5 C.	Wiktoryna Męczennika.	24. Luppa.	5. Włodzisław.
6 P.	Zacharyasza.	25. Warfolomeia Ap.	6. Drogowik.
7 S.	† Reginy Panny.	26. Adryana.	7. Domosława.
8 N.	P. 15 po Sw. NAR. N. M. P.	27. N. 14 po Sosz. Pimena.	8. Radostawa.
9 P.	Adryana Mecz.	28. Moyscia.	9. Znajbóg.
10 W.	Mikołaja z Tolentynu.	29. Usik. Joanna Krest.	10. Władybój.
11 S.	Prota M. i Puleb.	30. Alexan.	11. Iscisław.
12 C.	Imien. Maryi. Gwidona Wyz.	31. Potoz. Poie. P. Bohor.	12. Radzimir.
13 P.	Maureliusza.	1. Senti. Symeona Stoł.	13. Chronisław.
14 S.	Podwyższenie S. Krzyża.	2. Mamanta.	14. Ziemomyśl.
15 N.	P. 16 po Sw. Nikodema Mę.	3. N. 15 po Sosz. Anstyma.	15. Budimil.
16 P.	Cypryana i Eufemii.	4. Wawilly.	16. Sędzisław.
17 W.	Justyna M. i 5 ran S. Fran.	5. Zacharyi Pr. i Elzb.	17. Drogosław.
18 S.	† Józ. z Kop. i Tom. W.	6. C. S. Mich.	18. Dobrowil.
19 C.	Januariusza Bis. Mecz.	7. Sozonta.	19. Krzepimir.
20 P.	† Eustachiusza Mecz.	8. ROZDEST P. BOH.	20. Myślisław blog.
21 S.	† Mateusza Apostoła.	9. Joakima i Anny.	21. Bożydar.
22 N.	P. 17 po Sw. Maurycego M.	10. N. 16 po Sosz. Miadory.	22. Zelimir.
23 P.	Tekli Panny.	11. Fteodory.	23. Bogusława.
24 W.	Gerarda Bisk.	12. Aftonoma.	24. Jaromir.
25 S.	Ładysł. i Aurel. P.	13. Kornyl.	25. Ładysław blog.
26 C.	Władysława z Gel. i Cypr. M.	14. WODZ. CZ. KRES.	26. Świętopelk Sty.
27 P.	Kosmy i Damiana.	15. Nikity.	27. Damian blogosl.
28 S.	Wacława Króla.	16. Josafata, Effimii.	28. Wacław Święty.
29 N.	P. 18 po Sw. Michała Archa.	17. N. 17 po Sosz. Soñi.	29. Dadzibóg.
30 P.	Hieronima Doktora Kościoła.	18. Ewmenya.	30. Imisław.

Słońce wchodzi w znak Wagi
dnia 23 o godz. 8 minut 28 ra
no. Początek Jesieni.
LUNACYE.
Ostatnia kwadra dnia 6 o g
11 m. 7 przed północą.
Nów Października dnia 14
o god. 8 m. 18 zrana.
Pierwsza kwadra dnia 21 o
god. 5 m. 29 wieczorem.
Pelnia dnia 29 o god. 2 m.
40 zrana.
SWIĘTA ŻYDOWSKIE.
Dnia 7 Szabas. d. 14, 15, Tyszy No
wey Rok 5594. d. 16 Post Gedali. 21
Szabas. 22 wigilia dnia sądno. 2
sądny dzień czyli Jomkipur. 28, 29
uroczyste święta kuczek. 30 wolne
święto kuczek.

PAŹDZIERNIK ma dni XXXI. OKTIABR.

OCTOBER.

NIEDZWIAD.

Dni ty.	SWIĘTA RZYMSKIE.	SWIĘTA RUSKIE.	IMIONA SŁAWIA.
1 W.	Remigiusza Bisk.	19. Trofima.	1. Znatesław.
2 S.	Aniołów Stróżów.	20. Ewstafia.	2. Stanimir.
3 C.	Rozan. Mar. Kandyda M.	21. Kondrata Apost.	3. Siemian.
4 P.	Franciszka Serafińskiego.	22. Fokia Mucz.	4. Bracisław.
5 S.	Placyda i Flawii Panny.	23. Zacz. Joanna Krest.	5. Zasław.
6 N.	P. 19 po Sw. Brunona Wyz.	24. N. 18 po Sosz. Ftekli M.	6. Bronisław.
7 P.	Justyny Panny i Mecz.	25. Efrasyyni.	7. Wanda.
8 W.	Brygidy Wdowy.	26. JOANNA BOHOSŁ.	8. Wojsława.
9 S.	Dyonizego B. M.	27. Kalistrata.	9. Domagost.
10 C.	Franciszka Borg. Wyz.	28. Charytona.	10. Tomil.
11 P.	Placydy Panny.	29. Kiryaka.	11. Dobromiła.
12 S.	Maxymiliana Bisk.	30. Hryhorja.	12. Grzmisław.
13 N.	P. 20 po Sw. Edwarda Król.	1. Okt. N. 19 p. S. P. P. B.	13. Ziemisław.
14 P.	Kalixta Pap.	2. Kipyryana.	14. Dzierżymir.
15 W.	Jadwigi Wdowy i Teresy P.	3. Dyonyśya.	15. Drogosława.
16 S.	Florent. B. i Gaw.	4. Jerofeia.	16. Radzisław.
17 C.	Florentyny i Lucyny P.	5. Charytyny.	17. Zytisława.
18 P.	Łukasza Ewan.	6. Ftomu Apost.	18. Bratomił.
19 S.	Piotra z Alk. Wyz.	7. Sergia i Wakcha.	19. Ziemowit.
20 N.	P. 21 po Sw. Ireny P. i Pr. S. W.	8. N. 20 po Sosz. Pelahii.	20. Budzisława.
21 P.	Urszuli Panny.	9. Jakopa Apost.	21. Daromiła.
22 W.	Korduli P. i Alfonsa.	10. Ewlampia.	22. Przybysława Sta.
23 S.	Japa Kapis. Wyzn.	11. Filip. Apost.	23. Włoseimir.
24 C.	Jana Kantego i Rafała Arch.	12. Prowa i Aadronyka.	24. Dzierżymir.
25 P.	Kryspa i Kryspiana.	13. Karpa.	25. Samonysł.
26 S.	Alfonsa Króla.	14. Nazarya.	26. Lutosław.
27 N.	P. 22 po Sw. Iwona Wyzn.	15. N. 21 po Sosz. Łukiana.	27. Witomił.
28 P.	Szymona Judy.	16. Lqhina.	28. Władybóg.
29 W.	Nareysa Bisk.	17. Osi Prot.	29. Dalemil.
30 S.	Zenobii Panny.	18. Łuki Ap.	30. Przemysława.
31 C.	† Wolfganga Bisk.	19. Joila Pror.	31. Godzimir.

Słońce wchodzi w znak Nie
dzwiadka d. 23 o god. 4 minut 42
wieczór.
LUNACYE.
Ostatnia kwadra dnia 6 o
godz. 11 m. 51 przed południem.
Nów Listopada dnia 13 o
godz. 9 min. 2 wieczorem.
Pierwsza kwadra dnia 21 o
godz. 6 min. 13 zrana.
Pelnia dnia 28 o godz. 3 m.
24 popołudniu.
SWIĘTA ŻYDOWSKIE.
D. 1, 2, 3, wolne święta kuczek. d. 4
dzień palmowy. 5, 6, ostatnie uro
czyste święta kuczek. 12 Szabas. 13
Rozchodesz Cheszwon czyli 1 Ches
won. 19, 20, Szabas.

LISTOPAD ma dni XXX. NOJABR. NOVEMBER.

Dni ty.	SWIĘTA RZYMSKIE.	SWIĘTA RUSKIE.	IMIONA SŁAWIAN.
1 P.	WSZYSTKICH ŚWIĘT.	20. Artemia.	1. Wacław.
2 S.	<i> Dzień Zadusz.</i> Wiktoryna B.	21. Haryona.	2. Witimir.
3 N.	F. 23 po Św. Huberta Bisk.	22. N. 22 po Sosz. Awerkia.	3. Chwałisław.
4 P.	Karola Boromeusza.	23. <i> Jakowa Apost.</i>	4. Mściwój.
5 W.	Zacharyasza i Elżbiety.	24. Arefty.	5. Sławomir.
6 S.	Leonarda Wyznawcy.	25. Markiana.	6. Wszewład.
7 C.	<i> Opieki Maryi.</i> Engelberta.	26. Dymitrya Mucz.	7. Wyszowska.
8 P.	4 Koronatów.	27. Nestora.	8. Sędziwój.
9 S.	Teodora Męczennika.	28. Terentya.	9. Bogodar.
10 N.	F. 24 po Św. Andrzeja z Aw.	29. N. 23 po Sosz. Anastaz.	10. Ludomir.
11 P.	Marcina Bisk.	30. Zenowia.	11. Spitosław.
12 W.	5 Braci Pol. M. M. Marcina P.	31. Stachia Apost.	12. Nowosław.
13 S.	Dydaka Wyznawcy.	1. Noj. Kos. i D.	13. Wszerad.
14 C.	Serapiona Męcz.	2. Akindyna.	14. Wodzimir.
15 P.	Leopolda Wyznawcy.	3. Akepsyna.	15. Przebysław.
16 S.	Edmunda Biskupa.	4. Joannykia.	16. Radomir.
17 N.	F. 25 po Św. Salomei Pan.	5. N. 24 po Sosz. Halakt.	17. Zbislawa.
18 P.	Stanisława Kostki.	6. Pawła.	18. Stanisław Kost.
19 W.	Elżbiety Królowej.	7. Jerona.	19. Drogomira.
20 S.	Felixa Wal. Wyz.	8. SOB. S. MICH.	20. Sędzimir.
21 C.	Ofiarowanie N. P. M.	9. Onysyfora.	21. Sław.
22 P.	Cecylii Panny M.	10. Erasta.	22. Wszemila.
23 S.	Klemensa Pap.	11. Miny.	23. Szukostaw.
24 N.	F. 26 po Św. Jęka od Krz. W.	12. N. 25 po Sosz. Joan. Mil.	24. Darosław.
25 P.	Katarzyny Panny M.	13. <i> Joanna Złatoust.</i>	25. Chwałimira.
26 W.	Konrada.	14. <i> Filipa Apost.</i>	26. Suchosław.
27 S.	Barlacema i Józefa.	15. Post. Fil. Hurya.	27. Tomir.
28 C.	Rufina Męcz. i Mansweta.	16. Małteia Apost.	28. Gościad.
29 P.	Saturnina Męcz.	17. Hryhorya.	29. Przemysł.
30 S.	Andrzeja Apost.	18. Platona.	30. Ludosław.

GRUDZIEŃ ma dni XXXI. DEKABR. DECEMBER.

1 N.	F. 1 ADWEN. Eligiusza Bisk.	19. N. 26 po Sosz. Aw. Pr.	1. Samosław.
2 P.	Bibianny Panny.	20. Hryhorya.	2. Szulislawa.
3 W.	Pranciszka Xaw. Wyz.	21. WOWED. P. BOH.	3. Wiślimir.
4 S.	Barbary Panny M.	22. Filimona.	4. Lubomila.
5 C.	Sabby Opata i Chryzologa.	23. Amfilochia.	5. Spitosława.
6 P.	Mikołaja Bisk.	24. Ekateryny Mucz.	6. Jarogniew.
7 S.	† Ambrogo Bisk.	25. Klymenty P. R.	7. Ludomysł.
8 N.	F. 2 ADWEN. NIE. PO. N. M. P.	26. N. 27 po Sosz. Alymp.	8. Boguwola.
9 P.	Waleryi Panny.	27. Jakowa.	9. Zydomir.
10 W.	N. M. P. Loretański i Eulalii.	28. Stefana.	10. Radzislawa.
11 S.	Damazego Pap.	29. Paramona.	11. Wojmir.
12 C.	Synezyusza Męcz.	30. <i> Andreia Apost.</i>	12. Wolidar.
13 P.	Lucyi Panny.	1. <i> Dekabr.</i> Nauma Pr.	13. Władysława.
14 S.	Spirydyona Bisk.	2. Awwakuma Pro.	14. Sławibór.
15 N.	F. 3 ADWEN. Irene. M. i Euz.	3. N. 1 Adw. Sofonyia Pr.	15. Wolimir.
16 P.	Antoniny i Adelady.	4. <i> Warwary Mucz.</i>	16. Zdzislawa.
17 W.	Bazara Bisk.	5. Sawy Oswia.	17. Zyrosława.
18 S.	† Gracyana Bisk.	6. Nikołaja Ep.	18. Wszemir.
19 C.	Nemezyusza Męcz.	7. Amwrosya.	19. Mściwniew.
20 P.	† Teofila.	8. Patapia.	20. Bogumila.
21 S.	† Tomasza Apost.	9. KACZ. P. BOHOR.	21. Tomislawa.
22 N.	F. 4 ADWEN. Zenona Żołnier.	10. N. 2 Adw. Miny.	22. Drogomir.
23 P.	Wiktoryi Panny.	11. Daniły.	23. Sławomira.
24 W.	† Adama i Ewy.	12. Spirydyona.	24. Godysława.
25 S.	NARODZ. CHRYSZTUSA P.	13. Eystratya.	25. Grzymislawa.
26 C.	SZCZEPANA MĘCZ.	14. Ftyrsa.	26. Wrociwój.
27 P.	<i> Jana Ewangelisty.</i>	15. Elewtery.	27. Radomysł.
28 S.	<i> Młodziankow.</i>	16. Abheia Pror.	28. Godzislawa.
29 N.	F. PR. N. ROK Tomasza Kan.	17. N. 3 Adw. Danyła Pr.	29. Tosław.
30 P.	Dawida Króla.	18. Sewastyana Mucz.	30. Ludomysł.
31 W.	Sylwestra Pap.	19. Wonyfanta Mucz.	31. Lassota.

STRZELEC.

Słońce wchodzi w znak Strzelca dnia 22 o godz. 1 min. 11 po południu.

LUNACYE.

⊙ Ostatnia kwadra dnia 5 o godz. 0 m. 35 po północy.

☾ Now Grudnia dnia 12 o godz. 9 m. 46 zrana.

☾ Pierwsza kwadra dnia 19 o godz. 6 m. 57 wieczorem.

☾ Pełnia dnia 27 o godz. 4 m. 8 zrana.

ŚWIĘTA ŻYDOWSKIE.

Dnia 2, 9 Szabas. 13 Rozchodez Kistow czyli 1 Kistow. d. 16, 23, 30, Szabas.

KOZIOROZEC.

Słońce wchodzi w znak Koziorożca dnia 22 o godz. 1 min. 43 po północy. Początek zimy.

LUNACYE.

⊙ Ostatnia kwadra dnia 4 o godz. 1 m. 19 popołudniu.

☾ Now Stycznia 1834 dnia 11 o godz. 10 m. 30 wieczorem.

☾ Pierwsza kwadra dnia 19 o godz. 7 m. 41 zrana.

☾ Pełnia dnia 26 o godz. 6 m. 4 wieczorem.

ŚWIĘTA ŻYDOWSKIE.

Dnia 7 Szabas. d. 8 pierwszy dzień Chanuka czyli 8 ośmiu następnych dni radosnych na pamiątkę zwycięstwa Machabeuszów. d. 12 Rozchodez Tawas czyli 1 Tawas. 14 Szabas Chanuka radosny. 21 Szabas. 22 Post asure betewas. 28 Szabas.

STYCZEŃ ma dni XXXI. HENWAR. JANUARIUS.

Dni ty.	SWIĘTA RZYMSKIE.	SWIĘTA RUSKIE.	IMIONA SŁAWIAN.
1 W.	NOWY ROK Fulgentia Bis.	20. Janatya.	1. Mieczysław blo.
2 S.	Makarego Opata.	21. Julianyi.	2. Strzeżisław.
3 C.	Daniela M. i Genowefy Pan.	22. Anastazyi.	3. Włoscimila.
4 P.	Tytusa Bisk. Męcz.	23. SS. M. w Kryty.	4. Dobromir.
5 S.	Telesfora Papieża Męczen.	24. <i> Naw. R. Xłwa</i> Jewhe.	5. Włoscibor.
6 N.	F. TRZECI KROŁÓW.	25. N. ROZDEST XTWO.	6. Bonomir.
7 P.	Lucyana Męczennika.	26. SOBOR. P. BOHOR.	7. Światosław.
8 W.	Seweryna Opata.	27. STEFANA I MUCZ.	8. Mściwój.
9 S.	Małeyanny Panny Męcz.	28. Mucz. w Nik.	9. Władymira.
10 C.	Agatona Pap. i Wilhel. B.	29. <i> Muczenik Mlad.</i>	10. Dobrosław.
11 P.	Higina Męczennika.	30. Anysyi.	11. Krzesimir.
12 S.	Honoraty Panny.	31. Melanyi.	12. Czesława.
13 N.	F. 1 po 3 KROŁ. Godfreda.	1. N. Hen. OB. HOSIW.	13. Bogumir.
14 P.	Hilarego.	2. Sylwestra.	14. Radogost.
15 W.	Pawła i Pustelnika.	3. Malachia Pror.	15. Domostaw.
16 S.	Imienia Jezus. Marcella Pap.	4. Sob. SS. Ap.	16. Włodzimir Sty.
17 C.	Antoniego Opata.	5. <i> Nawecz Bohoiawlen.</i>	17. Rościsław.
18 P.	Katedry Sgo Piotra	6. HOHOIAWLENIE.	18. Jaropelk.
19 S.	Kanuta Króla i Henryka.	7. <i> Sob. S. Joan. Krestyt.</i>	19. Rodzislawa.
20 N.	F. 2 po 3 KROŁ. Fab. i Seb.	8. N. 1 po Boh. Hryhor.	20. Przedzislawa.
21 P.	Agnieszki Panny Męcz.	9. Polyeukta.	21. Jarosława.
22 W.	Wincent. M. i Anastazego.	10. S. Hryhorya Ep.	22. Witosław.
23 S.	Zasłub. P. M. i Hildefonsa.	11. Fteodos.	23. Wrocislawa.
24 C.	Tymoteusza Biskupa.	12. Tatyanny Mucz.	24. Chwałibóg.
25 P.	Nawrócenie Sgo Pawła.	13. Ermila.	25. Miłosz.
26 S.	Polikarpa Bisk. Męcz.	14. SS. Otec w Synai.	26. Skarbimir.
27 N.	F. 3 po 3 KROŁ. Jana Chryz.	15. N. 2 po Boh. Paw. Wt.	27. Przybysław.
28 P.	Karola W. Cesarza.	16. Weryki S. Petra Ap.	28. Boysław.
29 W.	Franc. Salezego Wyznawcy.	17. Antonya Welyk.	29. Zdzisław.
30 S.	Martyny Panny.	18. Aftanasya.	30. Dobrogniewa.
31 C.	Piotra Nol. i Marcelli Wdow.	19. Makarya.	31. Spitegniew.

LUTY ma dni XXVIII. FEWRAŁ. FEBRUARIUS.

1 P.	† Ignacego Biskupa.	20. Effemii.	1. Zegota.
2 S.	OCZYSZCZENIE N. P. M.	21. Maxymia.	2. Mijosława.
3 N.	F. STAROZAP. Błażeja Bis. M.	22. N. Mytara. Tymofteia.	3. Scibor.
4 P.	Weroniki Panny.	23. Klymentya.	4. Witosława.
5 W.	Agaty Panny Męczenniczki.	24. Xenyi.	5. Dobrochna.
6 S.	Doroty Panny i Teofila.	25. Hryhor.	6. Bogdana.
7 C.	Romualda Opata.	26. Xenofonta.	7. Sulislawa błogosł.
8 P.	Jana z Matty.	27. <i> Jana Złatoust.</i>	8. Gniewomir.
9 S.	Apolonii Panny Męczen.	28. Efrema.	9. Goryslawa.
10 N.	F. MIĘSOR. Scholastyki Pan.	29. N. Błasn. Innatya.	10. Tomila.
11 P.	Eufrozyny Panny.	30. TRYECH ŚWIAT.	11. Świętochna.
12 W.	Gaudentego Bisk. i Ludw. W.	31. Kira i Joanna.	12. Radzyn.
13 S.	Juliana Męcz. i Jordana.	1. Tryfona.	13. Lesław.
14 C.	Walentego Kapłana Męcz.	2. STRYT. HOSPOD.	14. Niemir.
15 P.	Fausta i Jowity.	3. Symeona.	15. Szczesław.
16 S.	Juljanny Panny.	4. Isydora.	16. Przestawa Sta.
17 N.	F. ZAPUST. Sabina Bisk.	5. N. Miasopust. Ahañi.	17. Swietorad.
18 P.	Konstancji Panny Męcz.	6. Wokula.	18. Wielosława.
19 W.	Konrada Wyznawcy.	7. Parftenya.	19. Scisław błogosł.
20 S.	† <i> Popielec.</i> Eucharystya Bis.	8. Fteodora.	20. Lubomir.
21 C.	Eleonory Panny.	9. Nikifora.	21. Onosława.
22 P.	Paschazego Bisk.	10. Charlampia.	22. Wrocislawa.
23 S.	Romany Panny.	11. Własya.	23. Przedzislawa.
24 N.	F. WSTĘPNA. Macieja Apost.	12. N. Syropust. Meletya.	24. Bogusz.
25 P.	Flawiana Męczennika.	13. <i> I den Posta.</i> Martynya.	25. Sławoboj.
26 W.	Alexandra i Sygryda BB.	14. Awwentya.	26. Mirosław.
27 S.	† Anastazyi Panny i Fortun.	15. Onysyma.	27. Luborad.
28 C.	Romana Wyznawcy.	16. Pamfilya.	28. Tworzymir.

WODNIK

Słońce wchodzi w znak Wodnika d. 20 o godz. 6 m. 26 zrana.

LUNACYE.

☾ Pełnia dnia 6 o godzinie 8 min. 4 rano.

☾ Ostatnia kwadra dnia 13 o godz. 5 min. 15 wieczorem.

☾ Now Lutego dnia 21 Stycznia o godz. 2 m. 26 po północy.

☾ Pierwsza kwadra d. 29 o godz. 11 m. 27 przed południem.

ŚWIĘTA ŻYDOWSKIE.

D. 1 Assure Betewas. d. 5, 12, 19, Szabas. d. 21 Rozchodez Szawat czyli 1 Szawat. 26 Szabas.

RYBY

Słońce wchodzi w znak Ryb d. 18 o godz. 9 m. 5 wieczór.

LUNACYE.

☾ Pełnia dnia 5 o godz. 8 m. 38 wieczorem.

☾ Ostatnia kwadra dnia 13 o godz. 5 min. 49 zrana.

☾ Now Marca dnia 19 o godz. 3 m. 10 po południu.

☾ Pierwsza kwadra dnia 27 o godz. 0 m. 21 popołnocy.

ŚWIĘTA ŻYDOWSKIE.

Dnia 2 Szabas. d. 4 Chamisze user b szawat dzień radosny 9 Szabas. 16 Szabas Szulim 20 Rozchodez Ador czyli 1 Ador. 23 Szabas.

MARZEC ma dni XXXI.

MART.

MARTIUS.

Dni ty.	ŚWIĘTA RZYMSKIE.	ŚWIĘTA RUSKIE.	IMIĘNA ŚLAWIAN.
1 P.	+ Albina Biskupa.	17. Fteodora.	1. Budzislaw.
2 S.	+ Heleny Cesarz. i Amelii P.	18. Leona.	2. Rodosława.
3 N.	F. SUCHA. Kunegundy Cesarz.	19. N. 1 Post. Abryppy.	3. Sławomila.
4 P.	Kazimierza Króla.	20. Leona Ed.	4. Kazimierz S. Król.
5 W.	Fryderyka Opata.	21. Tymofteia.	5. Pokosław.
6 S.	Wiktoryna Męcz. i Kolety.	22. Ewhenyi.	6. Woyślaw.
7 C.	Tomasza z Akwinu.	23. Polyewkta.	7. Przedbor.
8 P.	Jana Bożego Wyznawcy.	24. Obr. Ht. S. Joan Kr.	8. Milogost.
9 S.	Franciszki R.	25. Tarasya.	9. Mścisława.
10 N.	F. GŁUCHA. 10 Męczenników.	26. N. 2 Post. Porfiry.	10. Bożesław.
11 P.	Konstantyna i Pelagii.	27. Prokopia.	11. Ludosława.
12 W.	Grzegorza Papieża.	28. Wasylia.	12. Ziomomyśl.
13 S.	Nicefora Bisk. i Patrycyi.	1. Ewdok.	13. Nicisław.
14 C.	Matyldy Królowej Wdowy.	2. Idea Post. Fteodota.	14. Bożena.
15 P.	Cyryaka i Longina.	3. Ewtropia.	15. Długomił.
16 S.	Patryc. B. i Tacyana Mecz.	4. Herasya.	16. Oycosław.
17 N.	F. SROBODOST. Gertrudy Pan.	5. N. 3 Post. Konona.	17. Bronisław blog.
18 P.	Gabryela Archaniola.	6. SS. 42 Muczen.	18. Boguchwał.
19 W.	Józefa Obl. N. P. M.	7. Wasylia.	19. Bogdan.
20 S.	Joachima Oyc. N. M. P.	8. Fteofilakta.	20. Polemir.
21 C.	Benedykta Opata.	9. 40 Muczen.	21. Błogosław.
22 P.	Pawła Bisk. i Oktawiusza.	10. Kodrata.	22. Wiesław.
23 S.	Katarzyny Król. Szwedzkiej.	11. Sofronya.	23. Czcimysława.
24 N.	F. BIAŁA. Marka i Tymoteu.	12. N. 4 Post. Fteofana.	24. Zbislaw.
25 P.	ZWIĄSTOWANIE N. M. P.	13. Nikifora.	25. Ludomira.
26 W.	Ludgiera Biskupa.	14. Wenedykta.	26. Wigiesław blog.
27 S.	Ruperta Biskupa.	15. Ahapia.	27. Świętobój.
28 C.	Syxta III Pap. i Doroteus. M.	16. Sawina.	28. Bogdał.
29 P.	Anastazego Wyznawcy.	17. Alexy Pro.	29. Krzesław.
30 S.	Kwiryna M. i Angeli Wdowy.	18. Kiriya.	30. Mścisław.
31 N.	F. KWIETNIA. Kornelia Bisk.	19. 5 Post. Chrysantta.	31. Dobrocira.

KWIECIEŃ ma dni XXX.

APREL.

APRILIS.

1 P.	Teodory Panny i Hugona.	20. SS. Otrę w Synai.	1. Zbigniew blog.
2 W.	Franciszka a Paulo Wyz.	21. Jakowa Apost.	2. Oycomił.
3 S.	Rycharda Biskupa.	22. Wasylia.	3. Sławoj.
4 C.	Wielki. Izydora Biskupa.	23. Nikona.	4. Gościśław.
5 P.	Wielki. Wincent. Fer. Wyzn.	24. Zacharyi.	5. Borzywoj.
6 S.	Wielka. Wilhelma.	25. BLACHOW. P. BOH.	6. Świętobór.
7 N.	F. WIELKANOC. Epifan. B.	26. N. Cwita. Sob. S. Haw.	7. Przesław.
8 P.	WIELKANOCNY Dyoniz.	27. Matrony.	8. Radosław.
9 W.	Maryi Egipczyanki.	28. Stefana.	9. Dobrosława blog.
10 S.	Ezechiela Proroka.	29. Mark. i Kiri.	10. Goryśław.
11 C.	Leona Papieża.	30. Welyki. Joanna.	11. Jaromir.
12 P.	Juliusza Papieża.	31. Welyki. Hipatya.	12. Lubosław.
13 S.	Hermenegilda Męczennika.	1. Welykaia. Ap. Mar. Eg.	13. Gościł.
14 N.	F. PRZEWODNIA. Tyberyusza.	2. N. WOSK. XIWE. Ty.	14. Myshmir.
15 P.	Ludwiki i Kassylidy Panien.	3. P. SWITLY. Nikity.	15. Wacław.
16 W.	Lamberta Bisk.	4. W. SWITLY. Jasyfa.	16. Nedamir.
17 S.	Rudolfa Biskupa.	5. Fteodota.	17. Krasław.
18 C.	Apoloniusza Wyznawcy.	6. Ewtychia.	18. Gosław.
19 P.	Hermogenesa.	7. Hierchia.	19. Władimir.
20 S.	Sulpicyusza Mecz.	8. Irodyon.	20. Czesława.
21 N.	F. 2 PO W. Gr. Chr. Anzel. B.	9. N. Płomina. Ewpsychia.	21. Drogomił.
22 P.	Sotera i Kaia Męczenn.	10. Terentya.	22. Strzeżin.
23 W.	Woyciecha Bisk. Męcz.	11. Antypy.	23. Woyciech Sty.
24 S.	Jerzego Mecz. i Bony P.	12. Wasylia.	24. Jerzy Sty.
25 C.	Marka Ewangelisty.	13. Artemona.	25. Jarosław.
26 P.	Marcellina Męczennika.	14. Martyna.	26. Spitomir Mecz.
27 S.	Teofila Biskupa.	15. Arystarcha.	27. Krzesomyśl.
28 N.	F. 3 PO W. Witalisa Mecz.	16. N. Myron. Tryny.	28. Sławogost.
29 P.	Piotra Męczennika.	17. Symeona.	29. Swiatosz.
30 W.	Katarzyny Sennenckiej.	18. Joanna.	30. Chwalisława.

BARAN

Słońce wchodzi w znak Barana d. 20 o godz. 9 m. 12 wieczór. Początek wiosny.

LUNACYE.

☉ Pełnia dnia 6 o godz. 9 m. 33 zrana.

☾ Ostatnia kwadra dnia 13 o godz. 6 m. 44 wieczór.

☾ Now Kwieciana dnia 21 o godz. 3 m. 54 zrana.

☾ Pierwsza kwadra dnia 28 o godz. 1 m. 5 w południe.

ŚWIĘTA ŻYDOWSKIE.

Dnia 2 Szabas Zucker. d. 4 Post Estery. d. 5 Purim czyli Zagust. d. 6 Szuszim. d. 7 Szabas Para. d. 16 Szabas Perszes huchodsz. 21 Roshodesz Nisim czyli 1-Nisim. d. 23 Szabas. d. 30 Szabas Hagudal czyli wielka Sobota.

BYK

Słońce wchodzi w znak Byka d. 20 o godz. 9 min. 36 rano.

LUNACYE.

☉ Pełnia dnia 4 o godz. 10 m. 16 wieczór.

☾ Ostatnia kwadra dnia 12 o godz. 6 m. 27 zrana.

☾ Now Maia dnia 19 o godz. 3 m. 38 po południu.

☾ Pierwsza kwadra dnia 27 o godz. 1 m. 49 po północy.

ŚWIĘTA ŻYDOWSKIE.

Dnia 3 Wigilia Wielkiy Nocy. dnia 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000.

RACHUBA MAHOMETANSKA.

Turecy, Arabowie, Persowie, Tatarzy i inni wyznawcy nauki korana liczą swój rok od ucieczki Mahometa z Mekki do Medyny roku 622; tę epokę zowią oni Hedżira. Początek ich Nowego Roku 1249 który jest rokiem zwyczajnym przypada dnia 31 Maja roku naszego 1833. Niedziele obchodzą w Piątek. Święta na rok 1248 (1249) hedżiry czyli nasz 1833, które obchodzą podług nowiu i początku miesięcy, są:

21 Lutego	1 Szewwal wielki Beiram.
22 Marca	1 Dsul-kade.
31 Kwietnia	1 Dsul-hedsze.
21 Maja	1 Moharrem, początek roku 1249.
(dnia 30 Maja dzień przybyszowy do poprzedniego roku.)	
30 Czerwca	1 Safar.
19 Lipca	1 Rebi-el-awwel.
18 Sierpnia	1 Rebiel acher.
16 Września	1 Dzemadi-el-awwel.
16 Październ.	1 Dzemadi-el-acher.
14 Listopada	1 Radszeb czyli Rajab.
13 Grudnia	1 Szaban.

Główniejsze święta Turków są: noc tajemnic 4 Radszeb, Wniebowstąpienie Mahometa 28 Radszeb, Pierwszy Ramadan, miesiąc postu, Wielki Beiram miesiąc Szewwal, Mały Beiram 10 Dsulhedsze, Nowy Rok 1go Moharrem, Święta Noc czyli urodzenie Mahometa 11 Rebielawwel, Zdobyć Konstancyopolu dnia 20 Dzemadi-elawwel.

Turecy Kalendarz swój nie podług słońca jak my, lecz podług kieżyry regulują; maia peryod 30 lat zawierający, z których każdy 354 dni zamyka, wyjąwszy rok 3, 5, 7, 10, 13, 15, 18, 21, 24, 26, 29, który jest przestępny 355 dni mający. Dzień przybyszowy jest u nich zawsze dniem ostatnim roku (u nas dzień 24 Lutego). W każdym peryodzie 60 lat jest 19 lat zwyczajnych po 354 dni zawierających, a 11 przestępnych po 355; zatem 30 lat zawieraia 10631 dni; rok przeto Turecki średni wynosi 354 11/30 dni; ztąd stosunek roku Tureckiego do Juliuszowego jest jak 354 11/30 do 365 1/4, albo jak 1 do 1,030,714. Początek dnia rachują od zachodu słońca.

DNI GALOWE W ROSSYI I W KRÓLESTWIE POLSKIEM.

W Styczniu.

Dnia 13 (1) Stycznia Rocznicą Urodzin N. W. X. HELENY PAWŁOWNÉY.

Dnia 19 (7) Stycznia Rocznicą Urodzin N. W. X. ANNY PAWŁOWNÉY.

W Lutym.

Dnia 9 (28 Stycznia) Rocznicą Urodzin N. W. X. MICHAŁA PAWŁOWICZA.

Dnia 15 (3) Lutego Imieniny N. W. X. ANNY PAWŁOWNÉY i N. W. X. ANNY FEDOROWNÉY, oraz Święto Orderu S. Anny.

Dnia 16 (4) Lutego Rocznicą Urodzin N. W. X. MARYI PAWŁOWNÉY.

W Marcu.

Dnia 8 Marca (24 Lutego) Rocznicą Urodzin N. W. X. MARYI MICHAŁOWNÉY.

W Kwiecniu.

Dnia 30 (18) Kwietnia Rocznicą Urodzin N. Cesarzewicza W. X. ALEXANDRA MIKOLAJEWICZA Następcy Tronu.

W Maju.

Dnia 3 Maja (21 Kwietnia) Imieniny Jęj Ces. Król. Mei N. ALEXANDRY FEDOROWNÉY, tudzież Imieniny N. W. X. ALEXANDRY MIKOLAJEWÉY.

Dnia 8 Maja (26 Kwietnia) Uroczystość Orderu S. Stanisława.

Dnia 24 (12) Maja Rocznicą koronacji Jego Cesarsko Król. Mości N. MIKOLAJA I Jęj Ces. Król. Mości N. ALEXANDRY FEDOROWNÉY na Królestwo Polskie.

Dnia 26 (14) Maja Rocznicą Urodzin N. W. X. ELŻBIETY MICHAŁOWNÉY.

W Czerwcu.

Dnia 2 Czerwca (12 Maja) Imieniny N. W. X. HELENY PAWŁOWNÉY, i N. W. X. KONSTANTYNA MIKOLAJEWICZA.

Dnia 20 (8) Czerwca Pamiątka Uroczystości Ogłoszenia Królestwa Polskiego.

W Lipcu.

Dnia 7 Lipca (25 Czerwca) Rocznicą Urodzin Jego Ces. Król. Mości N. MIKOLAJA PAWŁOWICZA, oraz Rocznicą Urodzin N. W. X. ALEXANDRY MIKOLAJEWÉY.

Dnia 13 (1) Lipca Rocznicą Urodzin J. C. K. M. ALEXANDRY FEDOROWNÉY.

Dnia 23 (11) Lipca Imieniny N. W. X. OŁGI MIKOLAJEWÉY.

W Sierpniu.

Dnia 3 Sierpnia (24 Lipca) Imieniny N. W. X. MARYI MIKOLAJEWÉY i N. W. X. MARYI PAWŁOWNÉY.

Dnia 8 Sierpnia (27 Lipca) Rocznicą Urodzin N. W. X. MIKOLAJA MIKOLAJEWICZA.

Dnia 18 (6) Sierpnia Rocznicą Urodzin N. W. X. MARYI MIKOLAJEWÉY.

- Tabella wykazująca długość dnia, wschód i zachód słońca, tudzież początek świtu i koniec zmierzchu, na wszystkie dni w roku — obliczona na szerokość geograficzną Warszawy, za pomocą nowo wynalezionej narzędzia nazwanego Kompasem polskim.*

Tabella do regulowania zegarów podług Kompas.

Czas jaki wskazywać powinien Zegar dobrze idący, gdy Kompas pokazuje południe.

[illegible]

Euzebiusza Bisk. 15 Grudnia.
Ewarysta Pap. 26 Października.
Ewy 24 Grudnia.
Ezechiela Pror. 10 Kwietnia.

F.

Fabiana 20 Stycznia.
Fausta Mecz. 15 Lutego.
Felicyana 9 Czerwca.
Felixa Kapucyna 18 Maia.
Felixa Mecz. 30 Sierpnia.
Felixa Pap. 30 Maia.
Felixa Walezyusza 20 Listopada.
Ferdynanda Króla 30 Maia.
Filipa Benjamin Cyn. 23 Sierpnia.
Filipa Jakóba Apostoła 1 Maia.
Filipa Neryusza 26 Maia.
Flawiana Mecz. 25 Lutego.
Flawii Panny 5 Października.
Florentyny Panny 20 Czerwca.
Florentyna Bisk. 16 Października.
Florentyny Mecz. 17 Października.
Floryana Mecz. 4 Maia.
Fortunata Mecz. 27 Lutego.
Franciszka Borgiasza 10 Paździer.
Franciszka a Paulo 2 Kwietnia.
Franciszka Serafińskiego 4 Paźdz.
Franciszka Xawerego Wyz. 4 Gru.
Franciszki 9 Marca.
Fryderyka Opata 5 Marca.
Fulgentego Bisk. 1 Stycznia.

G.

Gabryela Archanioła 18 Marca.
Gaudencyi Mecz. 30 Sierpnia.
Gaudentego Bisk. 12 Lutego.
Gawła Opata 16 Października.
Genowefy Panny 3 Stycznia.
Germana Bisk. 28 Maia.
Gerarda Bisk. 24 Września.
Gertrudy Panny 17 Marca.
Gerwazego 19 Czerwca.
Gofreda 13 Stycznia.
Gracyana Bisk. 18 Grudnia.
Grzegorza Bisk. 9 Maia.
Grzegorza Cudotwórcy 18 Listop.
Grzegorza Pap. 13 Marca.
Gwidona Wyzn. 12 Września.

H.

Heleny Cesarzowéy 2 Marca.
Heleny Królowéy 21 Marca.
Heliadora 3 Lipca.
Henryka Ces. 15 Lipca.
Henryka 19 Stycznia.
Hermenegilda 13 Kwietnia.
Hermogenesa 19 Kwietnia.
Higina Mecz. 11 Stycznia.
Hilarego 14 Stycznia.
Hildefonsa 23 Maia.

Hieronima Doktora 30 Września.
Honoraty Panny 12 Stycznia.
Huberta Bisk. 3 Listopada.
Hugona 1 Kwietnia.
Hypolita 13 Sierpnia.

I.

Jacka Wyz. 20 Sierpnia.
Jadwigi Wdowy 15 Października.
Jakóba Apost. 25 Lipca.
Jana Chryzost. 27 Stycznia.
Jana z Maty Wyz. 8 Lutego.
Jana Bożego 8 Marca.
Jana Apostoła w Oleju 6 Maia.
Jana Nepomucena 16 Maia.
Jana Papieża 29 Maia.
Jana Chrzcziciela 24 Czerwca.
Jana Męczen. 26 Czerwca.
Jana Gwalberta 12 Lipca.
Jana z Dukli 12 Lipca.
Jana Kapistrana Wyz. 23 Paźdz.
Jana Kantuary 26 Października.
Jana od Krzyża 24 Listopada.
Jana Ewangelisty 27 Grudnia.
Januariusza Bisk. i Mecz. 19 Wrz.
Idziego Opata 1 Września.
Jerzego Mecz. 24 Kwietnia.
Ignacego Bisk. 1 Lutego.
Ignacego Loiola Wyzn. 31 Lipca.
Hildefonsa 23 Stycznia.

Innocentego Pap. 28 Lipca.
Joachima Oyca N. M. P. 20 Marca.
Joanny Wdowy 24 Maia.
Joanny Fremiot 21 Sierpnia.
Jordana Wyzn. 13 Lutego.
Jowity Mecz. 15 Lutego.
Józefa Oblub. N. M. P. 19 Marca.
Józefa Kalasantego Wyz. 4 Lipca.
Józefa z Kop. 15 Września.
Józefata 27 Listopada.
Ireneusza Mecz. 15 Grudnia.
Ireny Panny 20 Października.
Juliana Mecz. 13 Lutego.
Juliany Panny 16 Lutego.
Juliusza Pap. 12 Kwietnia.
Julii Panny Mecz. 22 Maia.
Justa Mecz. 1 Września.
Justyna Mecz. 17 Września.
Justyny Panny Mecz. 7 Paździer.
Iwona Wyz. 27 Października.
Izabela 6 Lipca.
Izydora Arcyb. 4 Kwietnia.
Izydora Oracza 10 Maia.
Izabelli Król. 3 Września.

K.

Kaia Mecz. 22 Kwietnia.
Kajetana Wyz. 7 Sierpnia.
Kalixta Pap. 14 Października.

Kamilla Wyz. 18 Lipca.
Kandyda Mecz. 3 Października.
Kanuta Króla 19 Stycznia.
Karóla W. Ces. 28 Stycznia.
Karóla Boromeusza 4 Listopada.
Karoliny 5 Lipca.
Kassiana 13 Sierpnia.
Kassidy 15 Kwietnia.
Katarzyny Szew. 23 Marca.
Katarzyny Seneskiéy 30 Kwiet.
Katarzyny Panny i Mecz. 25 List.
Kazimierza Królewicza 4 Marca.
Klary Panny 12 Sierpnia.
Kleta Mecz. 26 Kwietnia.
Kleofasa Bisk. 23 Września.
Klemensa Pap. 23 Listopada.
Klotyldy Panny 3 Czerwca.
Konstancji Panny Mecz. 18 Lute.
Konstantyna 11 Marca.
Kourada 26 Listopada.
Kourada Wyz. 19 Lutego.
Kolety Panny 26 Marca.
Korduli Panny 22 Października.
Kornelii Mecz. 31 Marca.
Kosmy 27 Września.
Kryspina i Kryspiniana 25 Paźdz.
Kunegundy Ces. 3 Marca.
Kunegundy Panny 25 Lipca.
Kwiryna Mecz. 30 Marca.

L.

Lamberta 16 Kwietnia.
Larga 8 Sierpnia.
Leona Bisk. 11 Kwietnia.
Leona Pap. 28 Czerwca.
Leonarda Wyz. 6 Listopada.
Leopolda Wyz. 15 Listopada.
Longina 15 Marca.
Lucyana Mecz. 8 Stycznia.
Ludgiera Bisk. 26 Marca.
Ludwika Wyzn. 12 Lutego.
Ludwika Króla 25 Sierpnia.
Ludwiki 15 Kwietnia.
Lucyny Mecz. 7 Października.
Lucyny Panny 30 Czerwca.

Ł.

Łazarza Bisk. 17 Grudnia.
Łucyi Panny 13 Grudnia.
Łukasza Ewang. 18 Października.

M.

Macieja Apost. 24 Lutego.
Magdaleny 25 Maia.
Makarego Opata 2 Stycznia.
Matgorzaty 13 Lipca.
Mamerta Bisk. 11 Maia.
Mansweta Biskupa 28 Listopada.
Marcella Pap. Mecz. 16 Stycznia.
Marcellina Mecz. 26 Kwietnia.

Marcelli Wdowy 31 Stycznia.
Marcina Bisk. 11 Listopada.
Marcina Pap. 12 Listopada.
Marcyana Mecz. 17 Kwietnia.
Maryanny Panny Mecz. 9 Styczn.
Marka 24 Marca.
Marka z Rzymu 18 Czerwca.
Marka Ewangelisty 25 Kwietnia.
Martyny Panny Mecz. 30 Stycznia.
Martyny Panny 29 Lipca.
Maryi Egipczyanki 9 Kwietnia.
Maryi Magdaleny 22 Lipca.
Maryi Panny Loretańskiéy 10 Gru.
Mateusza Apost. 21 Września.
Matyldy Wdowy 14 Marca.
Maureliusza 13 Września.
Mauryczego 22 Września.
Maxymiliana B. 12 Października.
Medarda Bisk. 8 Czerwca.
Michała Archanioła 29 Września.
Mikołaja Bisk. 6 Grudnia.
Mikołaja z Tolentynu 10 Wrześ.
Mirona Mecz. 17 Sierpnia.
Młodzianków 28 Grudnia.
Modesta 15 Czerwca.
Moniki Wdowy 4 Maia.

N.

Narcyza Bisk. 29 Października.
Nawiedzenie N. M. P. 2 Lipca.
N. M. P. Anielskiéy 2 Sierpnia.
N. M. P. Bolesnéy 6 Kwietnia.
N. M. P. Rożancowéy 5 Paździer.
N. M. P. Snieżnéy 5 Sierpnia.
N. M. P. Skaplerznéy 16 Lipca.
Nemezyusza Mecz. 19 Grudnia.
Nicefora Bisk. 13 Marca.
Nikodema 1 Czerwca.
Nikodema Mecz. 15 Września.
Norberta 6 Czerwca.

O.

Ofiarowanie N. M. P. 21 Listopada.
Oktawiana Bisk. 22 Marca.
Onufrego 12 Czerwca.
Opata Bisk. 4 Czerwca.
Oltona Bisk. 2 Lipca.

P.

Pankracego 12 Maia.
Pantaleona Mecz. 27 Lipca.
Paschalisa 17 Maia.
Paschazego Bisk. 22 Lutego.
Petrycyi Mecz. 13 Marca.
Petrycyusza Bisk. 16 Marca.
Paulina Bisk. 22 Czerwca.
Pawła Bisk. 22 Marca.
Pawła Mecz. 26 Czerwca.
Pawła i Pustelnika 15 Stycznia.
Pawła Apost. 29 Lipca.

Pelagii Panny 11 Lipca.
Petronelli 31 Maia.
Pięciu braci Polaków M. 12 List.
Pięciu ran Sgo Francisz 17 Wrześ.
Piotra Mecz. 29 Kwietnia.
Piotra Nolaszki 31 Stycznia.
Piotra Celestyna 19 Maia.
Piotra Apost. 29 Czerwca.
Piotra w Okowach 1 Sierpnia.
Piotra z Alkant. 19 Października.
Placydy Mecz. 5 Października.
Placydy Panny 11 Października.
Podwyższenie Sgo Krzyża 14 Wrz.
Poliekta Mecz. 21 Maia.
Polikarpa Bisk. Mecz. 26 Stycznia.
Polixeny Panny 13 Września.
Prima 9 Czerwca.
Prokula Mecz. 1 Czerwca.
Prokopa 5 Lipca.
Prospera Bisk. 29 Czerwca.
Prata Mecz. 11 Września.
Protazego 19 Czerwca.
Praxedy 21 Lipca.
Przeniesienie S. Kazimier. 27 Sier.
Przemienienie Pańsk. 6 Sierpnia.
Pulcheryi M. 7 Lipca.
Pulcheryi Panny 11 Września.

R.

Rafała Archanioła 26 Październ.
Raymunda 31 Sierpnia.
Remigiusza Bisk. 1 Października.
Reginy Panny 7 Września.
Roberta Opata 7 Czerwca.
Rocha Wyz. 16 Sierpnia.
Romana M. 9 Sierpnia.
Romana Wyz. 28 Lutego.
Romany Panny 23 Lutego.
Romualda Opata 7 Lutego.
Rozalii Panny 5 Września.
Róży Panny 26 Sierpnia.
Rudolfa 17 Kwietnia.
Rufina Mecz. 28 Listopada.
Rufiny Panny 31 Sierpnia.
Rupert Bisk. 27 Marca.
Rycharda Bisk. 3 Kwietnia.

S.

Sabina Bisk. 17 Lutego.
Sabina Mecz. 11 Lipca.
Sabby Opata 5 Grudnia.
Salomei Panny 17 Listopada.
Saturnina Mecz. 29 Listopada.
Scholastyki Panny 10 Lutego.
Święcie S. Jana 29 Sierpnia.
Sebastyna 20 Stycznia.
Senny Mecz. 30 Lipca.
Serapiona Wyz. M. 14 Listopada.
Serafiny Panny 29 Lipca.

Serwacego Mecz. 13 Maia.
Seweryna Opata 8 Stycznia.
Siedmiu br. synów Felicyty 10 Sty.
Sotera Mecz. 22 Kwietnia.
Spirydyona Bisk. 14 Grudnia.
Stanisława Bisk. 8 Maia.
Stanisława Kostki 18 Listopada.
Stefana Króla Węg. 2 Września.
Sulpicyusza 20 Kwietnia.
Sylfryda Bisk. 26 Lutego.
Sylwestra Pap. 31 Grudnia.
Symforyana Mecz. 22 Sierpnia.
Symplicego Bisk. 15 Maia.
Syneczusza Mecz. 12 Grudnia.
Syxta III Pap. 28 Marca.
Szczepana 1 Mecz. 26 Grudnia.
Szymona z Lipny 18 Lipca.
Szymona Tadeusza 28 Październ.

T.

Tekli Panny 23 Września.
Telesfora Pap. Mecz. 5 Stycznia.
Teodora Mecz. 9 Listopada.
Teodory Panny 1 Kwietnia.
Teodozyi Panny 29 Maia.
Teodozysza 1 Lipca.
Teofila Bisk. 27 Kwietnia.
Teofila Mecz. 6 Lutego.
Teofila Wyz. 20 Grudnia.
Teressy Panny 15 Października.
Tomasza Apost. 21 Grudnia.
Tomasza z Akwinu 7 Marca.
Tomasza Kantuar. 29 Grudnia.
Tomasza z Wil. 18 Września.
Tyberyusza 14 Kwietnia.
Tymoteusza Bisk. 24 Stycznia.
Tymoteusza Mecz. 24 Marca.
Tytusa Bisk. Mecz. 4 Stycznia.
Tycyana Mecz. 16 Marca.

U.

Ubalda Bisk. 16 Maia.
Urszuli Panny 21 Października.

W.

Wacława Króla 28 Września.
Walentego Kapt. M. 14 Lutego.
Waleryi Panny 9 Grudnia.
Waleryusza 5 Czerwca.
Wawrzyńca Mecz. 10 Sierpnia.
Weroniki Panny 4 Lutego.
Wenantego Mecz. 18 Maia.
Wiktoryna Bisk. 2 Listopada.
Wiktoryna Mecz. 5 Września.
Wiktoryna Wyz. 7 Marca.
Wiktoryi Panny 23 Grudnia.
Wilhelma Bisk. 10 Stycznia.
Wilhelma Opata. 6 Kwietnia.
Wilhelma Xięcia 28 Maia.
Wincentego 5 Kwietnia.

Wincentego Męcz. 22 Stycznia.
Wincentego z Pauli 19 Lipca.
Wita 15 Czerwca.
Witalisa 28 Kwietnia.
Władysława Króla 27 Czerwca.
Wolfganga Bisk. 31 Października.

Woyciecha Bisk. 23 Kwietnia.
Wszystkich Świętych 1 Listopada.
Z.
Zacharyasza Pap. 5 Listopada.
Zacharyasza Pror. 6 Września.
Zofiryna Męcz. 26 Sierpnia.

Zenobii Panny 30 Sierpnia.
Zenona żołnierza 22 Grudnia.
Znalez. S. Krzyża 3 Maia.
Zofii i jej 3 córek 15 Maia.
Zuzanny Panny i Męcz. 11 Sierpn.
Zygmunta Króla 2 Maia.

IMIONA SŁAWIAŃSKIE.

Ułożone alfabetycznie z objaśnieniem historycznym.

Błahostaw tłumacz pisma S. w Czechach r. 1523, 21 Marca.
Bogna matka S. Stanisława r. 1049 umarła 20 Czerwca.
Bogodar założyciel drukarni sławiański w Dalmacji w dniu 10 Sierpnia r. 1538, 9 Listopada.
Bogowit kanon. z Morawii r. 965 chrzc. Mieczysława Władę Polskę, 7 Marca.
Boguchwał sędzia u Ziemowita X. Mazowieckiego r. 1140, 18 Marca.
Boguchwała z wielu cnót r. 1040 w Polsce stynęła, 29 Maia.
Bogusław r. 1150 Biskup Poznański, 27 Kwietnia.
Bogumił Arcybiskup Gnieźnieński r. 1182 umarł jako Pustelnik, 10 Czerwca.
Bogumila Domostawska opiekunka ubóstwa, 20 Grudnia.
Bogumir Stępnicki w Czechach miłośnik rodowitości, 13 Stycznia.
Bogusław brat S. Woyciecha r. 995 śmierć męczeńską odniósł, 27 Sierpnia.
Bogusława herbu Topor 1196 wieś Letowice w Miechowie ubogim darowała, 23 Września.
Bogusz z Ziemblisz dzieł wojennych r. 1044 w Polsce stynął, 24 Lutego.
Boguwoła Polka r. 1150 do utrzymania Duchownych przykładła się, 8 Grudnia.
Bohdal r. 997 Biskup Czeski w kościele Łacińskim Deodatus mianowany, 28 Marca.
Bohdan Kościuszko wybór Jana III podpisał, 19 Marca.
Bohdana r. 1250 żona Bogusława z Morawii, 6 Lutego.
Bojomir Czech 890 z męstwa i odwagi znany, 6 Stycznia.
Bolesław królewski zakonnik S. Benedyk. r. 1090, 10 Sierpnia.
Bolesława córka Wysława X. Rugii z r. 1230 pod mieczem Bosfalve część odnosi, 22 Lipca.

Borys i Chleb Xiążęta Ruscy w r. 1004, 9 Sierpnia.
Borysław Arcybiskup Gnieźnieński w r. 1312, 19 Czerwca.
Borysława żona Strzeżysława w wieku 9 z pobożności znana, 25 Maia.
Borzywój X. Czeski r. 890 religię Chrystusa przyjął, 5 Kwietnia.
Bożena Bolesława króla Czeskiego r. 938 żona, 14 Marca.
Bożesław budownik kościoła S. Jakóba w Pradze Czeskiej r. 1240, 10 Marca.
Bożesława r. 1256 X. Karyntyi żona, 31 Maia.
Bożorad roku 1290 Wojewoda Wołoszech i Multan wielki wojownik, 9 Maia.
Bożydar podskarbi W. koronny w Polsce r. 1368, 21 Września.
Bratysława król Czeski r. 1190 z chwałą kraiem władał, 4 Października.
Bratomił miłośnik pokoju i jedności przyjaciel Sgo Wacława, 18 Października.
Bratomiła Wielkopolanka r. 1190 żyjąca, 3 Czerwca.
Bronimir król Kroatów z dobroci r. 850 stynący, 20 Maia.
Bronisław pierwszy Arcybiskup Ruski r. 1008, 6 Października.
Bronisława zakonnica PP. Norbertanek w Krakowie 1259 umarła, 19 Sierpnia.
Broniwój X. Karyntyi r. 803 religię chrześcijańską przyjął i do kraju wprowadził, 22 Czerwca.
Budimił w król Dalmacji r. 1070 z prawości obytelski znany, 15 Września.
Budiwój Her. Tarnowa w boju waleczny, w pożyciu ukochany obywatel polski r. 1221, 23 Maia.
Budimir XI król Dalmacji syn Świętomira r. 864 religię chrz. przyjął, 16 Czerwca.
Budzisław odważny wietecza r. 1130 w Czechach, 14 Marca.
Budzisława ze szczodrości r. 1140 w Łędzie stynęła, 20 Października.

Chlebośław X. Czartoryjski z r. 1390, 6 Sierpnia.
Chotislawa Czech r. 1120 świątynię ku czei S. Przybysławy w Czechach wystawił, 5 Maia.
Chotimir X. Krainy r. 782 religię chrz. z całym narodem przyjął, 13 Czerwca.
Chronisław roku 1306 wódz sławny Bulgarów, 13 Września.
Chwalibóg Her. Strzeżię r. 1349, 24 Stycznia.
Chwalimir r. 1520 pisarz Zielnika, 8 Lipca.
Chwalisław Sieniawski r. 1499 cnotliwy urzędnik, 3 Listopada.
Chwalisława roku 1149 dobrodziejka ubóstwa, 30 Kwietnia.
Cichomił król Serwian r. 1124 z Tytusem Ces. r. ównany, 23 Sierpnia.
Cichomir król Bulgarów, męczennika r. 1039 koronę odniósł, 6 Czerwca.
Cichosław urzędnik X. Przemyśla r. 1284 cnotami iasniał, 13 Maia.
Cichosława r. 1130 w poczet uwielbianych niewiast z dobroczynności zapisana, 30 Czerwca.
Cierpiśława r. 1150 Wielkopolań. rodowitość kochała, 29 Lipca.
Cierpimir król Kroatów w wieku IX, 10 Maia.
Cieszynir r. 960 jeden z wielkich władców którzy Serwii rządili, 24 Sierpnia.
Czasław brat S. Woyciecha roku 995 męczennik, 20 Kwietnia.
Czibog r. 810 założyciel miasta Bieli w Czechach 2 Września.
Czemisława Bolesława III X. Czeskiego r. 998 żona, 23 Marca.
Czesław zakonnik S. Domin. spoczywa we Wrocławiu r. 1242, 20 Lipca.
Czesława 1196 w Czechach z pobożności znakomita, 12 Stycznia.
Czesława r. 1150 z dobroczynności w Polsce odznaczona, 15 Października.
Czesław her. Habdank wietecza znakomity, roku 1250, 17 Września.
Czesław r. 1150 z dobroczynności w Polsce odznaczona, 15 Października.
Czesław X. Welitabów r. 789 religię chrz. przyjął, 6 Września.
Dadziwój Lipski r. 1629 w walce z Tatarami za Oyczynę poległ, 29 Września.
Dalemił Męzerycki r. 1317 dzieiopisarz Czeski, 29 Października.
Damian i Czesmir proboszczowie Pisarzewa w Karyntyi, 27 Września.
Darosław król. Bułgaryjski r. 1320, 24 Listopada.
Daromiła Bolesława X. Mazowie. r. 1329 żona z X. Litew. rodu Gedymina, 21 Października.
Długomir kanonik Ofunieniecki r. 1325, 15 Marca.
Długosław roku 870 wielkiego wzięcia w Czechach obywatel, 18 Czerwca.
Dobiesław Oyciec chrzestny Mieczysława I r. 965, 14 Maia.
Dobrochna siostra S. Wacława X. Czeskiego, 5 Lutego.
Dobrogost na Rusi 999 koronę męczeńską odniósł, 14 Lipca.

Dobromił iak z dobroci, tak ze zwycięstw r. 1090 w Czechach wstawiony, 5 Czerwca.
Dobromiła roku 1223 kościół dla S. Prokopa w Czechach wystawiła, 11 Października.
Dobromir he. de Człopy gorliwy chrześcianin roku 1120 w Polsce, 4 Stycznia.
Dobromira z dobroczynności r. 1140 Polka znana, 31 Marca.
Dobrosław król Serwian r. 1030 z chwałą panował, 10 Stycznia.
Dobrosława 965 żona Mieczysława niekiedy Dąbrówka zwana, 9 Kwietnia.
Dobrowit kanon. w Wielogrodzie r. 1118 za X. Czeskiego Sobiesława, 18 Września.
Dobrowój X. Chetmie z Dalmacji o nieuległość Sławian w walce z Turkami r. 1320 poległ, 14 Sierpnia.
Domogost poseł Morawii do Fryderyka Cesarza r. 1182, 9 Października.
Domorad Grzymałar. 1243 sędzia Kr. Przemyśla wa, 16 Sierpnia.
Domostaw wnuk W. Włodzimira r. 1060 cnotliwy Xiążę, 15 Stycznia.
Domostawa Dobromiła X. Korzymskiego żona r. 790 przyjęła chrzest, 7 Września.
Domysław her. Rawicz r. 1230 jeden z przodków domu Koseckich, 21 Czerwca.
Drogomir r. 1120 obywatel Smoleńska, 21 Kwietnia.
Drogomir rycerz polski z wieku X, 22 Grudnia.
Drogomira żona Wrocisława X. Czeskiego, 19 Listopada.
Drogomysł z żoną Mitostawą r. 1089 w Czechach z gościnności stynął, 17 Czerwca.
Drogosław her. Habdank wietecza znakomity, roku 1250, 17 Września.
Drogosława r. 1150 z dobroczynności w Polsce odznaczona, 15 Października.
Drogowit X. Welitabów r. 789 religię chrz. przyjął, 6 Września.
Dysław i Stosław męczennicy S. wiary chrześcian. r. 1239 w Prusach, 21 Lipca.
Dzierżykraj Wojewoda Poznański r. 965 z Mieczysławem religię chrz. przyjął, 17 Lipca.
Dzierżymir Drytmar mianowany Biskup Pragski w wieku IX, 14 Października.
Dzierżysława król Dalmacji r. 970, 1 Września.
Dzierżysława Polka r. 1126 szczodrością dla ubóstwa sławna, 16 Lipca.
Gniewomir X. Pomorza r. 1187 przyjął religię chrz., 8 Lutego.
Godysław X. Obotrytów r. 1036 został chrzest., 22 Marca.
Godysława w Lendzie r. 1137 duchownych wspierała, 24 Grudnia.
Godzimir król Kroatów r. 1010, 31 Października.
Godzisław Baszko-Kust. Poznański r. 1280 kronik. polski, 28 Grudnia.
Gorysław uczony Polak z r. 1300, 10 Kwietnia.

Gorysława żona Włodzimira W. r. 1000 umarła, 9 Lutego.
Gostimil król Obotrytów r. 884 w walce z Sasami poległ, 6 Czerwca.
Gostisław czyli *Gosław* biskup Poznański r. 1220, 18 Kwietnia.
Gostinod rolnik z 1056 w Czechach z gościnności wielb., 28 Listopada.
Gostiwił kapłan łącznie z S. Wacławem poniósł śmierć męczeńską, 6 Maia.
Grzmisław Mleczko r. 1470 w Podlaskiem starosta, 12 Października.
Grzmisława Leszka Białego króla Polskiego żona r. 1240 zakonne ukończyła życie, 25 Grudnia.
Homir r. 1115 Dworzania Władysława kr. Czeskiego z wierności znany, 11 Kwietnia.
Jactaw czyli *Jacek* zakonnik S. Dominika r. 1257, 15 Sierpnia.
Jarogniew za X. Przemysława w Morawii roku 1208 urzędnik, 6 Grudnia.
Janisław biskup Płocki r. 1366, 24 Czerwca.
Jaromil pierwszy Sławian Apostoł i pierwszy r. 620 męczennik, 28 Maia.
Jaromir X. Ręgi brat Testawa r. 1190 religię chrz. przyjmuje, 21 Września.
Jaropolk W. X. Kijowski cnotliwy r. 1132 władca, 18 Stycznia.
Jarosław Skotnicki Polak rektor akademii Bonońskieji, późniejszy arcy-biskup Gnieźnieński, 25 Kw.
Jarosława Chodkiewiczówna z r. 1550, 21 Stycznia.
Jerzy patron Cesar. Rosyjsk. i Orderu, 24 Kwietnia.
Jordan Wyznawca, 13 Lutego.
Imisław biskup Wrocławski r. 1120, 30 Września.
Iscisław kano. Praski z kaznodziejstwa znakomity r. 1147 w Czechach, 11 Września.
Izastaw Włodzimierz roku 1005 X. Połocki, 6 Lipca.
Kazymir królewicz Polski r. 1484 umarł, spoczywa w Wilnie, 4 Marca.
Kazymira Jana III króla Polskiego żona wybawicielka z pod mocy Turków Wiednia, 21 Sierpnia.
Krasisław Oyciec bł. Bożenny Bolesława króla Czeskiego żony, r. 970, 17 Kwietnia.
Krasnorodo X. Ruska r. 1200, 7 Lipca.
Krzepimir król Serbjan jeden z dobrych roku 1135 władców, 19 Września.
Krzesław syn Dobiesława kaszt. Krakowskiego r. 1305 wojenny, 29 Marca.
Krzesimir król Kroacyi w r. 1050, 11 Stycznia.
Krzesomyśl roku 910 do zgody Sławian nakłania w Kroacyi ku obronie rodu, 19 Maia.
Lassota Goworek kasztelan Sandomirski r. 1220, 31 Grudnia.
Lechosław czyli *Leszek* V Biały król Polski r. 1226, 26 Listopada.
Letosław z Szwabonii Morawianin r. 1090, 3 Sierpnia.
Litomił r. 992 w Pradze Duchowny, 4 Czerwca.

Lubomila r. 1120 której miano przypomina miasto Lubomla, 4 Grudnia.
Lubomir r. 1280 królew. Serbski poległ w obronie miu w walce z Grekami, 1 Maia.
Lubosław Morawianin obrońca rodowitego języka r. 1000, 12 Kwietnia.
Ludomil król Dalmacyi r. 890, 30 Grudnia.
Ludomila królowa Czeska, Babka S. Wacława, 7 Maia.
Ludomir X. Przemysła urzędnik w Morawii, 10 Listopada.
Ludomira żona Świętopolka króla Morawii r. 870, 25 Marca.
Ludomyśl X. Sławończyków r. 880 religię chrz. ustala w kraju, 7 Grudnia.
Ludosław Polak r. 1240 wystawiciel wsi Ludostawice, 30 Listopada.
Ludosława matka S. Ludomila, żona Sławibora roku 860, 11 Marca.
Ludowił X. Sławonii r. 823 religię chrzesc. przyjmuje, 11 Maia.
Lutosław przeor w Sieciechowie OO Benedyktynów r. 1414, 26 Października.
Ładysław Bernardyn r. 1505 zmarły 1570 r. w poczet błogosławionych policzony, Warszawy i Króles. Polskiego patron, 25 Września.
Mieczysław X. Polski r. 965 przyjął i wprowadził do kraju religię chrzesc. spoczywa w Poznaniu, 1 Stycznia.
Mitogost król Welitabów r. 824 religię chrzesc. przyjmuje, 8 Marca.
Miladu, Bolesława i Bożeny kr. Czeskiego córka r. 960 w poczet SS. pod imieniem Marya policzona, 16 Listopada.
Milosław hr. Odrowąż r. 1330 wojownik znakomity, 3 Lipca.
Milosława Żyżeńska r. 1420 Polka cnotami bogata, 2 Lutego.
Mitosz Obilicz r. 1389 w walce przeciwko Turkom w obronie Serbjan Oyczyzny poległ, 25 Stycznia.
Mitywóy syn Sobiesława 908 tron Serbjan osierocił, 30 Marca.
Miron męczennik r. 790 w Morawii, 17 Sierpnia.
Mirosław król Kroatów r. 820, 26 Lutego.
Mirosława żona Ratysława króla Morawii opiekunka ubóstwa, 26 Lipca.
Mnożyśław 1089 wielki chwałty obywatel w Czechach, 9 Czerwca.
Mścigniew z Sokoli Polak r. 1240 z nauk słynący, 19 Grudnia.
Mścisław X. Halicza zwycięzca Węgrzynów, 8 Stycznia.
Mścisława Włodzimira X. żona r. 1120 na Kłowie, 9 Marca.
Mściwóy r. 1011 zbiera w Retrze wszystkich królów północnych Sławian ku obronie rodu, 4 Listopa.
Myslimir wódz Serbjan r. 1290 przeciwko Turkom, 14 Kwietnia.

Mysław zakonnik S. Benedykta w Tyńcu, 20 Września.
Namysł żupan Kroacyi r. 890, 25 Sierpnia.
Nieciśław w Sławonii r. 1320 rodowitości obrońca, 13 Marca.
Niemir syn naturalny Kazymira W. króla Polskiego, 14 Lutego.
Niezamysł wódz sławny Lutyków r. 1120, 8 Sierpnia.
Nosiśław r. 1140 prawuk Włodzimira W. waleczny młodzian, 16 Kwietnia.
Nowosław r. 1130 w wojnach Czeskich odważnie dowodził, 12 Listopada.
Olcha matka X. Włodzimira pierwsza chrześcijańska na Rusi r. 991 życie świętobliwe skończyła, 11 Lipca.
Olech X. Czerniechowski z dobrych rządów dla poddanych pamiętny, 7 Sierpnia.
Onosława r. 1069 Wrocisława Czeskiego kró. siostra, 21 Lutego.
Ostromir r. 1056 pisma S. Łomacz w Nowogrodzie, 4 Sierpnia.
Oycomił czyli *Otemil* Czech r. 1130 obrońca własności, 2 Kwietnia.
Oycosław Wielkopolanin r. 1140 wypisany jest w Polsce Otesław, 16 Marca.
Pokosław syn Bronisławy i Zbigniewa Lanckorońskich r. 1350, 5 Marca.
Polemił r. 860 w Czechach już z rataystwa, już z wietztwa wstawiony, 20 Marca.
Prokop założyciel kościoła Sławiańskiego w Czechach, 5 Lipca.
Przebysław kr. Obotrytów r. 1179 za religii chrzesc. wprowadzenie śmierć poniósł, 15 Listop.
Przetawa z Radziszewskich Suchodolska r. 1670, 21 Maia.
Przedzimił kr. Serbjan r. 982 roztropny w rządach, 14 Czerwca.
Przedzislav z Gołuchowa Jener. Wielkopolski, 15 Lutego.
Przedzislawa Bolesława II kro. polsk. córka, żona Racibora X. na Pomorzu, 23 Lutego.
Przemysł X. i prawodawca Morawii r. 1230, 29 Listopada.
Przemysław X. Mazowiecki roku 1267 świętobliwy władca, 13 Kwietnia.
Przemysława żona Andrzejka kro. Węgierskiego r. 1050, 30 Października.
Przesław Wierszowie Czech r. 1031 z waleczności słynął, 7 Kwietnia.
Przesława córka Jarosława X. Połockiego r. 1196 pod imieniem Eufrozyny do liczby SS. zapisana, 3 Września.
Przybysław mir chwalebny w Brześciu r. 1436 dla Polski podpisał, 27 Stycznia.
Przybysława siostra S. Wacława r. 942 w poczet błogosławionych r. 1320 policzona, 22 Października.
Racibor X. r. 1124 łącznie z narodem na Pomorzu S. chrzest przyjmuje, 29 Sierpnia.

Radogost r. 1197 biskup Bośni mąż świętobliwy, 14 Stycznia.
Radomił zakon. S. Benedykta r. 1070 dzieciopisarz Czeski, 22 Sierpnia.
Radomila obywatelka Serwii r. 1230 dla Oyczyzny poświęcona, 13 Lipca.
Radomir królew. Bułgaryjski r. 982, 28 Stycznia.
Radosław r. 1150 wieś Skaryszów kościołowi w Miechowie zapisał, 8 Kwietnia.
Rodosława Jaxy her. Gryf żona cnotliwa Pani, 8 Września.
Radzislav królew. Serbski syn Rodosława r. 1064 w obronie kraju ginie, 16 Października.
Radzislawa czyli *Raczława* r. 1239 śmierć męczeńską od Tatarów poniosła, 10 Grudnia.
Radziwój królew. Bośni r. 1350 w walce z Turkami poległ, 10 Lipca.
Radzyń arcybiskup Gniezdnień. w kościele S. Gaudentem zwany r. 1006, 12 Lutego.
Ratimir X. Słowaków r. 830 walczył o niepodległość kraju, 19 Stycznia.
Ratislav Władylewicz r. 1272 wódz Rusinów waleczny przeciwko Polakom, 2 Czerwca.
Radomil syn Sławomila X. Korzymskiego, 11 Czerwca.
Radomir kr. Bułgaryi r. 1089 r. nauki kochający, 16 Listopada.
Radosław X. Serbjan z Konst. Cesarzem Grecyi walczył, 15 Lipca.
Radosława królo. Serwii r. 1119 matka W. Władcy, 2 Marca.
Rolistaw r. 996 w Czechach z przeciwnikami religii chrzesc. walczył, 1 Sierpnia.
Rościśław W. X. Kijowski r. 1154, 17 Stycznia.
Rościśława r. 1296, 6 Czerwca świętobliwe dokończyła życie w Polsce, 4 Września.
Rostaw Paprocki kanonik Przemyski, 13 Sierpnia.
Rostawa r. 1152 Wielkopolanka z dobroczynności znana, 23 Czerwca.
Rustaw her. Habdank r. 1190 w Sulejowie kościół Cystersów wystawił, 27 Maia.
Rozmysław Czech r. 860 chrześcijańs. wiary wielbiciel, 26 Czerwca.
Samomyśl r. 1130 z nauk w Czechach znany, 25 Października.
Samosław r. 996 w Czechach wielbiciel mowy rodowitej w religii chrzesc., 1 Grudnia.
Seisław zakon. S. Franciszka r. 1370 jako Apostoł S. religii chrzesc. w Inflantach śmierć poniósł, 19 Lutego.
Sądech Dominikanin r. 1450 przez Tatarów w Sandomirzu zabity, 2 Lipca.
Sędzimir czyli *Sudymir* Morawianin r. 1232, 20 Listopada.
Sędzislav czyli *Sudysław* X. Pskowski r. 1009, 16 Września.
Sędziwój kanon. Gnieźnieński. r. 1370, 8 Listopada.
Siemian X. Lubecki r. 1520, 3 Października.
Siemistaw Dziedzic Panigrodu w Polsce, 24 Paźdz.

Skarhimir her. Habdank Hetman woysk polskich w walkach zwycięzca, 26 Stycznia.
Staw r. 1087 pod Wielogrodem w Morawii za nieuległość Ojczyzny poległ, 21 Listopada.
Sława żona Urosza kro. Serwian r. 1340 12 Sierpnia.
Sławibor Ojciec S. Ludomir krol. Czesk. r. 981 umarł, 14 Grudnia.
Sławobój Polak znakomity r. 1150 zwycięzcy, 25 Lutego.
Sławogost przełożony w r. 1340 w Spolacie kośc., 28 Kwietnia.
Sławój w Wielkiej Polsce r. 1140 z odwagi znany, 3 Kwietnia.
Sławomir z rodu X. Korzyskich r. 790 pierwszy chrześcjanin, 17 Maia.
Sławomira królowa Serbii r. 1179 dziewica świętobliwa, 3 Marca.
Sławomir r. 1350 sędzia za Ziemowita X. Mazowsza, 5 Listopada.
Sławomira Polka r. 1150 z dobroczynności słynęła, 23 Grudnia.
Sławosz król Kroatów r. 1060, 25 Lipca.
Sobiesław kr. Czeski r. 1130 narodowości obrońca, 20 Sierpnia.
Sobiesława żona Piotra Dunia sławnego w dziejach Ojczyzny, 7 Października.
Sobiestyan w Czechach męczennik, 20 Stycznia.
Spitogniew z Dąbrowy r. 1240 Woiewoda Łęczycki przodek domu Dąbrowskich, 31 Stycznia.
Spitomir brat S. Wojciecha r. 990 od pogan zamęczony, 26 Kwietnia.
Spitostaw Woiew. Krakowski r. 1350 od którego dom Tarnowskich powstał, 11 Listopada.
Spitostawa r. 1450 Polka z darów dobroczynnych wspominana, 6 Grudnia.
Stanimir staro. Raciborza miasta w Szląsku r. 1300, 2 Października.
Stanisław Kostko r. 1550 mąż świętobliwy, 18 Listopada.
Stanisław z Szczepanowa biskup Krakowski r. 1078 śmierć męczennską odniósł, 8 Maia.
Stanisława z krwi X. Dalmacyi przez Grzegorza IX w poczet SS. policzona, 5 Sierpnia.
Strachota czyli Metodiusz i Cyrcha w południowych kraich sławiańskich wprowadzili religię chrześc., 9 Lipca.
Strzezimir wódz Bulgarów r. 1388 za samoistność narodu w walce poległ, 22 Kwietnia.
Strzezysław roku 1240 pierwszy dziesięć duchownym w Polsce obowiązał się dawać, 2 Stycznia.
Strzezysława matka S. Wojciecha r. 980 pobożny dokonała żywot, 15 Maia.
Swiatomir Rozrażewskich przodek r. 1270 jako wojownik słynął, 16 Maia.
Swiatopolk r. 1093 W. X. Kijowski przodek X. Czwertyńskich, 8 Czerwca.
Swiatostaw r. 1087 przez Bolesława W. do rządów W. X. Kijowsk. przywrócony, 7 Stycznia.

Swiatostawa żona Wrocława X. Czeskiego cnotliwa Monarchini, 2 Sierpnia.
Świętobój król Morawii r. 898, 27 Marca.
Świętobor X. Pomorza r. 1300, 6 Kwietnia.
Świętochna Kazymira króla Polskiego córka, 11 Lutego.
Świętomir kr. Serwii Ojciec Budzimir X. r. 850, 28 Lipca.
Świętopolk kr. Morawii roku 887 przyjmuje religię chrześc. w języku narodow. zwany Sebal, 26 Września.
Świętorad król Serbii r. 998 chwałebnie rządził, 17 Lutego.
Świętosław przełożony kościoła P. Maryi w Krakowie, 31 Sierpnia.
Świętosława obywatelka w Krakowie z pobożności r. 1183 r. znana, 4 Maia.
Szczesny pochowany w Borku r. 1642, 30 Sierpnia.
Szukostaw obrońca mowy Czeskiej w religii chrześc. r. 820, 23 Listopada.
Szulimir z rodu X. Kroaty założyciel domu Szulimskich w Polsce, 30 Maia.
Szulistaw ojciec S. Stanisława w Krakows. r. 1049, 7 Lutego.
Szulistawa z dobroczynnych składek r. 1150 wspominana w Polsce, 2 Grudnia.
Tolimir syn Ostrowoja króla Serbii r. 921, 12 Lipca.
Tomit król r. 1127 po Ojcu Niemianie w Serbii rządził, 10 Października.
Tomita Michałówna X. Litwy, 10 Lutego.
Tomir król Bulgarii r. 1250, 27 Listopada.
Tomira córka sławnego z królów Bulgarii Borysa r. 1217, 24 Maia.
Tomistaw czyli Mysław r. 827 religię chrześc. z na rodem w Kroaty przyjmuje, 11 Grudnia.
Tostaw X. Rugii pierwszy wiary chrześc. wyznawca r. 1160, 29 Grudnia.
Tworzymir r. 1208 Przemyśla X. Morawii Dworzanin, 28 Lutego.
Unistaw król Morawii, 1 Lipca.
Wacław król Czeski 930 r. męczennik, 28 Września.
Wacława żona Kazymira X. na Raciborzu, 15 Kwietnia.
Wanda X. Ostrogska r. 1420, cnotliwa dziewica, 8 Października.
Wawrzyniec zakonnik OO Kamedułów z rodu Polskiego, 10 Sierpnia.
Wielistaw Łaski r. 1569 połączenie Litwy z Polską podpisał, 4 Lipca.
Wielistawa r. 1150 z dobroczynnych składek wspominana w Lendzie, 18 Lutego.
Więcymir Czech około r. 1000 żyjący, 26 Maia.
Więcystaw zak. XX. Dominikanów r. 1262, 26 Marca.
Więcystaw X. Ostrogi rodowitości wielbiciel, 16 Maia.
Więcystawa r. 1150 dla ubóstwa dobroczynna, 3 Maia.
Wislimir biskup Krakowski r. 1242, 3 Grudnia.

Wisław Franciszkanin r. 1342 w Matoborzu, 7 Czerwca.
Wisława X. Ruska żona Bolesława Smiałego króla Polskiego, 22 Maia.
Wit pierwszy biskup w Litwie i pierwszy męczennik r. 1269, 15 Czerwca.
Witomir r. 1539 w sztuce lekarskiej biegły w Czechach, 27 Października.
Witomir razem z X. Borzywojem w Czechach religię chrześc. przyjął, 2 Listopada.
Witostaw X. Rugii wprowadził religię chrześc. do Liwonii r. 1202, 22 Stycznia.
Witostawa w Krakows. r. 1220 pobożna obywatelka, 4 Lutego.
Władobój syn Mieczysława X. Polskiego r. 968, 10 Września.
Władobóg obywatel Morawii r. 1120, 23 Października.
Władimir W. X. Kijowski r. 1114, 19 Kwietnia.
Władymira z rodu X. Chrobacy r. 1200, 9 Stycznia.
Władysław K. Węgierski r. 1096, 27 Czerwca.
Władysława r. 1340 żona Lubostawa żupana w Pań. Dalmack. 13 Grudnia.
Wlastibor arcy-biskup Gniezn. r. 1250, 5 Stycznia.
Wlastimil w Sławonii obywatel r. 1300 rodowitości miłośnik, 25 Czerwca.
Wlastimila Czes. roku 1200 miłością dla Ojczyzny przepełniona, 3 Stycznia.
Wlastimir król. Bulg. syn Borysa r. 870, 23 Października.
Wlastimira żona Radosza r. 1220 rządcy w Dirachum, 26 Sierpnia.
Włodimir X. Ruski r. 935 religię chrześc. przyjął, 16 Stycznia.
Włodzimira z X. Ruskich r. 1384 Luborada przodka z domu X. Sanguszków żona, 11 Sierpnia.
Wodzisław X. Opola r. 1300 odwiedzał grób S. Stanisława, 5 Września.
Wodzimir Borzechowski za królów. Jadwigi r. 1382, 14 Listopada.
Wodzisław r. 1320 Polak od którego dom Wodzisławskich zwany kwitnie, 19 Lipca.
Wolidar syn Rociława r. 1122 X. Ruski, 12 Grudnia.
Wolimir Kancelarz Krakowski r. 1240, 15 Grudnia.
Wojmir Serbii r. 1340 za Ojczyznę poległ w boju z Turkami, 11 Grudnia.
Wojciech arcy-biskup Gniezna męczennik w Prusach, 23 Kwietnia.
Woystaw nauczyciel Bolesława Krzywoustego, 6 Marca.
Woystawa r. 1167 żona Przebysława króla północnych Sławian, 8 Października.

Wrocław król Czeski r. 1061 Restitutus zwany, 22 Lutego.
Wrocława w Lendzie r. 1120 z dobroczynności znana, 23 Stycznia.
Wrocłwój w Czechach dziekan kościoła S. Wita r. 980, 26 Grudnia.
Wszebor Hetm. woysk polskich r. 1140, 27 Lipca.
Wszemił przełożony kościoła SS. Strachoty i Cyrchy przez X. Bolesława w Pradze r. 915 wystawionego, 12 Maia.
Wszemił kościół dla S. Prokopa w Czechach r. 1130 wzniesiony, 22 Listopada.
Wszemił sędzia Kazymira X. na Kujawach r. 1260, 7 Sierpnia.
Wszegrad r. 1040 w Czechach z męstwa odznaczony, 13 Listopada.
Wszesław X. Połocki r. 1067, 18 Maia.
Wszewład wnuk W. Swiatostawa r. 1138, 6 Listop.
Wyszomir Czech r. 914 z cnót wielbiony, 29 Czerwca.
Wyszomir wódz Słowaków r. 1120, 28 Sierpnia.
Wyszostaw X. Nowogrodzki r. 1060, 1 Czerwca.
Wyszostawa r. 1141 opiekunka ubogich w Polsce, 7 Listopada.
Zastaw X. Ruski r. 1123 założyciel M. Zastawia, 5 Października.
Zbigniew Oleśnicki biskup Krakowski roku 1455, 1 Kwietnia.
Zbigniewa X. Racibora na Wrocławiu żona, 17 Marca.
Zbistaw Woiew. Sieradzki r. 1212, 24 Marca.
Zbistawa żona Bolesława Krzywoustego, 17 Listop.
Zbrojstaw r. 1232 w Morawii założył miasto Zbrojstów, 28 Czerwca.
Zdobystaw Polak r. 1120 z męstwa znany, 31 Lipca.
Zdzistaw Zamoyski Starosta Czerniechowski, 29 Stycznia.
Zdzistawa r. 919 w Czechach dobroczynnością znakomita, 16 Grudnia.
Zegota Woiew. Krakowski r. 1280, 1 Lutego.
Zelimir żupan Kłouowa r. 1309 w Kroaty, 22 Września.
Zelislaw wódz Polski sławny utratą w walkach ręki, 23 Lipca.
Ziemomysł r. 1370 X. na Kujawach, 14 Września.
Ziemistaw Mora za X. Przemyśla, 13 Października.
Ziemowit X. Mazowiecki r. 1350, 19 Października.
Znatistaw Podkomorzy Poznań. r. 1382, 1 Października.
Zyrostaw opiekun Leszka królewicza, 17 Grudnia.
Zytimir założyciel Miasta Zytomira, 9 Grudnia.
Zytistawa w Lendzie z dobroczynności słynęła, 17 Października.
Zywistaw król Bośni r. 1208, 12 Marca.

Nieprzerwanie naprzemian następują dnie i nocy, lata i zimy, nigdzie początku, nigdzie nie ma końca; iak jest dziś, tak było przed tysiącami lat, i tak będzie po tysiącach lat. Strumienie płyną nieprzerwanie, lecz mają swój początek, to jest źródło i swój kres tam, gdzie się w większe rzeki, lub jeziora i obszerne morza zlewają. Nie tak strumień czasu; jego początek, i jego koniec okryte są zupełną tajemnicą — A przecież potrzebuje człowiek w życiu towarzyskiem pewnych podziałów czasu, dla wyrachowania trwałości żywota, i do uregulowania swoich zatrudnień w należytem porządku i stale oznaczonym czasie. Do wolnie oddzielamy więc części od ogromu czasu, i to co najczęściej powraca, bierzemy za miarę takich oddziałów. Najstosowniej brać za taką miarę wciąż powtarzający się wschód i zachód słońca, albo dzień i noc, w przeciągu którego czasu słońce, księżyc i gwiazdy swój pozorny bieg na okół ziemi odbyły. Takie części czasu albo rozkładamy na godziny, minuty i sekundy, albo też dodajemy do siebie dla tworzenia miesięcy, lat, wieków stuletnych i tysięcznych. Obraz takowego podziału czasu podać nam kalendarz czyli Almanach. Im wyżey człowiek w ukształceniu postępuje, tym większe oddziały czasu, bierze za miarę podziałki. Nieokrzesany człowiek, w stanie natury żyjący, niema żadnej miary czasu; dla niego jest chwila terazniejsza wszystkiem; nie nie obchodzi go, co było wczoraj, co będzie jutro. — Lecz skoro ludzie rozpoczną życie towarzyskie, staie się im podział czasu niezbędnym potrzebny aby przeszłość, terazniejszość i przyszłość przeżyć, i to, co się już stało i co jeszcze przedsięwziętém bytć ma, uporządkować. W życiu obywatelskiem rachuje się podług dni, tygodni i miesięcy; w interesach państw podług miesięcy i lat, w dziełach podług lat i stuletnich wieków, a w wyższej astronomii podług lat tysięcy.

Ile dni do większego oddziału czasu ma należeć, jest dowolne; u nas od najdawniejszych czasów tak iak u żydów ma tydzień 7 dni; przecież rachowano także podług większych tygodni czyli dekad po 10 dni, naprzód u starożytnych Greków a przed kilkadziesiąt laty u Francuzów. Odmiennejszą jest długość miesięcy; bo te mają 28, 29, 30 lub 31 dni. Ile dni rok jeden zawierać powinien, o tém od niepamiętnych czasów, zdania były rozmaite. W najdawniejszych czasach rachowano podług lat księżycowych różnej długości, gdy jedni z jednego tylko obiegu księżyca, od jednego nowiu lub pełni do drugiego nowiu lub pełni; drudzy z więcej takich obiegów, iak n. p. z 10 albo 12 rok księżycowy tworzyli. Później zaniechano téj rachuby; gdyż rok, o jednym obiegu księżyca, który miał w przecięciu 29 dni, 12 godzin, 44 minut i 3 sekund, był za małą miarą, i życie ludzkie kilka wieków takich lat

obeymowało; zaś przy latach z 10 do 12 miesięcy początek roku przypadał we wszystkie pory roku. (1) Zamiast lat księżycowych zaprowadzono więc lata słoneczne, i przy tych przyjęto najkrótszy lub najdłuższy dzień albo czas jednego z porównań dnia z nocą, za początek roku, a przeciąg czasu aż do przybycia słońca na tymże samym punkcie, oznaczał długość roku. Takowy wymiar roku nie mógł jednak być ściśle oznaczony, dopóki tylko spuścić się musiano na wyrost oka, i dopóki niemiano instrumentów lub innych środków do uważania zjawisk na niebie, aby ściśle obliczyć długość obiegu słońca. Z tego też powodu długość roku przyjmowano bardzo różnie.

U starych Egipcyan podzielony był rok początkowo na 12 miesięcy, każdy po 30 dni, czyli rok na 360 dni, później na 365 dni. Potem wynaleziono prawdziwy rok słoneczny o 365 1/4 dni; lecz używano go tylko w życiu obywatelskiem; rok religijny miał 365 dni. Naturalnym skutkiem tego było, iż roczne święta coraz dalej posuwały się, i wszystkie pory roku przebiegały. — Obrachowano czas, w którym znowu wszystko do pierwotnego stanu powracało i nazwano go rokiem Syriusa czyli wielkim rokiem.

U Greków miał rok 12 miesięcy, naprzemian z 30 albo 29 dni, rok zwyczajny miał 355, a przestępny 385 dni. Cztery lata nazywano Olimpiadą podług której w interessach obywatelskich liczone. Rok Rzymian zawierał początkowo 10 miesięcy po 31 i 30 dni, albo w ogóle 304 dni. Król Numa Pompiliusz przedłużył go, oznaczył rok zwyczajny na 12 miesięcy, czyli 355 dni a rok przestępny na 13 miesięcy, czyli 377 do 378 dni, co księża mieli postanowić, lecz, sprawili wielkie zamieszanie. Aby takowe znieść, i wiosenne porównanie dnia z nocą zwrócić do miesiąca Marca, nakazał Juliusz Cezar na 46 lat przed Erą chrześcijańską do przestępnego roku z przybyśzonym miesiącem przy końcu Lutego, dodać jeszcze raz dwa miesiące pomiędzy Listopadem i Grudniem przez co rok ten miał 445 dni. Zarazem nakazał on, aby odtąd rok zwyczajny miał 365 a rok przestępny 366 dni, które podzielił na 12 miesięcy. To urządzenie zatrzymali później chrześcijanie i trwa dotychczas.

Przed niewolą babilońską dzielili żydzi rok na 354 dni albo 12 miesięcy; noc na trzy straż, a dzień na 4 wielkie albo 12 małych godzin, rozmaitych co do długości podług dłuższego lub krótszego dnia lub nocy. — Rok przestępny miał tyle dni, aż się nowy rok z wiosennym porówna-

(1) Rok miesięczny z 12 obiegów księżyca złożony, zawiera w przecięciu 354 dni, 8 godzin, 48 minut i 36 sekund albo jest prawie o 11 dni mniejszy, niżeli prawdziwy rok słoneczny.

nieniem dnia z nocą zgadzał. Po powrocie niewoli przyjęto rachubę dotychczas jeszcze używaną. Rok składa się z 12 miesięcy, a każdy miesiąc z 29, albo z 30 dni, pierwsze nazwane niecałymi, drugie pełnymi miesiącami, w jednym roku nie może być więcej iak cztery, a nie więcej iak 8 pełnych miesięcy. W przeciągu 19 chrześcijańskich lat wsuwa się siedem razy przed miesiącem wielkanocnym zadar czyli miesiąc przestępny z 30 dni. U dawniejszych żydów zaczynał się dzień z zachodem słońca, u terazniejszych zaczyna się o godzinie 6 wieczór. Każdy dzień dzieli się na 1080 cząstek, a każda cząstka na 76 momentów. — U Turków i Arabów ma rok także 12 miesięcy po 29 i 30 dni, według tego iak wcześniy lub późniy następują nowie księżyca. Gdy rok ich jest rokiem księżycowym, a nieprzydają mu miesięcy przestępnych przeto nowy rok turcki w przeciągu 33 lat przebiega wszystkie pory roku, i tém samym liczą Mahometanie w tym przeciągu czasu jeden rok więcej iak chrześcijanie i żydzi. — Mahometanie rachują swoje lata od ucieczki Mahometa z Mekki do Medyny; żydzi od stworzenia świata; chrześcijanie od narodzenia Chrystusa a starzy Rzymianie rachowali od zbudowania Rzymu, na 754 lat przed narodzeniem Chrystusa przypadłego.

Nasza ziemia podać nam najprawdziwszy podział czasu, iéy każdodzienny obrot okoł osi, albo dzień i noc, jest dniem miesięcznym, który w obywatelskiem życiu na 24 godzin, a każdą godzinę na 60 minut, zaś każdą minutę na 60 sekund dzieli. Dzień zaczyna się o północy, od której do południa 12 godzin przed południowych, a odtąd aż do następnej północy 12 godzin po południowych albo wieczornych rachujemy. W niektórych okolicach, n. p. we Włoszech, nierachują dwa razy po 12 godzin, lecz od jednego zachodu aż do drugiego nieprzerwanie 24 godzin, podług czego i tamtejsze zegary są uregulowane. O godzinie 4 z południa pokazuje zegar godzinę 8, ponieważ to podług włoskiego sposobu rachowania jest 20 godziną, albo 12 i 8, i dzień jeszcze 4 godzin trwa, aż do początku następującego dnia. Gdy się dzień o godzinie 8 wieczorem zaczyna, pokazują więc włoskie zegary o godzinie 9 wieczór i rano, pierwszą; o 10 godzinie, drugą, i t. d. — U astronomów poczyną się każdy dzień w samo południe, a przeciąg czasu pomiędzy dwoma południami, albo dzień astronomiczny dzieli na 24 godzin, z których pierwsze 12 godzin aż do północy należą do wieczora, a następujące 12 godzin od północy aż do południa należą do rana. Przez to przypadają razem godziny ranne od 12 do 24 z przedpołudniowymi następującego dnia obywatelskiego.

Jeżeli ziemia ukończyła raz swój obieg okoł słońca, od jednego wiosennego porównania dnia z nocą do drugiego, wtenczas upłynął rok

astronomiczny, rok słoneczny, albo rok tropiczny. Ma on 365 dni, 5 godzin, 48 minut i 50 sekund, lub podług dawniejszego, jeszcze teraz w kalendarzach używanego wyrachowania, 5 godzin, 49 minut, 12 sekund (zwyczajnie za 6 pełnych godzin przyjmując) (1) większy niżeli rok obywatelski. Różne przyjęcia długości roku, spowodowały to niezgodne pomiędzy sobą wyrachowania kalendarzy chrześcijańskich, do których powszechnie stary rzymski kalendarz za podstawę przyjęto Juliusz Cezar kazał bowiem rachować długość roku na 365 dni i 6 godzin; zaś w kalendarzu podług jego imienia nazwanym, kłasc rok na 365 pełnych dni, a te znowu na 12 miesięcy, z używaną jeszcze teraz liczbą dni, podzielić. Styczeń otrzymał 31 dni, Luty 28, Marzec 31 dni, i t. d. Aby więc przyjętą zwykłą 6 godzin nie utracić, rozporządził aby w każdym czwartym roku, między 23 i 24 Lutego wsunięto dzień przestępny. Przez to otrzymał rok przestępny 366 dni, zamiast 365 dni iak ma rok zwyczajny. Ten Juliański czyli stary kalendarz jest jeszcze teraz używany w Rosyi, i dla tego w wielu zachodnich kalendarzach bywa umieszczany.

Przez przyjęcie zwykłej 6 pełnych godzin, zamiast rzeczywistych 5 godzin, 48 1/5 minut, liczy się co rok 12 minut więcej, które w 129 latach składają znowu dzień jeden z 24 godzin. W roku 1577 wynosił ten błąd 10 dni, o tyle po stało wtenczas wiosenne porównanie dnia z nocą, tak, iż zamiast 20, inż 10 Marca nastąpiło. Aby temu błędowi zapobiedz, kazał Papież Grzegorz XIII w roku 1582, przeskoczyć 10 dni w miesiącu Październiku, i zaraz po 4 Październiku, 15ty rachować. Zarazem rozporządził, aby na początku nowych wieków stuletnich, trzy razy opuszczono dzień przestępny a w czwartym wieku dopięro dodano. Podług tego zostaną lata 1600, 2000, 2400, i t. d. rokami przestępnymi z 366 dni, będące zaś pomiędzy nimi lata 1700, 1800, 2100, 2200, i t. d. zostaną latami pospolitemi z 365 dni.

We wszystkich katolickich krajach zaprowadzono w latach 1582 do 1587 ten gregoryański kalendarz, lecz w krajach wyznania ewangelickiego długo nie przyjęto téj rachuby, ponieważ tu żadnych od papieża wydanych rozkazów niedozwalało. Naturalnie musiało złąd w zachodnich państwach, powstać zamieszanie w pożyciu obywatelskiem. Trwało to aż do początku 18 wieku, w którym stany niemieckie ewangelickie postanowiły aby przyjąć gregoryańską rachubę, do nowo poprawionego kalendarza, i w roku 1700 po 18

(1) Od roku słonecznego różni się rok gwiazdziasty, syderyczny; ostatni zawiera 365, 6 godzin, 9 minut i 11 sekund. Gdy bowiem gwiazdy stałe każdego roku o 80 sekund dłużej się posuwają, zatem téż tym dłuższego czasu potrzebuje słońce, aby się zeszło z stałą gwiazdą.

Lutego zaraz 1 Marca rachować. Podobnie stało się w Anglii r. 1752 i w Danii i Szwecji 1778. Ustalono tym znowu jednogłówność rachuby czasu, pozostawiając tylko niezgodności pomiędzy katolikami i ewangelickimi chrześcianami przy wyrachowaniu Wielkiej nocy, i od tego zawisłych świat ruchomych, które jednak usunięto w roku 1778.

Teraz Rosyjanie jedynymi są europejskimi chrześcianami, którzy o 12 dni później, niżeli inne chrześciańskie ludy, zaczynają rok nowy. Czy zresztą jaki rok n. p. 1840 albo 1850 jest przestępnym lub zwyczajnym, łatwo można wyznaczyć, gdy liczbę lat podzielimy przez 4; jeżeli da się podzielić bez reszty jak n. p. liczba 1840, więc jest rok przestępny, jeżeli zaś zostaje reszta, jak na przykład przy liczbie 1850, więc jest rokiem zwyczajnym. Pozostała liczba, jak tu 2, pokazuje, który to jest rok po ostatnim przestępnym. Rok 1850 jest zatem drugim rokiem po roku przestępnym 1848, a rok 1852 będzie znowu przestępnym.

Kalendarze zawierają często wielorakie oznaczenia zjawisk które w biegu roku, na jakie są sporządzone, mają się przytrafić. Zazwyczaj używają dla szczupłości miejsca rozmaitych znaków skrócenia, które nie każdy zrozumieć może. Będziemy się starać w następnych kalendarzach takowe objaśnić.

(Dalszy ciąg nastąpi.)

NIEKTÓRE WIADOMOŚCI O XIEŻYCU.

Xieżyce jest zarówno, jak wszystkie ciała niebieskie, które znamy, prawie doskonałą kulą. Jego średnica wynosi 480 mil geograficznych albo nieco więcej jak czwartą część średnicy ziemi; powierzchnia jego jest 13sta, bryła 45 częścią ziemi. Gdy jednak materya, z której się składa, jest o 3 części rzadszą, niżeli masa ziemi; więc zawiera tylko 68 części istotnej masy ziemnej a ciężar na jego powierzchni jest pięć razy mniejszy, niżeli na ziemi. Jego masa w przecięciu, co do ściśłości (gęstości) i gatunkowego ciężaru równa się naczystszeemu białemu szklu; połowa xieżyca która się nam pokazuje, nie jest obszerniejszą, jak państwo rossyjskie.

Xieżyce służy naszej ziemi za rewerber, ponieważ otrzymane od słońca światło odbija na ziemię; ale blask, którym nasze noce oświeca, pomimo że dla nas, tak bardzo użytecznym, jest przecie tak słabym, iż go światło dzienne podczas zachmurzonego południa, sto tysięcy razy, zaś czyste światło słoneczne trzysta tysięcy razy przewyższa. Piękność nocy oświeconej od xieżyca wystawia nam tylko słaby obraz wspaniałego widoku, iaki ziemia nasza mieszkańcom xieżyca sprawa.

Widzą oni w niej świecąca tarczę, cztery razy większą średnicą, a 13 razy większą powierzchnią niżeli my w xieżycu widzimy, a to światło, które ich noce oświeca, jest tak wielkie, że jego blask nawet my sami na xieżycu dosyć wyraźnie dostrzedz możemy. Kilka dni przed, i po nowiu xieżyca, gdy się na zwróconej ku nam stronie onego, noc zaczyna. lub poranek zabłyśka, tak, iż tylko wązka krawędź tegoż oświeconej jest od słońca, przedstawiając nam odwróconą literę C. cała reszta tarczy xieżyca, oświecona jest tylko popielatym braskiem okazującym wyraźnie wszystkie plamy xieżyca. Xieżyce w nowiu stoi między słońcem i ziemią; mieszkańcy strony xieżyca zwróconej ku ziemi, mają zatem noc, i widzą całą od słońca oświeconą połowę naszego planety: ziemia przyświeca im w pełnym świetle, które całą tarczę xieżyca, owym popielatym braskiem okrywa. Jest to może najpiękniejszy widok, iaki nam teleskop przedstawia: ostra granica między dniem i nocą, nie jest na xieżycu zaćmiona tak mocnym zmrokiem, jak na ziemi; większa połowa xieżyca przedstawia nam najpiękniejsze krainy, z pagórkami i dolinami, oświecone czarownym światłem ziemi, a bezpośrednio obok, wązki pasek, który oświecony od ośmiącego blasku słońca, nawzajem ziemię oświeca.

Obieg Xieżyca.

Xieżyce znajduje się w takiej odległości od słońca; iak ziemia musi zatem w równym czasie co i ziemia, to jest w 365 1/4 dniach, swój obieg koło słońca odbyć; co również stałoby się, gdyby nawet nie towarzyszył ziemi. Gdyby się więc początkowo naprzeciwko ziemi, lub po drugiej stronie słońca znajdował, wiecznieby w tym położeniu, iako now pozostał, i wcale ziemi nie widział; tak, iż obadwa ciała niebieskie, iako główne planety, przez promienie znajdujące się pomiędzy nimi słońca, jedno drugiemu ciągle byłoby niewidzialnym, a tym samym bez żadnego pożytku. — Lecz przy istniejącem położeniu najdobroczynniejszego skutki wzajemnie wywierają na siebie. Ponieważ się obadwa na jednę stronę słońca znajdują, nie może się zatem xieżyce nigdy od ziemi oddalić, a przyciągany siłą środkową ziemi, musiałby razem z nią zeyść się, gdyby prócz siły rzutu toczącego go na około słońca, nie był otrzymał jeszcze innej, która, stosowna do jego odległości od słońca, zawsze go w tój samej odległości utrzymuje, i naokoło ziemi prowadzi. Ta szybkość jest tylko 30 częścią tój, z jaką xieżyce i ziemia około słońca krążą a zatem przyszło wszystko w tój porządku, gdy pełnia xieżyca początkowo otrzymała rzut, który o 30 część większy był, niżeli rzut ziemi; lub też now równie o tyle mniejszy rzut otrzymał,

ponieważ ostatni posuwa się w kierunku który jest przeciwny krążeniu naokoło słońca. Przez to więc otrzymał xieżyce ruch daleko zawikłanszy iak ziemia. W czasie jednego roku, gdy te obadwa ciała niebieskie, obieg swój w odległości 20 milionów mil, około słońca odbywają, odbywa także xieżyce ruch w odległości 51,500 mil, 12 1/3 razy około ziemi, tak, iż jego prawdziwe posuwanie się jest bardzo podobne do linii kulistej czyli cycloidy o 12—13 węzłów która to linia kulista czyli Cykloida w całym biegu wieczności, nigdy jednakowo nie schodzi się, ponieważ te miesięczne węzły z węzłami rocznego obiegu żadnej wspólnej miary nie mają, i zawsze w innych miejscach przypadają. Aby sobie jasnie wyobrazić ten ruch połączony, musimy się myśleć, przeniesieć do jego właściwego środkowego punktu, to jest do słońca. Tu widzielibyśmy ziemię, właśnie w tój wielkości, iak nam się pokazuje Saturn, odbywającą bardzo regularny obieg od prawej ku lewej stronie w 365 1/4 dni. gdy ledwie widzialny punkt wokoło ziemi porusza się, odbywając każdy obrot na około niej w 29 1/2 dni, tak, iż w tym czasie to na prawo, to na lewo ziemi, to przed nią, lub za nią znajduje się; jednak nigdy się od niej nie oddala więcej iak tylko o czwartą część średnicy xieżyca tak iak ona się nam pokazuje.

Odmiany Xieżyca.

Z tego biegu koło ziemi i słońca powstają wszystkie owe rozmaite odmiany i zaćmienia xieżyca. Stanowisko xieżyca pomiędzy ziemią a słońcem zowie się nowiem xieżyca, ponieważ będąc prawie przez pięć dni niewidzialnym, wkrótce na nowo ziemi się ukazuje, tylna jego strona oświecona jest od słońca, zaś strona do nas obrócona, znajduje się w własnym cieniu, a promienie słońca, padające na około xieżyca, czynią go dla nas wcale niewidzialnym, w kilka dni później zwrócony jest xieżyce tak dalece ku lewej czyli wschodniej stronie, iż po prawej, część jego od słońca oświeconej połowy, pokazuje się nam w postaci wąskiego paska; to zjawisko przybywającego xieżyca, którego wyrażenie coraz więcej się wypełnia, przybiera w 7 dni po nowiu postać półtarczy i nazwisko pierwszy kwadry. Granica światła, która jasną część xieżyca od ciemnej oddziela, i która dotąd wklęsła była, a teraz w prostą zamieniona się linią przybiera wypukłą postać, która się coraz dalej po ciemnej części xieżyca rozszerza, w 15 dni po nowiu daie się widzieć w pełni xieżyca iak całkiem oświeconą okrągłą tarczą; bo gdy ziemia znajduje się wtenczas pomiędzy xieżycem a słońcem, pokazuje nam więc całą swoją od słońca oświeconą połowę. A że się xieżyce

jeszcze dalej ku lewej stronie posuwa, zwraca się więc do nas na prawej stronie zwolna część ciemnej jego połowy; oświecona część ubywa. wypukła granica światła staje się po 7 dniach prostą linią, i xieżyce okazuje się nam w ostatniej kwadrze. — Xieżyce nieprzestaje zbliżać się do swojego stanowiska pomiędzy ziemią i słońcem; część widzialna zmniejsza się, linia graniczna światła robi się wklęsłą, która się coraz bardziej zwyża, aż nakoniec ostatnia pęga nęknie, i prawie po 30 dniach now xieżyca pomiędzy słońcem i ziemią nastaje, i znowu przez całe prawie 5 dni, bywa dla nas niewidzialnym.

Kiedy xieżyce w kilka dni później na lewo słońca staje się widzialnym, i postępuje za słońcem podług powszechnego obrotu ciał niebieskich od lewej ku prawej stronie, zachodzi więc po nim, a pokazuje nam się wieczor i coraz dłuższy, im więcej się na wschód od słońca oddala. Po siedmiu dniach wynosi ta odległość 90 stopni, lub czwartą część całego nieba, które się w 24 godzinach obraca; pierwsza kwadra zachodzi więc w 6 godzin po słońcu, czyli północy. Podczas przybywającego Xieżyca, przyświeca nam zatem nieustannie wieczorem, a po pierwszy kwadrze, jeszcze po północy, i z każdym dniem dłuższy. Pełnia xieżyca stoi naprzeciwko słońca; wschodzi zatem razem z zachodem słońca, a zachodzi razem ze wschodem słońca; o północy stoi na południku, i świeci od wieczora aż do rana. Gdy się więc xieżyce ku słońcu zbliża, tak, że po jego prawej stronie stoi, natenczas wschodzi każdego dnia później, czyli na krótki czas przed wschodem słońca; ostatnia kwadra, o czwartą część nieba ku zachodowi od słońca jest oddalona, wschodzi na sześć godzin przed wschodem słońca, więc o północy i w pierwszych godzinach nocnych wcale nie świeci, a wkrótce ubywający xieżyce świeci tylko w godzinach rannych, lecz pokazuje się nam w przeciągu większej części dnia, iak błada chmurka na niebie, aż nakoniec, światło xieżyca całkiem ustaje, a now razem ze słońcem, niewidzialnie wschodzi i zachodzi.

Podobne zjawiska, które jednak przeciwnie wyrażają się, sprawia nasza ziemia xieżycowi. Kiedy now stoi pomiędzy słońcem a ziemią, natenczas znajduje się ona względem xieżyca w tój samej położeniu, iak pełnia xieżyca względem nas; okazuje się temu cała od słońca oświecona połowa ziemi. Podczas pełni stoi ziemia pomiędzy słońcem a xieżycem, i okazuje mu stronę odwróconą od słońca, czyli stronę ciemną; ziemia jest tój dla xieżyca, czém jest now xieżyca dla ziemi. Inne zjawiska następują tym samym sposobem, tylko że przybywające światło ziemi z ubywającym xieżycem, a ubywające światło ziemi z przybywającym xieżycem przypada.

Zaćmienia Księżyca.

Owe 12 czyli 13 węzłów, które księżyc obrotom koło ziemi tworzy, gdy razem z nią większą drogę na około słońca kreśli, wyjaśniają nie tylko zmiany księżyca, lecz sprawują także owe uwagi godne zjawiska, które już w najdawniejszy starożytności były przedmiotem ciekawości lub bojaźni, religijnej czy lub badania filozoficznego. Kiedy więc księżyc przechodzi pomiędzy ziemią a słońcem, natenczas ten nam czasem źródło światła całkowicie lub po części zasnania; czarna okrągła tarcza księżyca wstępuje w prawą czyli zachodnią stronę słońca i ku wschodowi pod nim przesuwając się. Ponieważ tarcza księżyca stosownie do tego odległości od ziemi, już większą, już mniejszą aniżeli słońca, nam się okazuje, przeto księżyc, jeżeli bieg jego przypada na sam środek słońca, zakrywa nam całą tarczę słońca, albo sprawi zupełne zaćmienie słońca; lecz w ostatnim wypadku pozostanie jeszcze niezakryty jasny pręg czyli obwódka w około księżyca, a przeto następuje zaćmienie słońca w kształcie pierścienia. — Gdy pozorna wielkość słońca i księżyca mało co się różni, przeto nie może takie zjawisko na pewnym miejscu ziemi, dłuższy jak kilka minut być widzianem. Ze jednak z powodu biegu księżyca i obrotu ziemi około siebie, w każdej chwili inne miejsca ziemi, w potrzebne do tego położenie przypadają, to jest że są w prostą linię z środkiem słońca i księżyca więc zupełne zaćmienie słońca, tylko w ogólności pół piątej godzin na ziemi widziane być może. Jeżeli zaś księżyc nie przechodzi przez środek słońca, i zakrywa tylko jedną część tego, natenczas powstaie tylko częściowe zaćmienie słońca, które na każdym miejscu ziemi, po kilka godzin, a na kuli ziemskiej w ogóle siedem godzin trwać może.

Kiedy pełnia księżyca po za ziemię przesuwając się, wstępuje czasem w cień ziemi, który ona, jak każde inne ciemne ciało, ku przeciwną słońcu stronie rzuca; ziemia pozbawia księżyca całkiem lub po części światła, a wtenczas powstaie całkowite lub częściowe zaćmienie księżyca. Ponieważ ziemia okrągła jest i mniejsza od słońca, rzuca więc cień w kształcie ostrokąta, którego koniec daleko za ziemią przypada i który coraz węższym się staje, im dalej się od niego oddala. Zaćmienie więc słońca będzie większe albo mniejsze, i trwać może dłuższy lub krótszy podług tego jak księżyc mniejszy lub więcej oddalony jest od ziemi, i bliżej lub dalej od środka cienia przechodzi. Najdłuższe zaćmienie księżyca przypada wtenczas, kiedy księżyc w zbliżeniu ku ziemi przez środek tego cienia przechodzi, a wtenczas może całkowite zaćmienie księżyca widzialnem być w ogólności przez 2 godzin 18 minut, zaś całe zaćmienie przez godzin 4, minut 38.

Zaćmienia księżyca mogą więc nastąpić tylko podczas pełni księżyca, równie jak zaćmienia słońca tylko podczas nowiu księżyca; nie jednego to może zastanowi, dla czego każda pełnia i now księżyca nie są połączone z zaćmieniem; nastąpiłoby to rzeczywiście, gdyby księżyc na około ziemi w tę samą równość od Ekliptyki posuwał się, w której się obraca ziemia koło słońca, gdyż w takim razie podczas nowiu i pełni, łącząłaby prosta linia, środkowe punkta, słońca, ziemi i księżyca; że jednak droga księżyca ukośna ma położenie względnie Ekliptyki, a zatem i tylko w punktach przecina które nazywamy węzłami, przeto przechodzi księżyc tylko wtenczas rzeczywiście pomiędzy słońcem i ziemią, gdy blisko jest którego z tych węzłów; zaś we wszystkich innych wypadkach, przesuwając się nad lub pod słońcem, niezastaniając go bynajmniej; to samo dzieje się względem cienia, podczas zaćmienia księżyca. Z położenia drogi księżyca do Ekliptyki wypływa, iż w trzech miesiącach jedno tylko zaćmienie nastąpić może, lub ściślej oznaczając, że zazwyczaj w 18 1/2 latach czyli 223 miesiącach, 70 zaćmień następuje, z których 29 księżyca, a 41 słońca; tak iż na każdy rok w przecięciu 4 zaćmienia wypadają, a stosunek zaćmień słońca do księżyca jest jak 7 do 5. Bywają lata, w których 4 zaćmienia słońca a trzy księżyca, w innych zaś tylko dwa zaćmienia słońca następują, a księżyca żadne. Chociaż jednak pierwsze, częściowy przytrafia się na ziemi, aniżeli drugie, przecież to na pewnym oznaczonym miejscu, są trzy razy rzadziej widzialne, aniżeli zaćmienia księżyca, i można przyjąć że częściowe zaćmienie słońca raz we dwa lata na pewnym miejscu przytrafia się, zaś całkowite tylko we 200 lat raz. Podobne zjawiska przytrafiają się na księżycu. Księżyc rzuca również cień za sobą, który podczas nowiu pada na ziemię, lecz dla małej objętości księżyca tak nieznanym jest, iż mieszkańcy księżyca natenczas, kiedy my całkowite zaćmienie słońca mamy; cień swego planety, w postaci małej, czarniawej, wmglistą chmurkę zakrytą plamki, lub jeżeli nasze zaćmienie słońca jest w formie pierścienia, wtenczas tylko jak gdyby małą chmurkę po nad ziemią przesuwającą się, spostrzegają. Lecz jeżeli pełnia księżyca wstępuje w cień ziemi, natenczas zasnania mu ziemia słońce, a najdłuższa trwałość całkowitego zaćmienia słońca na księżycu, wynosi również 4 1/2 godzin.

Pory roku na księżycu.

Księżyc ma również jak ziemia rok o 365 1/4 dni, a miesiące po 29 1/2 dni, w którym czasie pokazują się mu wszystkie odmiany i zaćmienia, i jakie na księżycu uważamy, tylko w przeciwnym porządku. Na księżycu mają zaćmienia słońca, kiedy my mamy zaćmienie księżyca, zaś za-

ćmienie księżyca, kiedy u nas jest zaćmienie słońca, a ciemna część ziemi, pokazuje się księżycowi zawsze w tę samą półokrągłą postaci, jak się nam jasna część księżyca okazuje. Z tem wszystkim znajdujemy przy tych pozornych zgodnościach, w biegu księżyca jedną okoliczność, która tam wcale inne zjawiska, nawet wcale inną naturę zdziałać musi, jak my mamy w udziale; a to jest ta okoliczność, iż księżyc zawsze jedną stroną zwrócony jest do ziemi. — Następnie żąd, że księżyc w czasie 29 dniowego obiegu około ziemi, także się raz około swęj osi obraca. Ten obrót około osi musi mieć nadto takie same położenie, jak droga księżyca około ziemi, gdyż inaczej części tylny połowy księżyca, w górę i na dole musiałby się pokazać. I wistocie, oś, koło której księżyc się obraca, jest prostopadłą do Ekliptyki, po której z ziemią około słońca się obraca, to jest, tego równik schodzi się z drogą rocznego obiegu. Gdy więc przemiany pół roku, na każdym planecie, iakotóż na ziemi, tylko kątem oznaczają się taki równik tworzy z drogą planety około słońca; wynika więc żąd, iż na księżycu niezachodzi właściwie wcale żadna odmiana pół roku, oraz że ciepło i zimno, ranem i wieczorem zarówno się zmieniają. Gdy bowiem równik księżyca nieustannie przez słońce przechodzi, nie znajduje się za tem słońce nigdy na północy ani na południu od równika księżyca, nie zbliża się nigdy do jego biegunów, i ogrzewa północną i południową półkulę i każdą strefę, zawsze jednakowo. Mieszkańcy księżyca mają słońce stale o południu w Zenicie, a przy biegach nieustannie w Horyzoncie; tam wieczne trwa lato, tu wieczna wiosna. Wprawdzie nie schodzi się równik zupełnie ściśle z Ekliptyką, przecież różnica jest tak mało znacząca, iż tylko półtora stopnia wynosi, nie może zatem znacznej odmiany w temperaturze zdziałać.

Równie tak szczególna różnica zachodzi co do dni. Ponieważ księżyc w pełni tą samą stroną zwraca się do słońca, co i do ziemi, now zaś przeciwną stroną, a zatem w ciągu jednego miesiąca z 29 1/2 dni powoli wszystkie części księżyca zostają od słońca oświecone, przez co dzień na księżycu i miesiąc synodyczny księżyca są jednakowe to jest 29 do 30 dni. Każde miejsce na księżycu widzi słońce nieprzerwanie 15 dni nad i tak długo zastaje pod horyzontem; na całym księżycu są zawsze dzień i noc równe, a oboje trwają po 15 dni. Tak więc, jak ogrzewanie na księżycu bardzo jest nierówne, tak światło zachowuje się zawsze jednostajnie, a przynajmniej we względnie trwałości; a żadna strefa nie widzi słońca dłuższy jak druga. Ze jednak ten czas dosyć długo trwa, więc można powiedzieć, że każde miejsce księżyca, jeżeli tam pomiędzy temperaturą dnia i nocy podobna różnica, jak u nas zachodzi, w czasie jednego miesiąca, który oraz jego dołem jest, wszystkie pory roku

odbywa; ma również lato iakotóż zimą z 15 dni złożoną, i że jego wiosna i jesień z rannemi wieczornymi godzinami, które tam 30 razy dłuższy trwają przypada. — Obrót codzienny jest bowiem na księżycu 30 razy powolniejszy, niżeli na ziemi, a w czasie 30 dni widzą mieszkańcy księżyca, tylko raz wschodzące i zachodzące słońce i wszystkie gwiazdy. Jednakowoż przy tym powszechnym obrocie nieba, zdaje się im jedno ciało daleko większe jak wszystkie inne a nawet iak słońce prawie w zupełnym spoczynku, i tylko nieznaczne zboczenia od tego miejsca odbywające które nieustannie zajmują. Mieszkańcy środka obrotowy do nas strony księżyca, widzą naszą ziemię, iak świecącą kulę, o cztery razy większą średnicę niżeli słońce, nieustannie nad swemi głowami, gdy tymczasem słońce i wszystkie gwiazdy przesuwają się po zatém wielkiem ciałem, lub też obok niego, i kreślą okręgi, które na horyzoncie tego miejsca są prostopadłymi. W równym czasie przybiera to nieruchome ciało wszelkie odmiany od pełni do nowiu, jego światło przybiera po południu, zrana ubywa, aż w południe całkiem znikła. Mieszkańcy krawędzi widzialnej tarczy księżyca, widzą ziemię nieustannie w swym horyzoncie w tém samym miejscu, albo raczej bardzo mało podnoszącą się i zniżającą gdy tymczasem inne ciała niebieskie albo są w jednym położeniu z horyzontem, lub też takowy pod jakim kątem — przeryniają. Pierwsze na miejsce na obydwóch punktach, najwyższym i najniższym widzialnym nam tarczy księżyca, mają one słońce nieustannie w horyzoncie, a gwiazdy w widny połowie nieba, są zawsze nad horyzontem, zaś te w drugiej połowie są im zawsze niewidzialne. Mieszkańcy innych części przedniej tarczy księżyca widzą także ziemię prawie nieruchomą, w pewnej wysokości nad horyzontem; mieszkańcy tylny połowy niewidzą nigdy ziemi.

Korzyści mieszkańców księżyca w większej znajomości naszej ziemi.

Ziemia przez swój obrót pokazuje się mieszkańcom księżyca w czasie 24 godzin ze wszystkich stron; gdy my tylny strony księżyca nigdy niewidzimy. Selenici, jeżeli zaopatrzeni są w bliskowidze lub jeżeli bystrzejszym mają wzrok, niżeli my, oraz jeżeli się lubią trudnić podobnymi doświadczeniami, mają pewnie, chociaż nie tak dokładną, lecz zupełniejszą mapę ziemską niżeli my. — Dla nas jest ziemia obrazem za bliskim dla oczów, abyśmy dokładnie ogół przejrzyć mogli; jest to dekoracja teatralna, na której zbliżka tylko miejsca kolorowane widzimy, lecz które w należytem oddaleniu pokazują nam wyraźnie, co przedstawiają. W księżycu pewno postrzeżono za-

pięć pierwszym rzutem oka, nad czem u nas tak długo się spierano, że ziemia jest kulą spłaszczoną przy biegunach; Ameryka i Australia długi czas przed Kolumbem i Kookiem odkryta była w xiężyca, a owo, od naszych Geografów dotąd nierozwiązane pytanie, względem północno-zachodniej i północno-wschodniej drogi do Wschodnich Indyi, albo względem wielkiego kraju koło bieguna południowego, od Astronomów xiężyca już dawno rozwiązane zostało. Wszystkie te odkrycia na naszym planecie, widok ogromnej kuli ziemskiej nie zmieniający miejsca w zenicie, albo w horyzoncie, we 24 godzinach swoje morza, swoje kraje i góry we wszystkich pięciu częściach świata okazując i w 30 dni wszystkie postaci światła, od najpierwszej srebrnej nitki, aż do zupełnie oświeconej tarczy przyjmując; daleko przewyższające światło jak jest światło pełni xiężyca, wszystko to jest wyjątkową własnością widzialną nam połowy xiężyca. — Mieszkańcy tylny połowy mają przez 15 dni zupełnie ciemną noc, która tylko przez słaby blask gwiazd poniekąd złagodzoną bywa; nie mają oni o tym wspaniałym widoku centralnego ciała, około którego, nie widząc go, swój bieg odbywają, żadnego wyobrażenia. — Możemy sobie wystawić, z jakim podziwieniem opowiadania swych sąsiadów, o tym ogromnym świecącym cielem tam słuchają, a może powątpiewają; można sobie pomyśleć, z jaką ciekawością lub pobożnością pragną odprawić pielgrzymkę do tej szczęśliwej hemisfery; lecz można sobie oraz tylko słabe wyobrażenie zrobić o pierwszym wrażeniu, jakie ten wspaniały widok na owych hyperboreczyków uczynić musi. Jednak dla mieszkańców tylny części xiężyca blisko krawędzi mieszkających dosyć jest odprawić kilka mil podróży dla odkrycia wcale nowego świata. Ścisleyse rozważenie tego widowiska, posłuży nam do zrozumienia, co byśmy z xiężyca widzieć mogli.

Oprócz słońca i gwiazd nieruchomych nie znamy żadnych ciał świecących; wszystkie planety i xiężyce świecą tylko tak dalece, ile na nich padające światło słońca znów odbija. Jednakowoż nie wszystkie części, które powierzchnia ziemi, a podobno także powierzchnie innych planet są okryte, w równym stopniu światło odbijają. Niektóre części świecą zatem więcej, drugie mniej, naturalną więc jest rzeczą, iż nie tylko każda planeta, podług szczególnej natury swęj powierzchni, posiada właściwe światło, że Wenus i Jowisz, Marsa i Saturna przewyższają w jasności, lecz że także powierzchnia każdej planety, okryta jest mniej lub więcej jasnymi lub ciemnymi plamami. Ciało wcale nieprzezroczyste, koloru białego lub jasnego, odbija światło mocniej, niżeli ciemne lub przezroczyste. Woda przepuszcza, jak każde inne przezroczyste ciało, wiele promieni światła, bez odbijania takowych, i otrzymuje

przeło w znaczny odległości czarniawy kolor; a puszcza Afrykańskie jeszcze bielszym śniegiem przybrane, świecą mieszkańcom xiężyca bezwzględnie mocniej, niżeli czarne lasy północy, albo rozległe przestrzenie Oceanu wielkiego. Inną niemniej istotną cechą jest zupełnie równa powierzchnia wody, którą jako ciało płynne, za pomocą swego ciężaru samo przez się przyjmuje: Morze okaże się więc jako gładka, czarniawa płaszczyzna, na której ani światło ani cień, ani żadna odmiana kolorów miejsca niema; gdy się przeciwnie ziemia przez nierówność swęj powierzchnii i przez rozmaitość swych kolorów, odznacza.

Przez mniej lub więcej ukośne położenie przedmiotów względem słońca, takowe oświecającego otrzymuje kraina, która inaczej byłaby podobną prostemu zarysowi, cienie malownicze. Równiny są okryte szarym cieniem dopóki im prostopadłe spadające promienie słońca weselszego weyrzenia nie nadadzą; a góry rzucają ku stronie odwróconej od słońca, długie cienie na sąsiednie płaszczyzny, które się za zbliżaniem południa zmniejszają. Granitowe szczyty gór błyścą jak dyamenty, a zapadłe otchłany pokazywają nam wygasłe wnętrza wulkanów. Itak widzą mieszkańcy xiężyca o tym czasie, gdy u nas jest południe i now, Europę, Afrykę i Azję jako nierozdzieloną masę jaśniejszą, znieczyszczoną odmiannymi kolorów, światła i cieniów, przetrzniętą szarą dolinami i białymi górami, otoczone z trzech stron jednokolorową czarną równą płaszczyzną. — Po 12 godzinach okryta jest prawie cała ziemia szarym cieniem, z którego płaszczyzny niezliczone większe i mniejsze jasne punkciki (wyspy południowego morza) wysterczają, i która od góry aż do dołu wąską jasną pręgą (Ameryka) odznacza się przez nader jasne góry, jest przetrzniętą. Wszystko to poznałoby bystre oko z xiężyca, bez pomocy teleskopów; lecz odkrycia na naszej ziemi, które się za pomocą Herschela teleskopów w xiężyca dozwoliły uczynić, muszą się wydawać niepodobne do wiary dla tego, który sam nie doświadczał. Widziemy przez średnie dalekowidze w xiężyca przedmioty, które nie są większe nad 1000 stóp, a poznajemy dokładnie ich postać, jeżeli średnica wynosi 1000 stóp, czyli 614 części mili. Przez dwukrotne podobne powiększenie dają się widzieć przedmioty, nie większe naprzykład, jak łańcuchy pałac, a o cztery razy większe dają się poznać wyraźnie w swęj postaci. Niema więc żadnych wątpliwości, iż dostrzegacz zaopatrzony dobrymi instrumentami w xiężyca, rozróżnia może nie tylko pasma gór lecz i pojedyncze góry; nie tylko nasze miasta i obozy, lecz nawet, w białym piasku, albo jasno zielonę niwie, czarną nitkę biegu większych rzek a nawet zmiany jakie natura lub ręce ludzkie na ziemi tworzą.

O DUCHU I CELACH W IMIONACH SŁAWIAŃSKICH UKRYWAJĄCYCH SIĘ.

Imiona ludzkie z rozplemieniem się człowieka powstały; od użycia wyrazów uczucie malujących, wzięty początek. Gdy człowiek się rozmnażał gdy zaczął stwarzać wyrazy, zaraz niemi, innych i swoje odznaczyć był zagniony osobę. Dzieło postępu rozumu ludzkiego, co do utwarzania imion wskazuje oświecone ślady, że w pierwszych wiekach pożycia człowieka były iedne miana. Jako bowiem w językach ludzi są czyny pierwszych rodziców niezatarte, jako niektóre pierwiastki mowy dołąd przechowane, obiawiają, że w początkach tyłu narodów ieden język istniał, tak duch i popęd jednakowy, utworzone imiona dechujący, przedstawia że były miana iedne. Po rozrodzeniu się ludzi, każda gałąź odszczepu oddzielona, jak co do innych przedmiotów, tak równie w doskonaleniu imion udała się za własnego rozumu popędem. Z wiekami imiona w każdym narodzie przeszły na wyjątkową jego narodowości własność; w tym tylko okazała się zgodność, że wszystkie ludy usiłowali w mianach swego języka rodowość upowszechnić. Dzieci, te miłe obrazy istności, jako najwięcej były ukochane, tak każdy naród najwyższych dokładał usiłności, aby miana były iedne z najpiękniejszych i wysokie znaczenie obymujących wyrazów utworzone. Skutkiem miłości względnie potomstwa, było: że gdy iedne przedmioty jeszcze nie były wydoskonalone, imiona ze swęj dokładności i piękności nie do życzenia nie pozostawiały. Dążność umieszczana w mianach, wola obawiona przez rodziców dzieciom, była rozliczna, a niekiedy każdego narodu odmienna i iemu właściwa.

Popęd więc, jaki rodzeniu się imion przewodniczył, jest obrazem pomysłu ludów; pomysł odpowiada usposobieniu, które zwykle jest owocem oświaty. Imiona przeło, jak oddają ducha narodu, jak malują jego cele, tak niepospolitą o samym narodzie, jego charakterze i przymiotach niosą wyobrażenie. Gdy zgłębiającą uwagę przebieżemy już ludów starożytnych już późniejszych, co do użycia imion zwyczajne, donieść z chlubą dla przodków możemy, że ani ów wielki naród Grecji, który szczelnością pomysłu swojego, we wszystkiem się odznaczył, ani oni sławni Rzymianie, u których wszelkie ustawnictwa u szczybla dojrzałości stały, zgoda że ni inne narody już dawniejsze już późniejsze, Sławianom w rozsądku, iaki w utworzeniu imion osobowych przewodził, nie wyrównywały. Ku chwale Ojców naszych, oddając część

ich ceniom, przyznać ich rozsądkowi trzeba, że wszelkie inne narody w pomysł używania imion przewyższyli. W dziejach ludzkości nienapotykam, aby który inny naród, tyle za popędem swego serca się udał ile Sławianie, żaden tę prawdziwą rodzicielską rozkosz, z pewnym połączeniem wzniosłej wyobraźni, przy odrodzeniu swęj istoty towarzyszącą, w imionach nieprzełął, ile Sławianie. Nie wynayduie się lud na kuli ziemskiej, któryby tyle wzniesień i zachętów do wielkich czynów dzieci swe wzbudzaających, w imionach ukrył. Niemasz w imionach żadnego innego narodu tak do istnych życzeń i rozkazów, do świętych dzieł, potomstwu obawionych przez rodziców, ile się w mianach Sławiańskich wykazuje: prócz wielkiego pomysłu, rozmaite wskazańce rozlicznym ukryte są pobudki: iedne zapalając żądze rozniecają usilność ku nabyciu sławy przez dzieła wojenne, drugie niosąc rozkaz, polecają poszukiwanie; przez cnotliwe życie, chwały w obywatelstwie, inne mieszczą w sobie zobowiązania, w wykonaniu przez miłość u rodziców dla dzieci najprzyjemniejsze, niektóre z nich obymują obowiązki dla oyczyzny i bliźnich do wypełniania następczane, dalsze zachęcając do miłości braterskiej iedność i luby mir kochać nakazują. Zgoda rozbiegając znaczenie imion w naszym rodzie przez zwyczaj uświęconych, spostrzegamy w nich wielkiego rozsądku płody, wszędzie okazują się nam najwyższy rozwagi owoce. Wszystko co tylko byż może pożądanu i człowieka uformościom odpowiedniem, co tylko w połączeniu nadziei z rozkoszą, rodzicom najwyższą rodzi przyjemność, to wszystko w sobie Sławian imiona obymują. W każdym stanie w jakimkolwiek położeniu przez zbieg losu postawiony zostanie, znayduie Sławianin przez udzielane miana ziścić się mogące widoki, napotyka swych chęci zaspokoienie.

Jakoż pożąda wojskowy sławne swe życie dla oyczyzny poświęcenia, ku naśladowaniu przekaże potomkowi, bez trudności znayduie w wyrażeniach imie składających uiszczać mogące życzenie. Miana Mieczysław, Wojsław, Sławobój, Witosław następczają sposobność zadość uczynienia swym uczuciom. Niepojętą wojownik przeymuje się rozkoszą przez udzielenie podobnych imion synowi, widzi bowiem w mianie pomyślni swęjostwa, postrzega w tymże waleczności swęj odrodzenie. Uciecha jego serce napęlnia, bo spoglą

da na obraz, swęj istności podobny. Wić że umrze, widzi że żyć będzie.

Gdy imie samo roznieca ogień ku wzniesieniu, młodzień wielokroć przywołany będzie Mieczysławie, Woysławie, tyle razy poymnie, że cienia tego oycę wołaia. Mieczem zdobyway iako twój oyciec sławę wojenną z chwałą dla narodu, słowem bądź nieodrodnym następcą twych wielkich przodków.

Cheeli obywatel przemysłowi rolniczemu lub rzemieślnikom oddający się, zachęć do poświęcenia się tak potrzebnym w towarzystwie przedmiotom w następcy zaszcześcić, i w tym względzie imiona w rodzie swym używane, znaczenie odpowiednie obeymujące, znajduie: Rolisław, Ratisław, Ratimir, Ziemomysł, Ziemisław, Ziemowit, Ratymysł, imiona udzielone dzieciom, mieszczą pobudki przez które usiłować będą odpowiedzieć woli rodzica.

Zechce urzędnik z przystąg i znajomości w kraju znany, przelać popęd w potomka, aby ten w tymże zawodzie dla dobra kraju poświęcił się, napotyka miana narodowe, przez które w spadku następcy życzenie zrozumiałe może pozostawić. Imiona Sędzistaw, Radostaw, Sędzimir, Radomir, Radomyśl, Wielorad, Radzistaw iak są piękne, tak dla młodziana pobudki przynoszą, aby odpowiadając potrzebie ogółu ziszczył życzenia swojego Oycę.

Zapragnie mędrzec zachęcić syna do nabycia podobnych znajomości, znajduie miana, przez które może swę zlecenia objawiać. Przemysł, Przemysław, Mudrosław, Samomysł nadane miana, będą zwiastunem jego woli, i pobudką poświęcenia całego życia dla pozyskania tyle potrzebnych w towarzystwie umiejętności.

W końcu zażąda obywatel, aby jego potomek został duchownym, liczne miana spotyka, przez które do poświęcenia się temu stanowi zachęcić może. Przez nadane miano Bożesław zdaje się mówić: Boże pobłogosław jego poświęceniu i spraw, aby był ciebie godnym. W imionach Bogusław, Bogumir, Bogumir, objawia: w pożyciu twém usiłuj aby przez ciebie pomnażała się Bogu sława, staraj się być Bogu miłym przez przykład dawany, spraw iżby lud w Bogu mir luby pokochał. W innych licznych imionach odpowiednie stanowi może przekazać następcy rozkazy n. p. Chwalibóg, Czeibóg. Zgoła każdy stan znajduie w imionach krajowych odpowiednie życzeniom widoki. Wszystko co tylko być może udziałem wielkości co stanowi zadatek do wzniesień, co dąży ku zaspokojeniu wszelkich potrzeb w towarzystwie, co tylko cechą przyjemności rodzicielskiej jest oznaczonem, to wszystko miana Sławian obeymuia. Oprócz tych, taką wielkością odznaczonych przymiotów, o iak w rozlicznym sposobie są w mianach rozkazy umieszczane, które pobudza-

ia młodzień do nabywania wszelkich cnót towarzyskich. Doskonalić się jest powinnością człowieka, o iak więc rozmaicie miana przedstawiają pobudki, aby człowiek utonności zwyczajnej i codzienn był doskonalszym. Przez miano Stanisław, zdaje się oyciec polecać synowi, usiłuj być sławnym, stanj sławnym; przez imiona: Wicystaw, Bolesław nakazuje: staraj się więcej być sławnym. Pokój wewnętrzny i zewnętrzny, po myślność w towarzystwie rodzi. O iak wielokrotnie w mianach wykazują się zachęcenia ku jego zamiętowaniu. Jedne polecają bronić spokojności, Bronimir drugie nieść część lubemu mirowi, Czestimir, przez inne uwielbiana jest spokojność, Chlubimir, Lubomir, Chwalimir. Rozkazy dzieciom przez rodziców udzielane, nie były bezowocne. Sławianie iak byli w rozsądku znakomici, tak pokoiu nawiększymi miłośnikami.

Gościnność jest wielkich ludzi przymiotem, o iak wielolicznie przodkowie nasi dla zaszczeplenia tej cnoty w rodzie, swęj usilności pozostawili ślady, rozmaitym sposobem wynajduia się miana zachęć mieszczące, do umiłowania gościnności, Sławogost, Dobrogost, Radogost, Lubigost imiona objawiają, iak wielka jest sława być gościnnym, iak dobrą jest gościna, zdają się więc zachęcać: bądź więc rad gościom, lubi gościnność. Jeszcze innę imiona wynajduia się które iak uwielbienie niosą dla cnót towarzystwa, tak do ich nabycia i miłowania zachęcają. Oprócz tak wielkich celów, iakie Sławianie osiągnąć zamierzili, nadto tak przez wybór wyrazów iak ich wielocenność usilowali miana utworzyć jedne wbrzmienie z nawiększymi, Ludowita, Wlastimira, Bronisława, Tomira, Sławomira i t. d.

Takie są imiona nasze. W ogólności objawiając ten skarb oyców naszych, spostrzegamy, że przez miana usilowali Sławianie zachęcić młodzień do nabycia sławy, że starali się rozkrzewić cnoty towarzyskie, i tym końcem w mianach zachęcali ie dzieciom; słowem: mocą znaczenia w mianach ukrywającego się pragnęli widzieć potomstwo z przymiotów dobrych, odznaczające się. Dążność takowa szczególnie w Polsce była poymowaną: rządzący polskiego państwa zwykle mianowali się Władysław, Kazymir, Bolesław; w narodzie zaś samym nawiększy oświecały się miana Stanisław, Przemysław, Bogusław, Ludostaw. Znaczenie to imion odkrywa, że iako lud pragnąc władców w dziecię dobrych, zdawał się nań wołać: królu panuj pomyślnie, właday królem ze sławą, rozkazuy ludowi (Kazymir) usiłuj od poprzednika być więcej sławnym Bolesławnym; tak z drugiego, samże naród siebie zachęcał: mocą przemysłu poszukujemy sławy, niech każdy z nas tyle stanie się sławnym, iżby mocą cnoty rodzaj nasz wśród innych ludów, był nawiększy, aby odpowie-

dział przeznaczeniu Boga, który dla swęj sławy i chwaty, nasze życie przedłuża.

Zastanawiając się nad duchem i dążnością imion sławiańskich nie możemy iak się pochłubić i przodków naszych wielkie pomysły w utworzeniu ich z zawdzięceniem uwielbiać.

Niepospolity to jest skarb w spadku po naszych przodkach nam potomkom zostawiony; wielkie i nieocenione źródło wielu pomysłowości w sobie ukrywa.

Znali Sławianie moc wielką iaką ich miana w sobie mieściły, przyięli Stą religią Chrystusa, oddawali hołd Apostołom, ale obok tego imiona własne zatrzymywali, Mieczysław władca polski został przy swym mianie, Włodzimir X. Ruski mając udzielone na S. chrzcie imie Bazylis, nigdy nim tylko rodowitem mianować się mianem, słowem wszyscy rządzący Sławian, wszyscy Obywatele iednomyslnie obce odrzucili imiona, aby własne, ty-

le pobudek zawierające, utrzymali. Miłość ta tyle wielka ku rodowitym mianom, ten owoc przyniosła, że gdy u innych ludów imiona już w wieku 8, 9, a nawiększy 10 zginęły, Sławianie narodowością w tym względzie do 14 wieku cieszyli się. Z pomiędzy których Czesi i Polacy nawiększymi miłośnikami imion rodowitych okazali się, ztąd też w Czechach do 15 wieku a w Polsce jeszcze w wieku 17 kwitnęły dawnym obyczajem starożytnie Sławian imiona.

Rzecz szczególna ale iednak godna uwagi, że potęgą w rodzie Sławian każdego plemienia razem z imionami niknęła.

Historja ten skarbiec znajomości i doświadczon ludzkich przedstawia nam, że Sławianie nawiększy potęgą stopień w Europie zajmowali w tych czasach, kiedy miana narodowe tyle pobudek zawierające w używaniu były.

U P O M I N E K.

Sposoby tworzenia naturalnych i sztucznych oraz zdrowiu służących win.

Każdy sok z owoców smacznych i zawierających wiele cukru, może być użyty do utworzenia wina; n. p. sok z winogron, jabłek, gruszek, agrestu i porzeczek.—Owoc w cieplejszym klimacie wydaie naturalnie słodszy i nader mocny, zato w naszym klimacie mniej słodkie i mocne, lecz nierównie zdrowsze i gustowniejsze mamy wina.

Sposoby utworzenia wina z owoców są zresztą już tak wiadome, iż się nam zdaje zbylecznem, w takowych początkowe rozbieranie wchodzić lub powtarzać, wspomniawszy więc tylko wkrótce o przysposobieniu wina z naszych krajowych ziemiopłodów, przejdziemy do sposobów naśladowania pryncypalniejszych i nawięcej ulubionych gatunków win zagranicznych.

Krótkie wspomnienie o przysposobieniu wina z owoców krajowych.

Jabłka, gruszki w dobrym gatunku i nawięcej w smaku osobliwie słodkokwasowatym czyli winnym, (chcąc ie użyć na wino) niepowinny być bardzo przestare, zdrowe, i rękami obierane, nie trzęsione, aby się nie poobialy, mają być pobierane z szypulek, iekko opłukane świeżą wodą i w cieniu na wolnym powietrzu obsuszone; takowych z któregośkolwiek gatunku ułoży się garncy

16 w winówkę, z której świeżo ściągnięte było wino, niewymywalnie pozostałego po beczce lagru, poczem nalewa się na dwa cale odwierzchu niepełno miękkięj rzecznej wody, którą się w dzień pogodny w samo południe z rzeki przynosi, lecz z rzeki do której żadne kanały gnojówki lub inne nieczystości nie spływają, o co nawięcej jest na wsch, gdzie prosto od lasów lub z pół pływających potoczki czyste a przez słońce zmiekkzonej wody, taką więc nalawszy wodą, dodawszy do tego pół funta podobania 4, 6, 8, 10 lub 12 funtów cukru rozpuszczonego w takiejże wodzie—szpont nakrywa się cienką chusteczką, aby proch, muchy i t. p. nie napadało, po 4 dniach dodaje się 15 krópel płynu potażowego i tyleż spirytusu wiotryolowego, zatyka się szpont, potoczy się lekko kilka razy beczką, aby się te mieszanki dobrze rozplnęły; potem ustawia się beczka, otwiera się szpont i nakrywa lekko w micyseu cokolwiek matacym ciepłą, za pomocą którego nastąpi fermentacya, takowa trwać może tygodni trzy lub dłużej, a gdy przestanie robić, zbierają się piana czyli drożdże, iakieby się na wierzchu znajdowały, zatyka szpont, daje się tylko małą cyfkę dla luftu i stawia w suchy piwnicy aby tak przez kilka tygodni powstało, dopiero ściągają się do czysty wysiarkowanej beczki lub do butelek i ustawia w piasku za kilka tygodni jest do użycia.

Podobnym sposobem pokraiawszy lub potłuszy takowe owoce, wyciska się sok w prasach, i do 10 garncy takiego soku dodaje się 20 garncy

miękkiey wody oraz cukru, i innych płynności iak wyżyć, zostawia się potrzebny fermentacyi, postępując zresztą zupełnie, iak wyżyć.

Sztucznie przysposobione wino Szampańskie.

Do beczki winnóy, trzymającej 120 kwart sztorcem postawionóy, nie położonóy, dać się 32 funtów cukru białego, do tego pokraić się 8 cytryn w talarki wraz ze skórą, wsypie się 8 funtów wielkich pięknych i zdrowych z szypułek obranych rodzenków, opłukawszy je z piasku, obsuszyszy i pokraiwszy naprzód, potem nalewa się na to wierzchniem dnem wina francuzkiego, aż o dwa cale od wierzchu nie pełno; zostawia się 5—6 godzin spokojnie, aby się cukier rozpuścił; potem zabija się czop w powierzchni dnie i tacza się beczkę przez pół godziny, aby się wszystko dobrze wymieszało, i znowu się stawia beczkę sztorcem, w miejscu ciepłym, które jednak nie powinno przechodzić temperatury 14 stopni Reaumura. Zamiast czopa zatyka się otwór korkiem przewierconym, i zaprawia się w niego rurkę szklaną w formie lewarka, i oczekuje się fermentacyi; gdy takowa ustaie, co poznać można, gdy już niewychodzi rurką mocna i szczypiąca para czyli zaduch, natenczas zabija się szpont dobrze, i spuszcza się beczkę do piwnicy, gdzie stać ma 12 tygodni do zupełnego wyklarowania. Teraz za pomocą kurka można ściągać wino do butelek, które się zasmokują i szpagatem lub drutem okręca. Gdy tak postoi w piasku przez 8 tygodni, każdy uzna go za najlepsze szampańskie wino które prócz tego mocno musuje.

Szampańskie wino na sposób angielski.

Bierze się agrest, nim dobrze przystanie, pogniecie w drewnianym czystym naczyniu stęplem drewnianym, i zostawi się płótnem nakryte przez trzy dni, często dobrze przemieszując, potem się wycisnie i przecedzi przez sito, i dodać się do każdóy kwarty funt cukru białego, tak zostawia się fermentacyi przez 24 godzin; potem wlewa się do beczki flaszkę wina dobrego francuzkiego i zostawia się tylko płótnem nakryte przez 5 lub 6 tygodni, czyści się często z zbierającej się na wierzchu piany, potem zaszpunktuje się beczka, spuści do piwnicy i cały rok zostawi się spokojnie, potem ściąga się do butelek i używa.

Sztuczne wino burgundzkie.

Do jednéy beczki zwyczajnego czerwonego wina bierze się 7 białków z iaia, 1/4 funta miążko utłuczonego cukru kanaryjskiego, 4 łoty preparowanego rogu ieleniego i 2 łoty palonego afunu i mięsza się z kwartą czystéy wódki i 3 kwartami czer-

wonego wina, ubija się aż do piany, potem wlewa się tę mieszaninę do beczki, zamiesza się wszystko dobrze i zaszpunktuje się lekko. Po 8 lub 10 dniach, gdy się wino dobrze wyklarowało, ściąga się do butelek, wymytych wprzód spirytusem winnym lub mocną okowitą, i ustawia się w piasku w piwnicy.

Sztuczne wino tohayskie.

Do beczki gałką muszkatołową wykadzonóy, wlewa się pół beczki wina, potem dodaje się 5 funtów cukru faryny, i 8 funtów wielkich rodzenków w całości, oczyszczonych troskliwie z wszelkich szypułek i piasku; po 3 dniach należy dodać 13 kropli spirytusu wiotryolowego i tyleż rozpuszczonego potażu i dobrze wymieszać, poczem w 14 dni nastąpi fermentacya; po czterdziestu dnióym wyrobieniu zapomocą lekkiego ciepła, przeciąga się wino do innéy beczki, lekko przytkawszy, lub się nakrywa mokrém płótnem w sześcioro złożoném i tak się ma ustać, w 6 lub 8 niedziel, gdy się już dobrze wyklaruje, ściąga się do butelek i ustawia w piasek, przez co im dłużej postoi, tym lepsze będzie. Pozostały lager czyli drożdże z tego wina, nabawszy na alembik z dobrą zbożową wódką przepuściwszy, otrzyma się wodkę podobną francuzkiéy a nawet wyborną na poczekanie do naprawiania wina.

Wino gorzkie na umocnienie żołądka czyli wino żołądkowe po niemiecku (Magenwein) osobliwie po febrze nawet przeciwko niéy.

Na dwa wiadra wina stołowego dać się 10 garści suszonéy centuryi (centuria febrilis) tyleż konieczny febryczny (trifolium febrilis) tyleż gorzki (Radix Gentiana) korzonków gwoździkowych, trochę skórek cytrynowych i pomarańczowych, 16 łutów jagód ialewcowych i 14 łutów drzewa kwasu (lignum quasiae) wszystkie te ingrediencye drobno pokraiane i potłuczone, wsypać się do wina i przez trzy tygodnie stawia w miejscu lekko ciepłym. potem ściąga się do butelek i wstawia do piwnicy w piasku.

Wino z białych porzeczek.

Bierze się 60 kwart soku białych porzeczek, 8 funtów cukru białego i 10 kwart ordynaryjnego wina, przez 4 dni przemieszuje się często, potem dodaje się 40 kropli płynu potażowego i 20 kropli spirytusu wiotryolowego. Zatyka się dobrze szpont, tacza się przez chwilę beczkę, stawia się potem w wolnym ciepłym i nakrywa się karygę tylko mokrém płótnem w sześcioro złożoném, po 4 tygodniach dać się jeszcze 4 funty a w 6 tygodni znowu 4 funty cukru faryny i zostawia się na czas

fermentacyi która się dopiero w 8 lub 10 niedziel kończy, poczem, skoro się ukłaruie, ściąga się do butelek i używa.

Wino z czerwonych porzeczek.

Bierze się 70 kwart miękkiey wody, 50 kwart porzeczek i 3 kwarty malin, to wszystko ugniecie się i zmiesza z powyższą wodą, aby w wolno ciepłym miejscu fermentowało; po wyrobieniu dodać się 20 funtów surowego cukru, 2 funty cwikły czyli buraków w talarki pokraianych i 8 łutów weinszteinu w proszku, oraz dwie gałki muszkatołowe utłuczone, i trzy kwarty żytnéy wódki lub 1 1/2 kwarty spirytusu winnego; potem postoi w piwnicy parę tygodni, aż się wyklaruje, i ściąga w butelki i używa.

Wino z poziomek.

Wody miękkiey 22 kwart, 19 kwart iabłeczniaku i tyleż poziomek, wymieszać i dozwolić w wolnym ciepłym fermentacyi. Potem dodać 16 funtów surowego cukru, 6 łutów weinszteinu w proszku, dwie cytryny ze skórkami, 2 kwarty żytnéy gorzałki czystéy bez anyżu, skoro przestanie robić, stawia się w piwnicy, a gdy się wyklaruje, ściąga się do butelek.

Sposób robienia zwyczajnéy musztardy.

Bierze się gorzycy białéy i szaréy suchéy, utrze się takową na mąkę, wleie się na to kwartę kipiącego octu, wymiesza, w kilka dni dodać się 2 kwintle tłuczonego cynamonu, jedną kwintlę goździków i 1/4 funta tłuczonego cukru lub 1/2 funta miodu prasnego gorącego i dobrze wyszumowanego, wymiesza się dobrze, iak wystygnie, zawiąże się i schowa.

Musztarda frankfurcka.

Białéy i szaréy mąki gorzyczynéy, każdéy po pół funta, cukru miążko utłuczonego funt, goździków 2 łuty, korzenia cytrynowego łut jeden, nalewa się 1 1/2 kwarty kipiącego winnego octu, wymiesza się należycie i w stoju dobrze zawiązane schowa.

Musztarda francuzka.

Weź jeden funt białéy i tyleż szaréy gorzyczynéy mąki, 1/2 funta cukru, łut jeden goździków utłuczonych, 2 kwintle tłuczonéy koliedry, 1 łut tłuczonego imbiru, naléy na to 1 1/2 kwarty kipiącego wina, wymiesza, a gdy wystygnie, rozpuść przegotowanym octem winnym podług gustu upodobania, napełni butelki i schowaj.

Można także zamiast 1/2 funta cukru, dodać funt miodu przegotowanego i dobrze wyszumowanego, lecz takowy dać się dopiero po sparzeniu winem.

Musztarda z moszczu iabłecznego.

Weź 6 kwart moszczu wyciśnionego z utłuczonych iabłek dobrego gatunku (rozumie się, iż ten powinien być już wyfermentowany) gotuj go aż się wygotuje do połowy, naléy tém 2 funty białéy i 2 funty szaréy gorzyczynéy mąki; dodaj 1/2 funta cukru, 1 łut goździków, 2 łuty imbiru i zostaw tak przez 48 godzin, przemieszując przez ten czas kilka razy; potem rozpuść w propocyi octem i schowaj w dobrze zawiązanych słojach. — Robi się jeszcze tę uwagę, iż wszystkie korzenie dodawane do musztardy, iak nymieley utłuczone być muszą.

Sposób prania bielizny bez ognia i bez mydła.

Wynalazek ten jest P. Chaptal byłego ministra S. W. w Paryżu. Bielizna brudna kładzie się w naczyniu kamienném lub glinianém, wewnątrz dobrze glejtowaném, którą należy nalać ługiem lekkim tak, aby się dobrze zamaczała, potem nakryta zostawia się przez 48 godzin; po tym czasie wylawszy, wymie się cokolwiek i wyciska, nakoniec przepłucze się w czystéy świeżéy wodzie, wykręci i wysuszy, tym sposobem staie się bielizna bardzo czysta i biała.

Ług, w którym się bielizna moczy robi się z popiołu, potażu lub sody, musi być klarowny i czysty iak woda, trochę zaostrozony białém niegaszoném wapnem lub tłuczonymi łupinami z iay.

Naczynie w którym się bielizna moczy, nie powinno być z drzewa, tém mniéy z metalu, ponieważ z takowych często wyciąga ług nieczystość lub rdzę, najlepsze są kamienne lub gliniane dobrze wylewane, albo téż blaszanne zupełnie i grubo wylakierowane, takowe naczynie z namoczoną bielizną musi być dobrze nakryte, aby żadnego powietrza nie dopuszczało, które sprawując bańki pomiędzy bielizną przeszkadza ługowi równego przecięcia wskroś bielizny.

Korzyści przy takóym praniu są następujące:

1. Widoczna oszczędność niepotrzebnego opału.
2. Niepotrzeba wcale mydła.
3. Zyskuje się natém, iż takowe pranie mało czasu potrzebuie.
4. Niepotrzeba płacić oddzielnéy praczki, ponieważ tak łatwe pranie każda służąca przy innéy robocie zrobić może.
5. Bielizna przez takie pranie nie osłabi się kijonkami i t. p. a zatém dłużej potrwa.

Sposób robienia drożdży.

Persy używają sposobu robienia drożdży, który wszędzie naśladowany być może, gdzie jest niedostatek tego produktu. Dać się dobrą łyżkę przesrołowanego lub spłaszczanego grochu do jednego kwarty wrzącej wody, lub 2 łyżki do 2 kwart wody i tak dalej podług potrzeby, potem zamieszawszy stawia się naczynie lekko nakryte przez noc w ciepłym miejscu; na drugi dzień zrna, znajduje się na wierzchu piana, która ma wszelkie własności dobrych drożdży.

Przepis robienia drożdży podatnych dla piekarzów, piwowarów i gorzelników.

Do dwudziestu funtów mianko zmielonego siodu ięczmionnego, leie się sześć wiader wody, dobrze wymieszawszy daie się na kocioł, i gotuje się przez pół godziny nieustannie mieszając, potem cedzi się przez sito w czyste naczynie; na sito należy wprzód położyć trochę słomy, aby otręby na słomie obsiadały a czysta massa czyli polewka przechodziła. Poczem należy massę wychłodzić, aby tylko nieco ciepła została; a dopiero bierze się jedno wiadro téj mieszaniny do osobnego naczynia i miesza się z sześcioma funtami kwasnego ciasta, które iak najmocniéj wyrobiwszy razem, wleie się znowu do powyższy większy części połewki; do czego dodawszy ieszcze trzy kwarty świeżych i dobrych piwnych drożdży, znowu się dobrze wymiesza i zostawia się na ciepłym miejscu tak długo, aż zacznie fermentować. Poczem wysypie i miesza się znowu do tego dzie-sięc lub dwanaście funtów mianko przesianego, z wszelkich otrębów wyczyszczonego, ięczmionnego siodu, nakrywa się naczynie i stawia w miejscu ciepłym aby zupełnie wyrobiło.

Naczynie do tego powinno być dosyć duże i obszerne, aby ta massa, gdy zacznie fermentować dosyć miała miejsca. Tym sposobem robią się z tego po zupełnym wyrobieciu tak doskonalé drożdże, iż do pieczywa, warzenia piwa i zaciera-rów na wódkę tak dobre jest i z takim samym skutkiem działa, iak zwyczajne dobre piwne drożdże, przecież na początku daie się do każdej roboty trochę więcéj, niżeli zwyczajnych świeżych drożdży, dopóki się o ich skutku nie przekona, wiele za każdą razą użyć ich należy.

Wiadro rozumieć się ma, iak zwyczajne wiadro do wody, w którym mieści się 6—8 garncy wody.

Sposób robienia sera Parmezańskiego.

Świeże mleko grzeie się do 120 stopni gorąca (37° Reaumur) potem odstawia się od ognia i kładzie się doniego potrzebna podpuszczka do zsiędzenia; po godzinie zsiędzenia ogrzewa się zno-

wu do 150° stopni gorąca (52½° Reaumur) przy-czem się sér w małe gruzły oddzieli; teraz dodaj parę szczyptów szafranu, i rozwolnij całą tę mięszaninę dolaniem zimney wody aż zostanie tylko letnie; gdyż oddzielony od serwatki sér kładzie się do worka i przyciska wprasie iak naleyć, aby sér tak przez noc pozostał i naleyć oteżać; po tem się go wyjmuję i naciéra solą przez dni 14 i chowa na otwartém miejscu do użytku. Włochy oskrobują sér po wierzchu, i smarują wierzch oliwą lub lnianym oleiem, i farbują go czerwono lecz to jest zbyteczne, kto sobie takowy sam robi.

Sposób robienia konfitur z wiśni czarnych z pestkami.

Weź 4 1/2 funta cukru, i gotuj go w kwar-cie wody w rądlu dobrze pobielonym, i szumuj naleyć; poczem wysyp 6 funtów z szypulek obranych wiśni, aby się raz dobrze zagotowały i wybieraj łyżką kładąc na durszlak, aby tak ociekły. Cukier gotuj dalej, zlawszy do niego sok ociekły z wiśni, aż zgęstnieje iak zwyczajny sy-rup, odstaw od ognia, wysyp wiśnie, pomieszaj do-brze z syropem, pozlewaj do słoików, a iak zu-pełnie wystygnie, pozawieź pęcherzem wie-przowym i chowaj w suchym miejscu.

Konfitury z wiśni czarnych bez pestek.

Funt jeden obranych wiśni bez pestek, zago-tuje się dobrze raz w 3/4 funta cukru i pół kwar-ty rożannej wody, potem odcedzi się sok i za-gotuje się drugi raz aż do gęstości syropu, do któ-rego włoży się wiśni i schowa.

Konfitury z porzeczek smarzonych.

Czysto obranych porzeczek 2 funty, wysyp do 1 1/2 funta cukru w pół kwarty wody zagotowa-nego i dobrze wyszumowanego, aby się raz do-brze zagotowały, potem odcedź ten sok przez durszlak, gotuj go aż do zgęstwienia syropowe-go, wniecisz do tego znowu porzeczek i iak zu-pełnie wystygnie zawiąż i schowaj w chłodnym i suchym miejscu.

Esseneya Ponczowa.

Weź cytryn nieprzemarzniętych sztuk 15, cu-kru funtów dobrych 2 otrzyj cytryn z ośm o cu-kier, potem kolor z obtartych cytryn oskrob z cu-kru, i na czystym talerzu odstaw go na bok, to gdy zrobisz, weź się do wyciskania cytryn, te wycisnąwszy przez czystą serwetę w naczynie wy-gneciesz, ziarka przed wygniataniem powyrzu-cawszy, dalej cukier porąbany wóź w rądel, i na ten wleń zdroiowey wody szklanek dwie, lub trzy, żeby namokł przed gotowaniem, a tak do-

brze namoczywszy cukier, postawisz na denarku rądel, i na wolnym ogniu gotować go zaczniesz wlawszy nań butelkę jednę wody zdroiowey, bę-dziesz go gotował nie nagle, żeby się nie przy-palił, mieszać go masz często durszlakową łyżką, szumując bez przestanku. Jak już cukier ze wszy-skich brudów i nieczystości lub szumowni oczyszczony będzie, i tak się ugotuje, że wzięty na łyżkę i lejąc, nie już iak woda spada ale for-malnie ciągnie się, i umaczawszy w nim durszla-kową łyżkę, dmuchnąwszy w nią, na drugiéj stronie pokazuje się bulki, znakiem jest, że już ma dosyć, odstawisz go, i w inne przeleiesz naczynie, gdy przelany ochłodnie, wleiesz do cukru sok z wyciśnionych cytryn, i wysypiesz ów oskrobany i na talerzu zostawiony z obtartych cytryn cukier, to gdy zrobisz, dopiero wyleiesz na to wszystko arak i dobrze wymieszasz. Dla tego na ostudzo-ny arak, tarte cytryny i sok cytrynowy, leie się cukier, żeby przez moc gorąca, moc araku, smak i zapach cytryn nie wyparował; gdy już tak wszy-stko zrobione, naleyć esseneyą przez leiek w iak naleyć ciejsze butelki, nalewając zaś bez ustan-ku mieszać będziesz z przyczyny, że arak zawsze zostaje na wierzchu, nie miesząc mianłys w piérwszy butelce esseneyą zbyt tęgą, a w dru-giéj nadto słabą.

Flaki po Polsku.

Nim się flaki gotować będą, w kilkunastu ie-wodach iak naleyć chędożyć i pukać bę-dziesz, wycierając ie grochovinami, to wszystko dziś na jutro zrobisz, tak oporzadzone przez noc całą w wodzie leżeć mają, rano w świeżey wod-zie ie nastawisz, której solić przy nastawianiu nie trzeba, bo gdybyś ią posolił, to flaki twarde mieć będziesz, nakładz pietruszki, selerów, i niech się tak gotują godzin sześć przynajmniej, kiskę z flakami, razem iak naleyć przerni, wy-miy na nowo, i tylcem noża wychedź iak naleyć, weź potem kaszy surowey iakiego kol-wiek bądź gatunku na miskę, posól ią, weź dalej koperku, lub majeranku, lub téż pietruszki zielo-néj albo szczypiorku, pokray to drobno, z kaszą wymieszaj i tym nadziej kiskę, lecz nie napy-chaj tęgo, lekko tylko nadziana bydz ma, bo na-pchana w gotowaniu skamienieie lub pęknie, go-tuj kiskę w flakach lub w rądlu osobnym godzin 3 przynajmniej, gdy już flaki ugotowane będą wymiy ie aby ostygły, pokray podług woli, i po-kraiane wóź w rądel, wleń na nie rosół od sztu-ki męsa warzających kilkanaście, korzonków pie-truszczyanych drobiuteńko ukroy, także trochę ko-pru lub natki pietruszczanej; weź masła dobre pół funta, ugnieć go z dobrą łyżką maki, to wszy-stko warstwami kładz między flaki i tak znowu niech się dobrze pół godziny gotują, często ie

mieszać i przewracać potrzeba, gdy zobaczysz, że już dosyć mają, wóź na półmisek, kiskę pokraia-ną, lub w całości, opieprz, posól i z pietruszki zielonéj natką, lub koprem drobno usiekany i osobno ugotowanym posypawszy wydasz.

Sposób robienia przednich bab.

Do garnca maki przesianey i dobrze wygrza-néj bierze się kwarta mleka, kwarta żółtek, kwar-terka masła sklarowanego, kwatarka drożdży, funt cukru mianko utłuczonego i przesianego, mi-gdałów gorzkich drobno usiekanych pół funta, słodkich także pół funta. — Do robienia ich tak się weź: Pół garnca maki rozczyn kwartą przygo-towanego wolnego mleka, kwatarką drożdży i kwartą żółtek, wymieszaj dobrze dosypując maki póki nie wypotrzebujesz całego garnca wybiłay ciasto z pół godziny, potem niech rośnie; iak wyro-snie znów wybiłac póty, póki ciasto od łyżki od-stawać nie będzie, posolić trochę, wysypać wszy-stkie ingredencye wyż wymienione, dodać ze trzy krople olejku cytrynowego cynamonu, rądelki rozgrzać, kawałkiem wosku wytrzeć we środku, i masłem wysmarować a baba niezawodnie dobrze wyidzie, iac ciasto do w pół rądla, iak wyrosnie sadzać w piec. Można ieszcze rądle przykręć z wierzchu papierem wysmarowanym masłem żeby baby bardzo wierzchu się nie przyrumieniły. A że naywięcéj na piecu zależy żeby się ciasto uda-ło, próba tak się robi: Jak się ogień wypali, nie trzeba zaraz węgli wyrzucać niech się wyleją, potem wygarnąć czysto z pieca, wzięść garść ma-ki i wrzucić w piec iesli się nie spali tylko z żół-knie więc wsadzaj baby i niech będą w piecu godzinę. Jak wysadzisz z pieca nie zaraz wymuy z donie póty póki nie wystygną, bo ciasto ciężkiem się robi.

Baby parzone.

Weź garniec maki, z tego dobrą kwartę zaparzyć kwartą gorącego mleka, wymieszać, i żeby wy-stygło, wlać kwatarkę dobrych wymoczonych drożdży, wymieszać, posypać na wierzchu trochę maki i niech rośnie, iak się mąka popada wlać pół garnca żółtek dobrze ubitych, pół kwarty go-rącego masła, półtora funta mianko utłuczonego cukru, jednę garstkę muszkatołową, pół funta gor-zkich i pół funta słodkich wierconych migdałów, trochę skórki cytrynowey, łyżkę soli, wysypać resztę maki, wybiłac ciasto godzinę (trzeba żeby naczynie w którym jest ciasto na czém miękkiem stało żeby się nie wstrząsało) po wybićiu kłaść ciasta trzecią część rądla, wprzód wysmarowawszy go masłem i nadstawić papierem, gdyż baby te mają tę własność że bardzo w górę wyrastają więc-by wykipsały, wsadzić w piec i niech siedzą pół-tory godziny.

W iesieniu wziąć ogórków, pokrajać w talarki, osolić dobrze, włożyć w serwetę i w prasie wycisnąć do suchego, wyjąć z serwety, włożyć w szklany słoć, i nalać przegotowanym wystudzonym octem i zawiązać pęcherzem, iak będziesz potrzebować, zapraw z oliwą i octem albo śmietaną.

Ważne doświadczenie dotyczące się pieczywa z maki z porośniętego zboża uzyskaney.

Gazeta Wrocławska tak o tém donosi: „Doświadczenie kilkakrotnie przekonało, że w stosunku porośniętego zboża kwaszenie ciasta na chleb, o raz a nawet i dwa razy tyle czasu iak zwykle przedłużone wydać chleb i smaczny i bynajmniej nieszkodliwy.

Kartofli surowych dobrze wyczyszczanych nie porośniętych garncy 6 trą się na tarce i zostawiać przez godzinę 12 poczem płyn wyłaczony odlewać się. Pozostałość z równą ilością maki pszenney lub żytniej na chleb rozczyńska i zakwaszona dostarcza chleb równie zdrowy iak przyjemny w smaku. Na wadze chleba zyskuje się 16 do 18 funtów.

Lekarstwo od robaków dla owiec.

Dzierżawca w Nowej Anglii doszedł iż najdzielniejszym środkiem przeciwko robakom u owiec jest Aloes. Bierze on łut miarko tłuczonego Aloesu, miesza z trochę maki i z wodą na ciasto ugniata. Nadać mu formę galki i wkłada owcy na sam korzeń języka tak że ją połknąć musi. Po tém lekarstwie częsty odchód łąna z robakami zmieszanego uważał, poczem owce i do iadła ochoczo brać i lepić wyglądać mają. Twierdzi on, że zaraz z początku słabości mniejszą dozą Aloesu owce wyleczył. Jagniętom w ogólności iak już dobrze iść poczną z pożytkiem wielkim dać się parę razy na tydzień moczony owies z drobno posiekanym czosnkiem i solą zmieszany, co ich od robaków broni.

Ciasto porzeczkowe.

Bierze się 1/2 funta słodkich i tyleż gorzkich migdałów drobno utartych; otarta skórka z iednej cytryny; do tego miesza się na misce dużej 9 żółtek, gdy dokładnie się to zmiesza, dodaj podług upodobania smażonych porzeczek które wpród rozegrać trzeba aby były płynniejszymi. Białka białą się na tęgą pianę, wtenczas skosztuj i jeżeli masę nie znajdziesz dosyć słodką, miarkiego cukru do smaku dodaj, następnie pianę ubitą zmieszaj do brzoze i w formach w piec wstaw. Można także z ciasta zrobić dno i brzeżek iak do śliwkowych ciast, masę rozpostrzeć i tak upiec.

Obierz porzeczek w czasie kilkodniowey suszy, zostaw je jeszcze w pokoju przez dzień ieden, oskub potem z korzonków, przetrzć przez sito i sok zbierz w porcelanowem naczyniu. Do 1 funta soku weź 1 1/4 funta cukru tłuczonego i przesianego. Sok ten ciągle iednostaynym ruchem mieszać trzeba dosypywać co pół kwadransa tyleż cieką część cukru tak aby cukru na dosypywanie przez dwie godziny wystarczyło. Gdy po 2 godzinach wszystek cukier wmięszasz, trzeba jeszcze iednostayne mieszanie przez godzinę kontynuować, póki sok nie stężeie, poczem w słoiki wlawszy zupełnie zgalaretuie się.

Niezawodny sposób ochrony drzewa od zepsucia.

Ważnem jest zaiste ochronienie podwalin, słupów, ryglów, buntów i innego materiału drewnianego od zepsucia z działających na nie wilgoci, czy to z deszczu i śniegu gdy pod gołem niebem stoją czyli też wewnątrz budynków od wilgoci, w tychże z ziemi znajdujący i wzmagający się. Okazuje się to gdy grzyby tak zewnątrz iako i wewnątrz domów rość poczynają w skutku braku przeciągu powietrza, nie dosyć suchego materiału albo w miejscach do których słońce nie dochodzi. Wyskrobanie grzybów nie nie pomaga, owszem jeszcze prędzej rosną powtornie. Nie można miejsce uszkodzone wyrąbać bo osłabiłaby się budowla cała. Nacieranie zaś kilkakrotne wodą z źródeł stonych dzielnym i niezawodnym jest przeciwko wilgoci i robactwu środkiem. Wprawdzie mało gdzie znajdują się naturalne źródła słone, alści w niedostatku tych użyć można sztucznie zrobionego ługu solnego.

Sposób przyspieszenia owocom dojrzałości.

Miłośnicy ogrodnictwa kontenci zapewne będą, gdy się dowiedzą, iż pomalowanie ściany na czarno, przyspiesza dojrzewanie owocu. Doświadczenie nauczyło, że winny krzew nadzwyczajnej wielkości, który w najgorętszych latach, dojrzałych owoców nie wydawał, potem mając ścianę za sobą czarno pomalowaną, od kilku lat regularnie najpiękniejsze i dojrzałe owoce wydać; wszelkie inne frukta których drzewa posadzone będą koło czarny ściany, dojrzewają o 30 do 40 dni wcześnię niżeli inne.

Środek przeciwko przeziębieniu drzew owocowych.

W pośród korony drzewa kładzie się kilka szecerb z garnka lub płaskich gradnioczanych kamyczków, aby krople deszczu i stopniałego śniegu nie ściekały pomiędzy koronę. W zimnych

kraich używa każdy właścianin tego środka, i wyskrobuie w iesieniu troskliwie mech na drzewkach, aby się niezatrzyniwała wilgoć na nich która drzewom bardzo jest szkodliwą.

Sposób uratowania słabych drzewek.

Kiedy drzewko bardzo mało lub weale żadnych pobocznych korzonków, prócz macicy, niema; powinno się najprzód obmyć korzeń w wodzie, a dopiero obwinąć takowy pojedynczo w stare szmaty lub drelch, i mocno tykami obwiązać, wsadzić, podlać i do mocnego kotła przywiązać, aby wiatr niem nie chwiał.

Środek gubienia gąsienic.

Bierze się kawałek białego płótna, tak długiego iak szeroka grzęda, rozciąga się takowy w ramie z drutu, smaruje się łożem i posypuje miarko utłuczoną siarką; z drugiey strony od wierzchu macza się dobrze wodą, aby się płótno nie spaliło, zapalwszy siarkę z łożem, przeciąga się po iarzyńce wzdłuż grzędów; gąsienice opadną natychmiast, a motyle na takiey iarzyńce więcey siadać nie będą.

O łatwem chodowaniu drzew brzoskwiniowych i morelowych w naszym klimacie; czyli o użytku ścian południowych.

Drzewa brzoskwiniowe i morelowe, pochodząc z ciepłych południowych krajów, sadzone tak iak iusze drzewa, rzadko u nas wytrzymują zimę mocniejszą, równie iak rzadko wydają zupełnie dojrzałe owoce.

O UPRAWIE KAPUSTY WŁOSKIEY, OLERZYMKA ZWANÉY, O JEY UŻYCIU I POŻYTKACH.

O téy kapuscie tak wspomina w gazecie gospodarz Elektorstwa Heckiego, P. Ihmsen, nadzorca dóbr w Epersburg w marcu 1829.

Przed kilku laty widziałem pierwszy raz ten rodzaj szarey kapusty włoskiey w wielkiey ilości zasadzoney u dzierżawcy w Schönnenhausen, pańa Kohli, która w czystym polu nadzwyczajnie wzrosła; miała bowiem 7 — 8 stóp wysokości i dla tego w najwyższym stopniu zwróciła moię uwagę. Dowiedziałem się, iż iéy używają tylko na karinę dla bydła, ponieważ na iarzyńce nie jest tak dobra iak zwyczajna strzępiata włoska kapusta. Zapewnił

Ażeby tedy i mrozy nie były im szkodliwe mi, i ażeby ich owoce tyle delikatne, dosyć miały słońca do dobrego dojrzewania, następującym sposobem postąpić należy.

1. Drzewa brzoskwiniowe i morelowe powinny być sadzone pod ścianami domów lub innych budowli na południe obróconemi, nie dalej iak o cali 12 od ściany.

2. Odległość tych drzew między sobą, dosyć jest dać po łokci 6.

3. Na zimę, to jest w początku Listopada, każde z tych drzew tak młode iak starsze, obwiązać należy w słomę od ziemi aż do wierzchołka; która słoma zdeymnie się na wiosnę, wtenczas gdy drzewa te, mają się rozwiać albo rozkwitać.

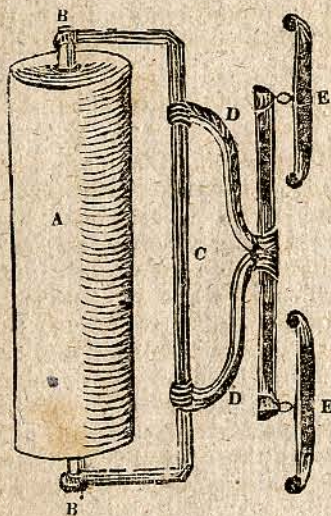
Tym sposobem utrzymywane w naszym klimacie, pod ścianą południową, używać będą temperatury powietrza, zbliżoney bardzo do téy, w iakiéy naturalnie rosną; gdyż mrozy pod ścianami na południe obróconemi, daleko są mniej znające, iak na otwartém powietrzu, a słońce południowe, w letniey porze, wywierać będzie najpomyślniejszy wpływ na zupełne dojrzewanie owoców.

Tak sadzone, nie potrzebują nawet rozpinać gałęzi na ścianach, lecz w naturalnym kształcie rosnąć mogą z pożytkiem; dosyć jest tylko zaprowadzić gatunki drzew okulizowanych, gdyż z pestek sadzone, dzikie wydać owoce.

Ileż to ścian domów, budowli, lub nawet wysokich parkanów, na południe obróconych, mogłyby przynieść użytku i przyjemności, gdyby zamiast co dziś są gołemi, służyły za schronienie drzewkom, wydającym iedne z najprzedniejszych owoców.

mnie ów dzierżawca, iż takową przekłada nad wszelkie inne dotąd znane rabane iarzyńy na paszę dla bydła; o czém teraz doświadczeniem przekonany, utrzymuję to samo i do publiczney podaie wiadomości. Uprawa tego rodzaju kapusty, udaje się w każdym dobrze uprawionym gruncie. Grzędy na rosadę, równie iak niwa na wysadzenie kapusty uprawiają się pod zimę, ugnitym gnoiem i takowy się poprzykłada, a w parę tygodni przehakuje, nareście nie należy roli bronować, lecz urządzonym do tego walcem ugładzić aby przez zimę sprawa niewymarzła i urodzajność ziemi zachowała.

wała się. Dołączamy kształt maszyny, która ma być umyślnie do tego urządzona; długość ię powinna być równa szerokości zagonu, grubość walcu stosowna do ciężaru pary bron dworskich; każdy koń idzie osobną bruzdą.

A. Walec.

B. Sworzniakina których się walec obraca.

C. Rama utrzymująca na sworzniakach walec.

D. Poręcz od ramy utrzymująca wagę.

E. Oreczyki do zakładania postronków.

Jak tylko na wiosnę da się robić w ziemi, zaraz należy uprawne grzędy pod zimę na rosadę naleźć i miarko przekopać i rosadę zasiał, a im wcześniej to się zrobi, tym doskonalszy spodziewać się można rośliny, ponieważ ta przy następnym gorącym czasie już tak wysoko i szeroko wyrośnie, że pokazujące się natenczas pęty ziemne, uszkodzić ię niepotrafią; nareście rosadę należy troskliwie opłewiać, aby ię chwasty nie głuszyły. Uprawiona w iesieni na posadzenie tęg kapusty rola powinna być na wiosnę znowu przechakowana i hakówka powalcowana, a gdy już rosada wyrośnie prawie do sadzenia, co zwykle z końcem maja lub najdalej na początku czerwca do skutku przychodzi, należy rolę zorać i znowu powyższą machiną powalcować czyli przegładzić, i rosadę sadzić.

Sadzenie rosady wykonywa się kółkiem pod sznur, w rzędy w odległości na półtory stopy jeden od drugiego, a na jedną stopę sadi się rosadę w rzędach jedną po drugiej; podczas suchy wiosny, ma być rola przed sadzeniem rosady do drze skropiona gnoiówką, lub też jeszcze lepiej, gdy się przy sadzeniu podlewa każdą rosadę kwarą gnoiówki, a niepotrzeba się już obawiać podsuchnięcia, czego miałem dowody w r. 1827 i 1828. Tutejsza lekka wapienna ziemia była, szczerze mówiąc, sucha jak popiół, a przecież mało co wyginęło rosad; podlewanie tychże skuteczniał jeden chłopiec 12 letni z łatwością przy 8 sadzących ludziach; w kilka dni należy podlewanie powtórzyć.

Skoro rosady cokolwiek podrosną w trzy a najdalej w cztery tygodnie, należy kółko nich ziemi

nasiekać, a za dwa lub trzy tygodnie później naleźć okopać iak naywyżey, i rzędy dobrze ukłaskać, aby łodygi mocno stały i podczas mocnych wiatrów nieprzewracały się; należy więc uważać aby nachylone prostować i ziemią ogarniać, słabe o mocniejsze opierać lub kółkami podierać, gdyż przewrócone, słabnieją i wcale usychają.

Na początku września zaczyna się obłamywać liście dolne po 5 do 6 z każdego głąbia czyli łodygi; gdy się już cała przestrzeń za porządkiem obłamała, zaczyna się obłamywanie na nowo, i tak dalej aż do łamę korony, która pozostaje aż do późnego zbioru głąbiów. Pożytek z tych liści jest tak wielki, iż w roku przeszłym z jednego morga żywiono przez trzy miesiące 8 krów stojących na stajni tylko rano i wieczór przymieszując cokolwiek siana. Bydłota iedzą te liście z wielką chęcią, i podjadały sobie dobrze, a przecież niedostają biegunki, iak się często zdarza, przy żywieniu brukwianemi liśćmi; — również nie jest to gospodarnie obłamywać brukiew, ponieważ przez to wydatek brukwi bardzo się zmniejsza, brukiew boleje, i jedno obłamanie 7 procentu, a powtórne 35 procentu szkody czyni. Zaś kapuscie olbrzymce nie nieszkodzi, o czem doświadczenie przekonało. Liście te, będąc tłuste, obłamują się z łatwością, naginając takowe z góry na dół: głąbie drugiego dnia już przysychają i za rastają a nawet przez to obłamywanie grubieją. Mrozy aż do 16 listopada bynajmniej tęg kapuscie nie szkodzi, ani się potrzeba troszczyć o czas ię zbioru, zbierać ią można w mroź, śnieg, deszcz, najlepiej jednak w pogodę, lecz i słońca nie szkodzi, byle ią obeschniętą chować; zbiór mało potrzebuje pracy, wykonany być może przez dzieci. — Zachowanie głąbi małej potrzebuje staranności; najprzód poobryzyna się korona, korzenie zostają się w gruncie, głąbie ustawia się na glinie lub piasku trochę pochyło, w nie nadto ciepłym piwnicy jeden kółko drugiego, gdyż od zbytniego ciepła gniją, osobliwie gdy zwalone bez porządku, leżą na kupie horyzontalnie. — Korona nie może się długo konserwować, więc najprzód się takową bydło karmi; a głąbie można całą zimę przechować. — Gdzie się taka kapusta znacznie zaszadza, wielką jest korzyścią dla gospodarza utrzymującego bydło na stajni, szczególnie w iesieni, kiedy konieczna i lucerna rość przestaje, zwłaszcza iż w tym czasie ię wydatek w liściach jest wielki, i przechodzi w smaku wszystkie iarzyń rabane, oprócz zwyczajny kapusty, czego dowodzi chęć bydła w iedzeniu. Wydatek z liści nie można dokładnie podać, można jednak zapewnić że wyrównywa czwartę części wydatkowi głąbi, wydatek zaś głąbi z jednego Magdeburgskiego morga wynosił 225 cetnarów, a zatem razem 270 cetnarów; zresztą im lepsza rola, tym większy wydatek. — Najgrubsze głąbie chowają się na nasienn

ki razem z koroną i korzeniem; i głąbie na paszę można z korzeniem chować, obciawszy koronę, lepiej się konserwują, ale bardzo dużo miejsca zabierają. — Głąbie iedzą chęć krowy owce i świnie. Dla czego kapusta olbrzymka największą wartość jest to, że ią owce najbardziej lubią, i wielki ma wpływ na ich mięso i wełnę, gdyż udziela osobliwie wełnie równy tłuści, nadający blasku i miękkości. Owce stare z słabymi zębami i młode z zębami mlecznymi nie potrafią pogryść głąbów. Dla bydła i owiec należy głąbie siekać dla oszczędzenia czasu i kosztów zapomocą umyślnie do tego urządzony maszyny; forma takowey może być podług upodobania. — U P. Ihmsen była maszyna podług niżej wyrażony formy: Jest to gruby kloce, podobnie iak rzeźnicy do rąbania mięsa mają, na którym przyprawia się umyślnie do tego zrobiony gruby i ciężki nóż nakształt rzeźaka, przypawiony do kłoca na sworzniku; głąbie

rozłupują się wprzód na części, potem siekają się tą maszyną podobnie iak po aptekach korzenie i drzewa lekarskie; iedną ręką podsuwa się głąbie, drugą się rąbie.

O KORKU.

(Rzecz wyjęta z dziennika francuzkiego.)

Wiele codziennie używamy rzeczy nie zastanawiając się z kąd pochodzą, iak ie do naszego użytku przygotowują i kiedy ie używać zaczęto. Wezwyczajenie tak nas z używaniem onych oswoiło że wielu sobie wystawia iż się na miejscu rodzą i bez żadnego starania i pracy do użycia przychodzą. Nikt nie zastanawia się, że sprzyjające okoliczności lub prosty przypadek odkrycia użytku onych mogły być powodem, a dostrzeżenia i doświadczenia kilkudziesiąt i więcej latnie, użytek ten stwierdziły, ulepszyły i ustaliły. Między wyżey rzeczonymi ciętami mieści się i korki; zdaje nam się więc, iż nie będzie od rzeczy udzielić czytelnikom naszym ciekawe o tym przedmiocie szczegóły. — Kora z której wykrawają się korki do butelek, która i do innych użytków zdolna jest, pochodzi z drzewa, które botanicy zowią *Quercus suber*, *Linneusz*. Jest to rodzaj drzewa z wielu względów podobnego do prostego naszego dębu, z tą jednak różnicą, że liści na zimę nie traci. Wydaie owoc podobny do żółędzi, mnię jednak ciępkki od wszelkich rodzajów dębowych żółędzi, prócz dębu *Ballote* zwanego, którego owoc surowy ię się może i równie iak kasztany jest smacznym. — Drzewo to średniego jest wzrostu od 25 do 45 stóp; trzyma 1. 2. do 3ch stóp średnicy i nie znajduje się iak tylko w klimacie podobnym do klimatu południowey Europy: najbunicy w glebie kamienistey i piaszczystey i prze-

to staie się najlepszym środkiem ciągnięcia użytku z nieżytecznego do czego innego gruntu.

Francya, Hiszpania i Włochy prawie same dostarczają tęg kory dla całej Europy. Katalońska uważana jest za najlepszą i najzdawniejszą do wykrawania korków. Dąb korkowy w wielu departamentach Francyi dziko rośnie; oprócz tego jednak coraz więcej chodowaniem onego od lat 30 zajmują się. Przyczyną nadzwyczajnego powiększenia tych plantacyi była w miarę wzrastającej potrzeby kory korkowey, wzmagająca się coraz cena teyże; mimo to jednak nie zdołała do starczyć tyle ile potrzeba dotąd wzmagająca się wymaga.

Przyczyną nadzwyczajnego powiększenia tych plantacyi była w miarę wzrastającej potrzeby kory korkowey wzmagająca się coraz cena teyże; mimo to jednak nie zdołała dostarczyć tyle ile potrzeba coraz wzmagająca się wymaga.

Gdy dąb korkowy dojdzie do lat 15. lub 20. kora iego już zdolna do użycia staie się; średnica drzewa wynosi natenczas 7 do 8 cali. We Francyi od miesiąca lipca do sierpnia, w Katalonii zaś uważaliśmy, że w miesiącu lutym obłupiają korę. Zdaie się, że naystosowniejszą do tęg czynności będzie pora, gdy z wiosny soki ruszać się poczynają. Trudniący się takim zbiorem mają siekierkę którą ią w około pnia i grubszych gałęzi do samego drzewa przecinaia, témże samem narzędziem

przecinaia tęż korę wzdłuż pnia i gałęzi podwajają toporkiem w kształcie klina zaostrzonym i tak całe drzewo zwolna z kory ogolają.

Drzewo bez żadnej szkody nową sobie wykształca korę, którą znowu obłupia, gdy dorydzie do grubości 10, 12 do 15 linii, co w pniu w lat 8 lub 9 a w gałęziach w lat 10 lub 12 zwykle następuje. Pierwsza zebrana kora nie może być do wykrawania korków użytą, bierze się tylko do sieci rybackich. Drugi zbiór jeszcze nie tyle na korki zdalny jak następne, mniejszą także ma w handlu wartość. Zebrana kora, aby się w trąbkę nie zwiała albo na sucho mocno ogrzewa albo w wodzie w kottach gotuje a potem w prasach prostuje się. Już Rzymianie znali użytek kory korkowej; używali ją nawet podług Pliniusza do zakorkowania różnych naczyń, jednak wynalazek ten nie był tak jak dzisiaj wydoskonalonym. Wyrabiali z téż kory podeszwy chroniące od zimna i wilgoci, tudzież kaftaniki dla pływaków; używali także do sieci rybackich.

W tych czasach odkryto i inne rośliny do wyrobienia korków zdalne, tak na przykład: drzewo w południowej Ameryce na bagnach rosnące, zwane przez miejscowych mieszkańców Mubę, przez botanistów *Spondius lutea* używanym jest. Bierze się jednak nie kora ale samo drzewo. Korzenie gąbczaste drzewa w północnej Ameryce

Nyssa zwanego i korzenie lukrecyi do tegoż służyć mogą.

Cheć aby najulotniejsze płyny przez korek nie ulatniały się, trzeba dwie części wosku z jedną częścią toiu stopić i korki w gorącej téj mieszaninie przez parę minut moczyć.

Prócz użytków kory dębów korkowych, o których wspomnieliśmy, wyrabiają z nięć Hiszpanie ule, które w zimie od zbytecznego zimna, a w lecie od gorąca pszczoły zastaniają. Pasterze we Włoszech wyrabiają stoliki i stołki, które to ostatnie dla lekkości z łatwością przy sobie noszą i w polu na nich spoczywają. — Wybijają się ściany pokojowe w domach murowanych i drewnianych, zapobiegając wilgoci. — W Portugalii niedaleko Cintria widzieć można klasztor Kapucynów w skałę wykuty i cały wybity korą dębu korkowego chroniący od wilgoci. — W Hiszpanii w Estremadurze są domy kawałami téj kory jak blachą pokryte. Wyrabiają z nięć także kolor czarny w malarstwie używany. Dla uzyskania go palą tę korę na węgiel w zamkniętych naczyniach, który pod nazwiskiem czarnego koloru Hiszpańskiego (*noir d'Espagne*) sprzedaje się. Ponieważ kora korkowa złym jest przewodnikiem ciepła, przeto używają ię także do zatykania naczyń z lodem, używanego do ochłodzenia napoiów we Włoszech i innych południowych krajach.

O MUZYCE I INSTRUMENTACH MUZYCZNYCH U SŁAWIAN.

Ludzie oprócz najpierwszej potrzeby pokarmu, odzienia i mieszkania, potrzebują jeszcze z naturalnej swojej skłonności, zabawy i rozveselenia. Duszą każdej zabawy i rozveselenia jest: śpiewy, muzyka, tańce i gry. Nie masz żadnego narodu, któryby po trudach i pracy, nie szukał w tym gatunku zabawy przyjemności życia, i zabaw tych stosownie do swego charakteru i stopnia cywilizacji nie uformował. Przedmiot nasz jest mówić o Sławianach. Z naturalnych powodów, jak się dopiero okazało, rogi były najpierwszym naczyniem do picia i grania, a zatem i u Sławian pierwszy muzyczny instrument był rogiem, różkiem zwany. — *Drugi* w różnych Sławiańskich dyalektach nazywa się dudą, w Rosyjskiem wołynką, w Polskiem dudą, albo kozą, z powodu, iż zrobiony jest ze skóry koziej lub cielęcej. Nie mamy potrzeby opisywać tego starożytnego instrumentu, powszechnie przez lud w wielu naszych prowincjach dotąd używanego. Był on niemal u wszystkich Sławian ulubionym instrumentem; pomiędzy starożytnościami Sła-

wiańskimi, znaleziono wyobrażenie rycerza na wołyniu grającego. — *Trzeci*: Dudka czyli świ-statka, także przez niższą klasę dotąd po wielu miejscach używana, na której wieśniacy, osobliwie na Wołyniu i Ukrainie, ulubione swe dumki wygrywają. — *Czwarty*: Nazywa się hudok, jest on o trzech stronach, nakształt skrzypców zrobiony, w wielu okolicach Rosyi używany. — *Piąty*: Bandura, wiele do lutni podobny, ma długą szyjkę, na której poprzywiązane są odstępy podobnie jak u gitary, ładami zwane, bywa on najczęściej o siedmiu stronach, na których się gra palcami. Ten starożytny instrument używany był w Polsce i wielu innych krajach Sławiańskich; teraz powszechnie używany jest w Małorossyi. Być może, iż nie jest początkowo Sławiańskim, gdyż znany był u Greków i u innych narodów. *Szesty* najsłynniejszy i prawdziwie Sławiański instrument jest: gęśla, niezbyt dawno w Polsce zaniedbana. Dawniejsi nasi poeci, często w swych wierszach o tym instrumencie wspominają. W Małorossyi jest on dotąd powszechnym i wielce lu-

bionym. Umiejący na nim grać doskonale, w najwyższym stopniu pobudzać uczucia i serce rozrzuwać może. Znajdujemy ślady w historii Sławiańskiej, iż w dawnych czasach umiejący grać doskonale na gęślach wielce od ludu poważanemi byli. Człowiek w wzbudzonych przez muzykę uczuciach, myśl swoją, iż tak rzekę, za granice ludzkiego pojęcia posuwa i w takowym uniesieniu, szuka lub ulgi w swoich cierpieniach, lub stodochy w rozkoszach, lub odkrycia odwiecznych i niepojętych przez niego tajemnic. To słodkie uczucie, podnoszące serce ludzkie, w Narodzie Sławiańskim dźwiękiem gęśli pobudzaniem było. Lud, rad był słuchać z rozkoszą, wybornych mu-

ZWYCZAJE SŁAWIAN ZACHOWYWANE W CZASIE AKTÓW WESELNYCH.

Ponieważ z natury rzeczy związek małżeński więcej wymaga poprzednich przygotowań, dopóki strony interessowane nie zawarły na trwałe nowożeńców połączenie się i dopóki nie wykonają święciej wzajemnej sobie przysięgi, co wszystko wedle pewnych zwyczajów i obrzędów odbywać się zwykło, — przeto w czasie aktów weselnych, dotąd daleko więcej niżeli w czasie uroczystych zachowań starożytnych zwyczajów, obrzędów poganizmu cechujących. Obszerne w szczegółach opisywanie różnych takowych, w licznych okolicach Sławiańskich, mianowicie przez pospólstwo zachowywanych zwyczajów, nie jest naszym przedmiotem. Zastanowimy się nieco tylko nad ogólnymi u wszystkich Sławian w czasie aktów weselnych zachowywanymi obrzędami, które dawne ich przymioty i dawne obchody religijne znamionować mogą.

Powszechnie akt weselny, poprzedzać zwykły zmówiny i zaręczyny; dalej doprowadzenie nowożeńców do wzajemnej sobie przysięgi, czyli ślubu; potem następnie zakończenie téj uroczystości, stosowną zabawą i ucztą.

Dawni Sławianie umieli cenić męstwo, odwagę, gościnność, skromność, słowem wszystkie cnoty domowe i towarzyskie; wszystkie ich postęпки do zachowywania cnót takowych dążyć nie przestawały. Przymioty pomiędzy mężką a niewieścią właściwie sobie podzielone być muszą. Mężczyznom przystoi męstwo, odwaga i śmiałość. Niewiastom, skromność, niewinność i wstydlivość. Z tego powodu powszechnie u wszystkich Sławian, nowożeńce z przybranymi przyjaciółmi, konno i zbrojno przybywał do rodziców lub opiekunów swojej narzeczonej, którzy przyjmowali lub odrzu-

żyków gęślowych, których guślarzami nazywał rozczulony, mimowolnie przyznawał im moc czarodziejską i niekiedy szukał u nich wyroczni; ztąd za czasem nazwisko guślarza, guślarki, oznaczające czarownika, czarownicę. Ztąd u nas, dotąd używane słowo guśla, bierze swój początek. Domyslać się możemy, iż wystąpi do Baiana od Sławian Baltyjskich postowie, musieli być z profesyi guślarzami, to jest umiejącymi grać doskonale na gęślach, i że Sławianie Baltyjscy pewnie z umysłu ich wystali, w umniemaniu, iż oni potrafią swem granicem, dzikość i okrutne serce Baiana ułagodzić.

cali jego oświadczenie. To gdy przyjeźdźcą zostało, składał pewne podarunki, oznaczające nabytą swę ulubionę, potem robiono umowę względem dnia i czasu, w którym połączenie ma nastąpić. Na ten wyznaczony czas, znowu przybywał nowożeńce konno i zbrojno, i w takowej zbrojonej postaci, po zrobionych różnych ceremoniach, w których panna młoda zwyczajną swę pleć skromność i nieśmiałość okazywać była powinna, stosownie do woli rodziców lub opiekunów i nowożeńca, niży porywaną zostawała, na koniec cały orszak wojenny, przeprowadzał do świątyni bogów, w obliczu których wykonywali wzajemną sobie przysięgę, powracali z orszakiem do domu rodziców lub krewnych panny młodej i tam obchodzili dzień cały na ucztach, i zabawach stosownych, które w dniach następnych, jeżeli niewinność panny młodej dowiedziona została, odbywały się z uszanowaniem dla domu i z wszelką radością; w przeciwnym razie, rozchodzono się z ucztą z okazywaniem wzdargi i nieuszanowania.

Takowe zwyczaje pozostały dotąd niemal u wszystkich pokoleń Sławiańskich, z niejakimi mnięć więcej odmianami.

U Morlachów w Galicji, gdy orszak zbrojny odprowadza do kościoła nowożeńców, tedy tak zwany Czaius czyli Hebold uzbrojony iadący naprzód, wymawia nazwiska: Brebery, Damory, Dobra, Frikia, Jara, Piko, które to nazwiska muszą oznaczać dawne opiekuncze związki małżeńskie bóstwa.

W Serbii, w Czechach i w Wyższej Łuzacyi w czasie obchodów weselnych, zakazano używać broni, używają więc teraz kiliów, któremi iadąc do kościoła ścieraia się i różne znaki swego męstwa i śmiałości okazują. Zdarza się zaś niekiedy

dy, iż miewaia ukryte pistolety i z nich czasem, mimo zakazu, wystrzela.

U Serbów w Wyższyć Luzacyi, prowadząc nowożeńców do kościoła, dla okazania dawnego zwyczaju, iakoby panna młoda mimowolnie porwana bydz miała, śpiewaia:

Wedzemy ju, wedzemy ju,

Mamy ju, a mamy ju,

A nikomu ju, hewek njedami.

W prowincyach Ruskich śpiewaia w tymże samym czasie:

Dane sama idu, da wedut mene.

Wspomnieć tu także należy o znanym zwyczaju robienia w czasie aktów weselnych korowaiu, który odległy sięgać musi starożytności i który dotąd u wielu pokoleń Sławiańskich, w różny sposób uczyt weselne ozdabia.

Zwyczaj tak robienia, iako też używania korowaiu wyobrażeniami symbolicznymi w różnych okolicach mniéy więcej jest różny; w ogólności zaś zdaje się mieć jednakową myśl symboliczną dla wyobrażenia której, czynimy tu krótki opis korowaiu.

Koroway jest chleb, nakształt kołacza z różnemi przyprawami upieczony, ozdobiony wielu szyszkami, których im więcej, tém jest piękniejszy. Ukożaków i innych zamożnych ludzi, te szyszki bywaia wyłaczane. Sam koroway ozdobiony jest małemi chorągiewkami, różeczkami iodłowemi i innemi upiększeniami. Powinien bydz

tak wielki, ażeby dla zeproszonych na akt weselny, mógł wystarczyć. Gdy nie wystarczy iednego, to więcej przygotowanych bydz zwykło. Koroway powszechnie stawia się na wielkim stole, u którego zasiadaia zaproszeni i służy za ozdobę. Po ukończeniu stołu, najstarszy z boiarów, lub ten komu poruczone, łamie koroway i wedle porządku starszeństwa, rozdaie go po kawałku, w którym zatknięta jest chorągiewka lub różeczka iodłowa. Przyjmuiący takowy kawałek, wedle swéy możności i chęci kładzie na półmisk srebrne pieniądze, lub oświadcza, czém na nowe gospodarstwo nowożeńców ma chęć obdarzyć. Nowożeńcy kawałek korowaiu z powyższą ozdobą przywożą do krewnych i powinowatych, którzy na akcie weselnym bydz nie mogli. Podróż tę odbywaia z muzyką i śpiewaniem, lub też odsyłaia przez swatów albo przez innych do obrzędu weselnego należących. Koroway wedle dawnego zwyczaju, należy mieć w zasobie przez cały tydzień, iżby przyjeżdżających z powinszowaniem do nowożeńców, było czém ugościć. Tak w pierwszych iako też w następnych dniach, przy podawaniu kawałka korowaiu, poda się i kielich z napoiem, dla spełnienia go za zdrowie nowożeńców, przy życzeniu im długiego i szczęśliwego życia.

Rzecz godna uwagi, iż w Rosyi nie tylko społeczeństwo, lecz i wyższe stany, a nawet i książęta panuiący, w czasie aktów weselnych używali korowaiu.

WYSCIGI KONNE I SĄD NA GARDŁO U WENDÓW W LUZACYI.

Drugiego dnia Zielonych Świątek na obszernej plac w pewnej od wsi odległości, zgromadza się mnóstwo chłopaków wiejskich, naswoich najpiękniejszych i najszybszych koniach, w celu solennego ubiegania się do mety. Licznie zebrani mieszkańcy, stoia we dwa rzędy i układaia się o granicę mety. W tém najwięcej wziętości mający między nimi, wytyka drogę, stawia każdego iedzda w swoje miejsce i daie znak do biegu. Pierwszego, który do wsi dobieży, iako zwycięzcę, przyjmuią radośnemi okrzyki, prowadzą go do gospody i tam powszechny oddaia się wesołości. Poczém znowu całe zgromadzenie pod przewodnictwem wstęgi ubranego zwycięzcy, nieiako w tryumfie, za wies wychodzi; i tam odbywa się sąd na gardło. Wszystka młodzież formie obszerne koło, i ten któremu się przytrafi nayszybszy w

przeznaczoném stanąć miejscu, bywa przy zachowaniu pewnych formalności, iako przestępca, na śmierć sądzony. Wyrok wydany, w następujący wykonywaia sposób: skazany kłeka na pewnej wzniesłości na ten cel usypany, stawiaia na głowie iego garnek popiołem napełniony, okrywaia go całego worem, a ieden z pośrodku nich, mieczem drewnianym, straca mu garnek ów z głowy, poczém skazany obalić się i ściętego udawać musi. Po ukończeniu téy ceremonii, wracaia znowu wszyscy do gospody, i tam do późnej bawia się nocy. Zwycięzca (albo król iak go powszechnie nazywaia) stara się w tym dniu spokojność między niemi zachować, karze nawet za przestąpienie przyiętych zwyczajów towarzyszy, i godzi zwaśnionych.

ZABOBONY I FALSZE ROZSZERZANE PRZEZ KALENDARZE.

Kalendarze przechodzą przez wiele rak; są przeto wyborym środkiem cywilizacyi ludu—Lecz zamiast użycia ich do oświecenia pomnażano dawniey zabobony, wydaiąc kalendarze zawieraiące niezrozumiałe znaki i podania, które dawne zabobony przeszłych wieków wszelkimi sposobami starały się utrzymać. — Pod publicznym nadzorem samych nawet uczonych towarzystw, nauczano lud ieszcze niedawnemi czasy, które dni mają bydz szczęśliwe, w które dobrze miało bydz: wlosy zbierać, dzieci od pierśi odstawiać, krew puszczać, bańki stawiać, czyścić się, śiać i t. p. Usunięto wprawdzie po większą częśći tę hańbiącą nieprzyzwoitość z wielu kalendarzy, przecież nie wszędzie; i wielu ieszcze nie waha się w kalendarzach równie tak śmiesznego przepowiadania powietrza, wyrażać iak i dawniejsze mniemania w przepowiednie znaki i przeznaczenia losów ludzkich przez porównanie stanowisk planet rozszerzać.

Słusznie jest, aby wszystko, co religię znieważa, i dobre obyczaje plami, wypłenic z pism popularnych: ale czyliż zostawiane ieszcze w kalendarzach przepowiadania powietrza, nie są fałszami? Nie wahaiać się tu publiczność za iey pieniądze okłamywać i oszukiwać? nie trzeba się zatem dziwić gdy także i w innych drukowanych książkach podobne oszukaństwa znajdować mniema. Czyliż nie mówia tak, że rozsądniejsi między ludem, poznaią niepewność tych przepowiedni powietrznych, nie uwierzą w takowe, a ci którzy w nie wierzą nie poznaią się na tém oszukaństwie; lecz właśnie to niepoznanie się na tém jest bardzo szkodliwém, ponieważ każdy, co nakoniec to oszukaństwo poznaie, spowodowanym bywa do wierzenia, iż wszystko podane mu w pismach jest kłamstwem.

Przepowiednie powietrza utrzymuią się przeto bardzo długo w kredycie u ludu, że z takowych większa część podług reguł podobieństwa wypaść musi, osobliwie zaś takie, które w ogólnych wyrażach podane bywaia, n. p. odmienne powietrze, pochmurno i t. p. Jeżeli się więc przypadkowo sprawdzą, to utwierdzaią przesąd; inne zaś w których doświadczenie sprzeciwia się kalendarzowi, prędko bywaia zapomniane. Wszakże nie tylko między niecoświeconemi ludźmi, ale także często u takich, co dosyć umiętności posiadaią, znajduemy wielkie upodobanie w przepowiadaniu powietrza. Pominawszy, że rzadko jednakowa pogoda w iednym czasie i na wielkich przestrzeniach przytrafia się; tak iż nieraz gdy w iednym stronic deszcz pada, słońce świeci w innéy, tu znowu pochmur-

no, a gdzie indziey pogodne niebo; — czytamy tylko wiadomości w publicznych pismach, kiedy się postrzegać ma zaćmienie słońca, lub inne iakie zjawisko na niebie, na wielu miejscach takowe przez niepogodę niewidzialne, na innych znowu przy pięknej pogodzie w równym czasie do kładnie widziane bywa, a przekonamy się wkrótce iak rozmaity stan nieba w iednym czasie zayść może.

Nie stanowiska słońca, księżyca lub planet, mogą bydz główną przyczyną zmiany powietrza, gdyż takowa musiałaby wszędzie i równocześnie nastąpić. Lecz więcej miejscowe przyczyny muszą działać, które sprawuią w warstwie powietrza zimno, a przez swe weiskanie się w warstwie cieplejsz, przysposabiaia zbieranie się wodnych części. Mgła tuż nad powierzchnią ziemi, a chmury w wyższych warstwach powietrza powstaią podobnym sposobem, iak osad na szklance napełnionej zimną wodą i przyniesionej do ciepłej izby, a gdy różnica stopni ciepła jest bardzo znaczna, małemi kroplami wody okryta zostae. Ciepło powietrza jest coraz mniejsze im więcej się od powierzchni ziemi oddalamy; jeżeli to ubywanie trwa jednakowo i podczas spokojnego powietrza, natenczas jest piękna pogoda; jeżeli zaś przez wiatry, zimne warstwy powietrza weiskaią się w ciepłe, lub gdy, iak podczas burzy, iedna warstwa nagle się ochłodzi, to następuje osadzanie się wody, które przy mniejszej różnicy ciepła, iak lekkie chmury lub mgły, a przy ciągłym oziębianiu się, iak ciemne chmury okazuię się i nareście w postaci deszczu spada. — Przy nagle nastąpieném wielkiem zimnie marną krople wodne, a z tych tworzy się grad; jeżeli się zaś ciepło powietrzne zmniejsza aż do punktu mroźnego, wówczas marną wodne wapory, i na stały powierzchnii ziemi tworzy się szron, a w powietrzu śnieg.

Każdy się może łatwo przekonać z tego wystawienia, iż podług naszych teraźniejszych wiadomości wszystkie przepowiadania powietrza, nawet tylko na kilka dni, są bardzo niepewne, a na dłuższy czas, na przykład na pół roku lub na cały rok, weale są zwodnicze. Dopóki naprzód nie poznamy przyczyn, które powietrze w iednej okolicy raz więcej, drugi raz mniéy ochładzaia, niemożemy wdawać się w przepowiadanie pogody. Czyniono wprawdzie doświadczenia, w oznaczeniu takowey podług ciągu gór, które niezaprzeczony mają wpływ na przeciąg powietrza i na ciepło powietrzne, iednak bez skutku, gdyż góry kilkaset lub kilka tysięcy stóp wysokie, za nadto

mały mają wpływ na wielki okrąg powietrza, aby podług nich pogodę jednéj okolicy uporządkować można. Śmieszna jest rzecz, podług jednéj lub kilku dni w roku pogodę, słotę lub zimno przepowiadać np. podług święta gromnicznego, sułchych dni, dnia siedmiu śpiących, dni które następują po zaczęciu zimy, po Bożem Narodzeniu, a lubo po Nowym roku, podług czasu porównania dnia z nocą, podług początku lata lub zimy i t. p. Gdyby te przepowiednie nastąpić miały, musiałoby powietrze wszędzie być jednakie i nie tak różne jak jest rzeczywiście.

Tak zawodnemi są również wskazywania pogody podług podnoszenia się lub opadania barometru. Ze on okazuje odmiany w stanie powietrza, nikt nie zaprzeczy, nawet tego nie, iż z zmianą ciężaru powietrznego bardzo często odmiany pogody są połączone; lecz przystosowanie jest niepewne, i niezgadza się wcale z doświadczeniem, aby z podnoszeniem lub opadaniem barometru zawsze połączona być miała pogoda lub słota. Owszem równie często się przytrafia, dżdżyste lub przynajmniej pochmurne jak też pogodne niebo, czyli barometr opada czyli się podnosi. Już doświadczenie samo udowodniło, że chociaż się barometr podnosi i zarazem termometr opada albo przeciwnie, kiedy przy zmniejszającym się ciężarze powietrza, ciepło powietrza powiększa się, a zatem spodziewać się można stałego powietrza; jednak często odmiany następują.

Równie niepewne są przepowiednie mroźnej zimy, gdy ją poprzedza gorące lato, lub gdy upał w Sierpniu większy jest, niżeli w poprzedzającym miesiącu Lipcu; iak niepewne jest oczekiwanie lekkiej zimy dla tego, że ciepło było w lecie mierne, lub że w Lipcu było gorąco większe, niżeli w Sierpniu. I tu sprzeciwia się doświadczenie bardzo często wystawionym regułom. Dotąd nieznamy wcale przepisów, podług których postępuje natura w warstwach powietrznych, aby zdziałać pogodę, słotę, deszcz, wiatr i t. d. Tyle poznamy, iż we wszystkich takich wypadkach wspólne działanie ogólnych i miejscowych przyczyn następuje. Jaki zaś mają wpływ, stanowiska słońca i ziężyca nad horyzontem, odległość tych ciał niebieskich od ziemi, wysokie lub niskie położenie okolicy, chemiczne połączenie lub rozpuszczenie ciał w powietrzu, tudzież elektryczności, w każdym pojedynczym wypadku, jest nam zupełnie niewiadomo. Tu nie dostać nam jeszcze Newtonów i Kepleroów, aby równie tak powszechne prawo pogody każdej pojedynczej okolicy wynaleźli, iak

odkryli prawo powszechnego przyciągania i obiegu planet.

Poniekąd wprawdzie pozwalają się zgadywać blisko nastąpić mogące zmiany powietrza, gdy uważamy na zachowanie się tkliwych na zmianę powietrza rodzajów zwierząt, n. p. na pałki; albo na skład chmur, na jasny lub ponury widok krag i t. p.; ale z pewnością, nie wypełniają się i takie oczekiwania, owszem najczęściej zawodzą. Zgadza się też, iż z wieloletniego doświadczenia wynikające przepowiedzenia wieśniaków, często zupełnie, a często wcale nie zostają spełnione. Jak wszystkie przepowiedzenia iak i przepowiadania kalendarzów mogą się spełnić lub nie bo i tu równie tyle przytrafić się może przypadeków które się zgodzą z doświadczeniem iak takich które się nie spełnią. Uwagi rolników mają nawet w tém pierwszeństwo przed przepowiedniami kalendarzów, iż częściej się sprawdzają.

Kto zna wielką samowolność i lekkomyślność z iaką większa część naszych teraźniejszych autorów kalendarzy przy wypisywaniu przyszłej pogody postępować, musi ubolewać nad kupującymi, iż tak oszukani zostają. W dawniejszych czasach zachowywano jeszcze nieiaki, chociaż fałszywe reguły, które sobie tworzone z stanowiska gwiazd między sobą, lecz teraz postępują w tém bez wszelkich reguł i piszą, co komu przypadnie do myśli, wystrzegając się tylko tęg niedorzeczności, żeby w lecie nie napisać śniegu i mrozu, a w zimie upału i parności. A przecież meteorologia kalendarzka mogłaby być pożyteczną, gdyby zawierała wieloletnie doświadczenia. Co do meteorologii wykonywa natura taką kolej następstwa, iak we wszystkich innych zjawiskach, to jest iż po nieiakiem kolei lat, znówu podobny w powszechności stan następuje, który tylko przez inne uboczne przyczyny zmienionym bywa. Aby więc iakie przepisy ułożyć, dobraneby było, gdyby w pojedynczych krajach ze względem na pasma gór i t. d., uważano zaszłą zmianę powietrza w 10, 20, 30, i w lat, aby z tego wykryć bieg i roczny porządek, iaki sobie natura zamierzyła. Gdyby więc naten czas w pisano spodziewaną zmianę powietrza jednéj okolicy do kalendarza, nauczyłoby doświadczenie, czyli zapowiedziana kolej pogody była rzeczywistą, lub czyli takową jeszcze zmienić należało. Przez to możnaby przynajmniej z wielkiem prawdopodobieństwem naprzd oznaczyć odmiany powietrza lecz jednéj tylko okolicy.

Iż na przyszłość tego celu osiągniemy, można się spodziewać z pewnością. Lecz wiele jeszcze potrzeba ułożyć kalendarzy, nim do tego dojdziemy.

ROZMAITOŚCI.

Względy iakich niektórzy uczeni doznawali.

Cesarz Wespazyan był z Pliniuszem starszym w przyjaźni, iak podobnie Trajan z Pliniuszem młodszym, a Lorenzo de Medici wielki książę Toskański z Policianem.

Cesarz August zwykł był przez uszanowanie dla Wirgiliusza na powitanie jego wstawać, co wprawilo Horacego w powątpiewanie, kogo miał wyżej cenić, Mecenasa czy Augusta.

Robert Stephanus uczony drukarz, któremu umiejętności tyle arcy dzieł we względzie dokładności i piękności druku winne, był wiele od Franciszka I króla francuzkiego poważany i kochany, albowiem Monarcha ten nie uważał go iako poddanego swego, lecz iako filozofa. Wiele pisarzy twierdzi, iż Franciszek I tak dalece poważał tego drukarza, że odwiedzając go niekiedy w jego drukarni, nie śmiał mu nawet w pracy przerywać, i czekał nim ją ukończy. Podobny szacunek okazywał wszystkim uczonym mężom, którzy mu w czemkolwiek byli pomocą, albowiem Monarcha ten starał się wskresić zaniedbane zupełnie w swém państwie nauki.

Fryderyk II król Duński darował najświetniejszemu astronomowi owych czasów Tycho de Brahe całą wyspę Huen (Hween albo Ween) aby tamże mógł obserwatorium wystawić. Po śmierci Fryderyka udał się ten astronom do Pragi do Cesarza Rudolfa II od którego największych doznawał względów, a nawet miał sobie zamek w niewielkiej od miasta odległości będący, namieszkanie przeznaczony.

Krystyna Królowa Szwedzka, która wielką była miłośnicą filozofii, własnoręcznym listem wezwwała do dworu swego Renata Kartezjusza, najświetniejszego owych czasów filozofa. Kartezjusz na żądanie królowej Krystyny przybył do Sztokholmu, gdzie codziennie w towarzystwie tęg Monarchini, 5 godzin przepędzał, i tęg swoją filozofią wykładał. Lecz to mu tęg zgon przyspieszyło, albowiem gdy często całe noce przed łóżkiem tęg królowej z gołą głową siedząc, o filozofii rozprawiał i na czynione sobie pytania odpowiadał, z przyczyny zimna którego znieść nie mógł, wpadł w chorobę i wkrótce życie zakończył. Przynosi to zaszczyt filozofom i filozofii, bo monarchini ta łzami swemi skropiła zwłoki

tęgo męża i chciała je w grobie królów kazać złożyć, gdyby poseł francuzki nie był temu przeszkodą. W 16 lat później dwór francuzki sprawdził zwłoki tego mędrca do Paryża, gdzie z największą okazałością w kościele S. Genowefy złożone zostały.

Jeszcze większy zaszczyt naukom przynosi owa oznaka uszanowania, okazana nie tylko przez króla Angielskiego lecz przez całą szlachtę tego północnego państwa, w imieniu całego narodu, zwłokom wielkiego Isaaka Newton, podczas obchodu pogrzebowego, ciało jego było publicznie na wspianym katafalu w kaplicy Jeruzalem wystawione, (miejscu gdzie tylko zwłoki osób pierwszych dostoiństw, a czasem królów przed pogrzebem wystawiają stąd przeniesiono je do opactwa Westminsterkiego. Baldachim nieśli Lord kanclerz państwa, książę Montrose i Roxburg, hrabiowie Pembroke, Sussex i Maseliffeld. To dowodzi iakie mnóstwo osób różnego stanu a szczególnie wyższych, towarzyszyło temu pogrzebowi. Biskup Rochester celebrował na czele licznego duchowieństwa. Ciało złożono przy wstępie chóru wielkiego; dziekan i klasztor oburzył się, że mu w tęg miejscu opactwa wystawiono pomnik, co nawet osobom pierwszych familii nie było wolno. Umarł r. 1727 mając lat 85.

Nadzwyczajna praca niektórych uczonych.

Starożytni tragicy Grecy byli bezwzględnie nadzwyczaj pilni, czego dowodzi mnóstwo dzieł tego rodzaju, i tak: Eschyles miał 75 a podług innych 90 tragedii napisać, z których tylko 7 nas doszło. Eurypides około 100 z których 20 pozostało; a Arystofanes spółczesny Eurypidesowi, iedyny pisarz komiczny u Greków, miał więcej iak 50 komedii napisać, z których 11 posiadamy.

Rzymski pisarz Kaius Plinius przydomkiem starszy, urodził się w Weronie i żył za czasów Cesarza Wespazjana. Po Arystotelesie był on najpilniejszym badaczem natury, czego dowodzi 37 dzieł historii naturalnej, które podług własnego zeznania z więcej iak pół trzecia tysiąca dzieł różnych pisarzy zebrał; prócz tego, wydał jeszcze rozmaite biografie i opisy wojen, które nas nie doszły. W przedmowie do swoich dzieł mówi o sobie: żadna minuta nie upłynęła, w którejbym albo nie czytał albo nie pisał.

Jan Sachs napisał 6048 poematów, rękopism tego wynosi 34 tomów in folio.

Gottfried Bogumir Wilhelm Baron de Leibniz urodz. w Leibniz. 1646 był najsławniejszym polihistorkiem i uczonym uniwersalnym; w wielu naukach nową epokę utworzył; i tak był on jednym z największych filozofów i matematyków, dzielnym badaczem historii starożytności, prawnikiem pierwszego rzędu, a nawet Teologiem niepospolitym; prócz tego posiadał jeszcze talent do poezji łacińskiej czego już w młodości swojej niepospolite dał dowody. Zda się nie podobna przy napisaniu tyle dzieł w różnym rodzaju, które nigdy swęj wartości nie tracą, aby mógł utrzymywać korespondencją z całą prawie Europą a nawet Chinami, gdyby nie znana była jego nadzwyczajna pilność. rzadko bowiem przed świtem udawał się na spoczynek. Przy takiej jednak pracy umarł w 70 roku życia.

Sławny matematyk Leonhard Euler napisał 15 dzieł ogromnych i 681 rozpraw. Stracił w młodości jedno, w starości drugie oko. Eneidę Wergiliusza umiał na pamięć i podobnie największy rachunek z pamięci rozwiązywał.

Raymund Lullo należy także do pisarzy, którzy nadzwyczajną odznaczali się pracą, spędziwszy połowę swego życia na picniactwie, napisał jeszcze 400 dzieł znanych, oprócz tego, co jeszcze w rękopismach w klasztorach jest ukrytem; i edni przypisują mu 500 a inni 1000 dzieł.

Mało pisarzy może iść w porównanie z Lopez de Vega; własni jego rodacy dając mu przydomek nadzwyczajnego, mówią: że z pod pióra jego więcej niż 1800 dzieł dramatycznych, drukiem ogłoszonych wyszło 400 wziętych z treści pisma świętego. Dotąd co do tego jedynie na dobrej wierze polegano. Lord Holland w dziele swém nie dawno w Londynie wydanem w dwóch tomach, o życiu i pismach Lopeza de Vega, przypisuje tylko liczbę 497. Sam Lopez w dziele pod tytułem *arte de hacer Comedias* 1609 r. wyszłem podaje, że dotąd 483 dram napisał, miał wówczas 46 lat. Weklodze Claudio dopiero po jego zgonie wydanę czytamy, że 1500 sztuk dramatycznych napisał, do tego liczy także *Loas i Entremeses* (przerwy w jednym akcie) i o tém zapewne wiele napisał, dla uzupełnienia liczby. Według własnego jego podania, wypada na każdy dzień jego życia po 5 arkuszy. Żadne z swych dzieł nie odczytywał, ani poprawiał, i często w jednym dniu całą dramę napisał. Przy tak wielo i skoropismie, dzieła jego jednak tak były cenione, że mu aktorowie za nie, na wagę ze złotem płacili. Im więcej i prędzej Lopez pisał, tém bardziej powiększał się jego dochód i ustalała stawa. Mówią że Lopez za pisma swoje zebrał 150,000 dukatów.

Montfaucon niepoślednie zajmuje miejsce między badaczami starożytności i pilności jego ma-

ło równego sobie znajdować. In folio napisanych dzieł jego jest 44, pomiędzy którymi *l'antiquité expliquée* 15 tomów in folio zawiera, ozdobione jest 30—40,000 rycinami.

Oprócz drukowanych dzieł Jana Calvin jest jeszcze w rękopismach, w bibliotece w Genewie 2,023 kazań.

Opat des Marolles który nie tylko tłumaczył poetów lecz i sam wiersze pisał, wyznał w jednym miejscu dzieł swoich, gdzie się na niedzięćność swego wieku uskarża, że na wzgardę publiczności 133,124 wierszy napisał.

Jan Gerhard pisał tak wiele, że na każdy dzień jego życia 4 arkuszy wypada.

Dzieła Woltera w dużym formacie 70, w mniejszym 100 tomów zawierają.

Badacz natury Dolomieu w więzieniu za pomocą kamienia, z kości zrobił sobie pióro, a z kopcju swojej lampy atrament i tym na okładkach niektórych książek, które mu zostawiono, napisał rozprawę swoją pod tytułem: *de l'esprit minéralogique*.

Przykłady nadzwyczajnego rozkupienia xiąg.

Dzieła pod tytułem: *o gastronomii powszechnej* w Niemczech, w krótkim nader czasie trzy edycje Berlińskie rozkupiono.

W roku 1820 ukazało się 51 wydanie Przyjaciela dzieci (Kinderfreund) Wilmsena.

Gdy wyszło dzieło Franklina o sposobie zbagacenia się, w jednym roku sprzedano go w Filadelfii 10,000 exemplarzy. Liczba znaczna, jeśli zwrócimy uwagę na ludność ówczesną tego kraju.

Czasopisma *Annales politique et literaires* z roku 1777 wydawca Linguet, miał rocznie 50,000 liwów czystego dochodu.

Xiężna Julia Schauenburg-Lippe gdy wielu z powodu niewiadomości na dysenterję umierało, r. 1791 powzięła szczęśliwą myśl wydać dla użytku szkół katechizm zdrowia. Pierwsze wydanie ukazało się bezimiennie 1792 r. W przeciągu dwóch lat rozprzedano 80,000 exemplarzy. Następnie przetłómaczonogonańczyk duński, czeski, węgierski. We dwa lata zrobiono nową edycję.

Dzieło Adissona pod tytułem: *Widz* (Spectator) w Londynie r. 1711 wydane, tak wielkimi miało odbył, że w jednym dniu 20,000 exemplarzy sprzedano.

Dzieł Henryka IV r. 1820 był nakład na 500,000 exemplarzy.

Konstytucji francuskiej 1820 roku w Paryżu wydany, w kilka tygodni rozkupiono 500,000 exemplarzy. Wydawca M. Touquet zapowiedział powtórne wydanie z 1,000,000 exemplarzy. — Xięgarz Touquet w Paryżu kazał drukować znowu dzieła Woltera w 15 tomach 12,000 exemplarzy,

z czego 500 exemplarzy pierwszego zaraz poranku po wyświecu z pod prassy sprzedano.

Gdy Adam Smith dzieło swoje, kilkoletni, mozolnej pracy i długiego zastanawiania się wymagające o bogactwie narodów ukończył, udał się z rękopismem do londyńskiego xięgarza, i rzekł mu: nie żądam za nie żadnej nagrody, nie mogę też zapewnić, aby dzieło to w pierwszym roku pokup miało, lecz mieć go będzie rychły, późniy. Xięgarz po niemałym ociąganiu się, kazał jednak drukować. Po wyświecu dzieła z początku mały był pokup, dopóki minister Fox w parlamencie nie powiedział: Wstyd, że dzieło takie jak Smitha, z którego naród słusznie chlubić się może, tak mało jest znanem. Późem w kilka tygodni całe było rozkupione; zapowiedziano drugie wydanie, a potem i trzecie z 20,000 exemplarzy. Ileż to do tego czasu bydz musiało wydać?

Podług Archenholza roku 1760 wychodziło 9,461,790 exemplarzy różnych gazet w Anglii w r. 1783 było ich około 16,000,000, iakaż to ich liczba dzisiaj bydz musi. Edynburski Rewiew pierwszy dziennik na świecie, miał sam w r. 1818, 12,000 prenumeratorów. Quarterly Review drukowano 1820 r. 14,000 exemplarzy.

Cena xiążek dawnych i nowszych czasów.

Plato zapłacił podług naszej monety 6,000 złp. za trzy małe rozprawy Philolausa Pytagorey-czyka.

Arystoteles kupił pisma Speuzyppa ucznia Platona, za 3 talenta (3,000 talarów).

Ptolomeusz Philadelphus kupił od Atenczyków oryginalne rękopisma tragedyi Sofoklesa, Eurypedesa, Eschylesa za 15 talentów czyli za 15,000 talarów; podług dzisiejszej monety. O czem pisze Gallien (Comm. II in epid 3) dodając, że prócz tego uwolnił Atenczyków od wszelkich podatków i mnóstwo im żywności postać.

Largiusz Licinius ofiarował Pliniusowi starszemu 10,000 talarów za jego dzieła.

W IX wieku xiążki były bardzo rzadkie, i tylko w ręku niektórych osób prywatnych. Rękopism więcej ceniono, aniżeli gotowiznę. Największe probostwa, ieden tylko mszał posiadały. Loup, opat de Feriere prosił solennie r. 855 Benedykta III Papieża, aby pozwolił zdiąć kopię z dzieła Cycerona de oratore i Quintiliana; mówiąc, posiadamy wprawdzie niektóre ułamki z dzieł tych, jednakże w całej Francji exemplarza kompletnego znaleźć nie można.

W 12 wieku w którym xiążki tak drogie były, zamiłowanie pojedynczych osób w literaturze, wyraźnie okazać się mogło. Za Liwiusza np. płacono 120 dukatów, za co w owych czasach można było majątność nabydź; iakoż w rzeczy samej, iak nam podają dzieje, Poggius w tym wzglę-

dzie sprzedał swego Liwiusza. Przeciwnie Antoni Bononia Beccatellus i Antoni z Palermo majątki swoje sprzedali, aby tylko Liwiusza posiadać.

Za ieden exemplarz *Homilii* Hainana Bis. Halberstadskiego, dała Hrabina d'Anjou imieniem Gretie 200 sztuk owiec, 5 mądrów pszenicy, tyleż ryżu i prosy (Malter, mądr, miara na zboże) i trzy skórki kuny. Mathias Corvinus za przepisanie i malowidła do biblij, zapłacił 1440 dukatów. Gdy Ludwik XI w r. 1471 dzieła Rhasis lekarza arabskiego, od wydziału lekarskiego w Paryżu pozyczył, miał nie tylko znaczną wartość w srebrze dać iako zastaw, ale nadto stawić jeszcze obywatela, któryby za niego zaręczył, że pod najsurowszymi karami, rękopism pomieniony, zwróci wydziałowi lekarskiemu.

Gdy kto przed wynalezieniem druku, kościołowi albo klasztorowi xiążkę ofiarował, odbywało się to, w obec osób przed wielkim ołtarzem, wśród największych ceremonii.

Najsztuczniejsz, i w swoim rodzaju jedyne dzieło, za które Cesarz Rudolf II, 000 dukatów miał ofiarować, jest w posiadaniu xięzący rodziny de Ligne. Dzieło to ma następujący tytuł: *Liber passionis domini nostri Jesu Christi cum figuris et caracteribus e nulla materia compositis*. Składa się z 24 kari pergaminowych w dwunastie, które wydają się bydz zupełnie czyste, gdy się zaś je do niebieskiego przyciśnie papieru, którym są poprzekładane, ukazują się litery i zarysy figur, największą delikatnością i dokładnością wyrzynane. Dzieło to nie ma daty, z monogramu jednak przy końcu znajdujacego się, można wnosić, że pochodzi z roku 1485 lub 1509. Posiadanie tego klejnotu jest formalnym aktem najstarszemu z rodziny Ligne zapewnionem; na osobny kartec tamże załączony, znajduje się 12 wierszy francuzkich, któremi iakis xiąże de Ligne r. 1609 rozporządzenie to uczynił.

W nowszych czasach upodobanie w xiążkach w Anglii, do najwyższego doszło stopnia. Bogactwo tego kraju ubiegała się o zbiory dzieł rzadkich i kosztownych. Pierwsze wydania klasyków, płody piórkowe sztuki drukarskiej, exemplarze na wielkim lub kolorowym papierze, wolumenta pergaminowe z malowidłami, całe dzieła w rycinach lub wspaniale oprawne, słowem Anglii za to wszystko, co jest rzadkiem i osobliwym, nadzwyczaj drogo płać i żaden naród im w tym względzie, wyrównać nie może.

Lord Spencer kupił dzieło Danta r. 1472 za 120 gwineów. W roku 1802 xięgarz Payne ofiarował mu już za jego zbiór klasyków włoskich, wszystkie edit. prync. 13,000 funtów szterlingów.

Esdale w r. 1816 przez publiczną licytację sprzedał mszał przez Francesco Veronese i syna jego Girolamo dla Syxta IV Papieża z 31 malowidłami sporządzony, za 307 funtów sterlingów.

Mszal który sobie xiaże de Bedford regent Francyi sporządzić kazał, z 59 malowidłami i przeszło 1,000 miniaturami, a który Rich. Caugh r. 1794 w piśmie in quarto z 83 stronnic składać się opisał, przy sprzedaniu biblioteki Eduarda 1815 r., przyznany został Margrabiemu do Blandford za 687 fun. szter. 15 szylingów.

Xięggarz Edward r. 1815 sprzedał swoją bibliotekę przez publiczną licytację; składała się ona z 830 dobranych exemplarzy i wziął za nią 8,432 funtów szterlingów. Dzieło Liwiusza drukowane na pergaminie przez Schweinheima i Pannaraz z r. 1469, kupił Baron Sykes za 903 fun. szt. Jeden exemplarz przepow edzeń przez Michała Nostrodamus (franc. lekarz r. 1503—66) został przez publiczną licytację w Avignon za 1823 liwrów sprzedany.

Pierwsze wydanie psalterza w języku greckim w Medyolanie, podczas licytacji Maittaire zostało przez xięggarza Wilcox zakupione, który cenę jego w swoim katalogu na 5 szyl. umieścił. Później gdy się nikt o niego nie pytał, zniżył ją na 4. Jackson z Leicester kupił to dzieło, a od niego Dr. Askew za 5 gwineów, podczas zaś licytacji tegoż Askewa kupiono je za 16 gwineów.

Bibliotekę najsławniejszego aktora Kemble przez licytację zakupił xięggarz Evans. Poprzednio jednak wybrał sobie xiaże de Devonshire najpiękniejsze sztuki i zapłacił za nie 2,000 fun. szter. Resztę zaś xiażek, z dobrych lecz nie zbyt rzadkich składających się exemplarzy, sprzedano za 2,600 funt. szterlingów.

Wiejski dom Angielski opisany przez Szwajcara podróżującego.

Na samym wstępie do domu znakomitego Anglika, tysiące sprzętów służących ku wygodzie wprawia w podziwienie przychodnia; znajdują się nawet i takie, które zdają się być jedynie dla letnich urządoz; tak widzieć tam można: dzwonki, zasówki, poręcze, małe mahoniowe stoliki od 4—5 w jeden wsuwane, tak, że można je znowu pojedynczo wysuwać. Stoliki do stawiania nóg różnego rodzaju i tuziny innych mebli pokojowych, co wszystko daje wysokie wyobrazenie o guście właściciela, gdy zaś znajdziemy i w innych domach wszystko prawie co do joty podobnie urządzonem, słusznie przypisujemygo przedsiębiorcy. W każdym nawet małym miasteczku w Anglii, znajdują się pewni ludzie, którzy pokoje (jak mówią od *top to bottom*) meblują, a u których w kilku słowach, jak u krawca suknię, można owe meble obstałować.

Maiętnego Anglika w jego włości, można uważać iako pety Baron, na wzór dawnych Baronów na stałym ładzie. *Butler* sprawuje urząd intendenta, rządcy domu, sekretarza; po panu naywię-

ksze ma znaczenie, co do nazwy jego, znaczy to co podczaszy, ponieważ ma dozór nad winem; sprawuje jeszcze obowiązki kammerdynera; po nim idą: 2 lub 3 lokaj w liberyi, stangret lub koniuszy z 2 lub 3 pomocnikami, kucharz lub kucharka ze swoją swiatą, 1 lub 2 ogrodników, 1 lub 2 strzelców; Guwernantka, Panna, Panna młodsza i pokojowki, a tak często w jednym domu, do dwudziestu znajdują się służących, zwłaszcza przy licznej rodzinie. — Stancya dla służących, kuchnia, komory różnego rodzaju, są z tyłu w podwórzu, często na około domu stawiane. Głęboka cichota i porządek panuje wszędzie, i dziwić się potrzeba, jak tyle służących obojętci, w znacznej od miasta odległości, wśród tysiąca niewygód, w odludnym parku życie przepędza. — Naywiększa część tych domów jest z cegły stawiana w rozmaitych kształtach i dowodzi rozmaity gust swoich założycieli; i tak, przedstawiają się oku już to, iakoby ogromny, regularny kamień bez dachu, był wśród puszczy rzucony, powleczone białym pokostem, wewnątrz wydrążony i okna w nim w prawione; albo iako mała grecka świątynia, z frontem i kolumnami; już w kształcie klasztoru lub starego zamku z pięknymi wieżami. — Gdy Anglik wiejski swój dom wystawi, zajmuje się zewnętrznem jego urządzeniem; na około oddziela 100 akrów gruntu na własną potrzebę a resztę wydzierżawia, zakłada na około ogród tylko od 25—30 kroków szeroki; w którym sadzi wiaż, modrzew, iodłę i tęp podobne, obwodzi go niskim murem lub parkanem. Gdy te roboty ukończy, odznacza drugi plac na około domu i zabezpiecza go od przystępu krów, danieli, koni, owiec i innych zwierząt. Następnie każe kopać rowy ukryte, do samego dotykającego domu, stawiać płoty, drzewczki i na tęp kończy robotę. Plac na około domu podzielony jest na drogi, miejsca do kwiatów, klomby do drzew sadzenia, na trawniki; we środku zaś iakoby laskiem otoczone, pasą się trzody danieli, krów, owiec i koni. Angliki dla nadania swym budowlom lepszego widoku, zachowali w nich starożytnych wież kształty, które w połowie wysokości nadszają salom w wielu punktach tego gmachu; okna w nich do samej dotykają ziemi, szyby w oknach wyginane, wskrós fioletowego lub różowego koloru, takich szyb sztuka do 10 funt. szter. kosztuje. Siedząc przy oknie takim i czytając xiażkę, podczas gdy wiatr gałęzie drzew do zewnętrznej strony szyb nagina, doświadcza się iakiegoś temu tylko mięscu właściwego uczucia. Znajdują się domy wiejskie w których podczas niepogody lub mrozu, powozem zaprzężonym do przedpokoju wiechać można, który wielą piecami ogrzewają, i podobnie iak salom pałakiem jest oświecony. Skoro powóz wiedzie drzwi znowu zamykają. O to prawdziwy zbytek dla ludzi i koni! W wiejskich domach

angielskich wszystko co nieprzyjemny widok sprawuje, lub do gospodarstwa należy, albo weale się nie znajduje, albo drzewami jest zastąpione; iako mieszkanie spokojności tylko, rozmyślania i szczęśliwicy przyjaźni poświęcone; odosobnione jest zupełnie od zabudowań, do uprawy gruntu potrzebnych. Okiennice są wewnątrz urządzone i zabezpieczają równie od wicherów iak złych ludzi. Widzieć można dziś jeszcze podobne domy, bez żadnej zmiany od 3 wieków stojące.

Shakespeare mieszkał w Stratford w hrabstwie Warwickshire i własnymi rękami drzewo morwowe także w ogrodzie posadził; po śmierci jego drzewo to, stało się przedmiotem największego dla mieszkańców uszanowania. Duchownemu, który ten ogród Shakespeara kupił, drzewo morwowe zdawało się być przeszkodą w jego widokach; albowiem na tęp części ziemi żadna roślina nie rosła, na której cień od niego padał, nie wiedząc zaś w jakim poszanowaniu było u mieszkańców, i nie myśląc bynajmniej że mu to za złe poczytają, ściąć je rozkazał. Skoro się mieszkańcy o tym postępku dowiedzieli, zebrali się tłumnie przed dom jego wołać, trzeba go zburzyć. Biedny duchowny nie miał innego środka ocalenia siebie, prócz ucieczki i nie odważył się odtąd więcej w Stratfordzie pokazać, albowiem mieszkańcy złożyli się aby każdego z rodziny jego a nawet któryby imie jego nosił, prześladować. Cieśla kupił to wielce szanowane drzewo, zrobił rozmaite z niego narzędzia i dla tego trzy razy droższy je sprzedał. Pewną część pnia ustąpił miastu, które rozmaite drobne rzeczy, iak np. tabakierki i inne z niego wyrobić kazało: rzeczy te rozdawano w upominku tym ludziom, którym szacunek okazać chcieli. Z tegoż drzewa samego zrobiona była owa tabakierka, którą otrzymał Dawid Garrik, najsławniejszy artysta dramatyczny.

Grenlandcykowie, których do Kopenhagi przywieziono, tak bardzo tęsknili do swojej rodziny, że w rozpaczę wsiadli na swoje małe barki (kajaki) aby powrócić do czezyzny, lecz wszyscy poginęli w drodze, z powodu wywrotnych swoich łodzi.

A N E G D O T Y.

Słodka trucizna — powieść perska.

Powiadają że Dschemschid król Perski pierwszy odkrył wino, takim sposobem: Lubił nie-

49
Górale Szkoccy nigdy nie przedsięwzięli nie ważnego w dzień 3 Maia; nazywają ten dzień w swoim języku *Sheachanna na bleanagh*, to jest nieszczęśliwy dzień. (?)

Język Portugalski musiał być bardzo ubogi przed czasem Kamoensa, kiedy ten poeta 2,000 nowych słów do niego wprowadził, które za jego powagą weszły w używanie.

Mieszkańcy na wyspie Chios byli w starożytności znani z czystości swych obyczajów. Według Plutarcha nie było między ich kobietami przez 700 lat przykładu cudzołóstwa.

Elmhurst w Staffordzie jest nadzwyczajnym miejscem na echo; chrząknięcie lub klasnięcie w ręce odbija się 10 do 12 razy po sobie tak prędko, że niktby ustami nie mógł tak prędko powtórzyć.

Oświata Europejska większy wpływ wywarła na Amerykę, niż na inne części świata. Po Europie Ameryka w ucywilizowanych swoich krajach, posiada najwięcej zakładów naukowych, bibliotek i pism periodycznych.

Znak oświaty.

Karól V Cesarz zwykł mawiać, dobra szkoła i regularny zegar, są oznaką, że policja w mieście dobrze jest utrzymywana. Szkoła bowiem prowadzi, a regularny zegar utrzymuje w nięm porządek.

Stan ubogich.

Ważnem nader jest zapytanie do rozwiązania: iakimby sposobem społeczeństwo ludzkie, mogła zapobiedz wzrastający coraz liczbie ubogich? W Danii na stu mieszkańcach wypada 3 1/3 ubogich; w Holandii na takąż liczbę 14 a w Anglii 16. Stan ludności w pojedynczych miastach jest jeszcze w opłakanym stanie. W Paryżu 1813 r. pomiędzy 530,000 miesz. znajdowało się 102,856 ubogich; w Kolonii 14,000 między 39,000; w Liwerpool podług podania parlamentu 27,000 pomiędzy 80,000; w Amsterdamie zaś podług Lejeunes pomiędzy 217,024 miesz., 187,324 ubogich.

zmiennie winogrona, a chcąc je nadal zachować, upakowawszy znaczną ich ilość w beczki, kazał do piwnicy wstawić. Po pewnym przeciągu czasu, gdy owe winogrona dla spróbowania wydob-

to, znaleziono je fermentujące. Sok tych winogron był ciepki, i zdawał się bydź królowi trucizną. Napełnił tym sokiem kilka butelek, wstał i do swojego pokoju z napisem na każdej „truciźna“, zdarzyło się właśnie, że jedna z żon jego zachorowała na niezmierny ból głowy: znaleziono ją w tym pokoju w którym stały owe butelki, przeczytała napis a powątpiewając o rzeczywistości jego, wypróżniła jedną butelkę. Poczem sen ją ogarnął, marzyła przyjemnie, a po przebudzeniu, czuła się zupełnie zdrową. Nie omieszkała więc i nadal podobnego doświadczać skutku, nim wszystkie nie wypróżniła butelki; wreszcie Dscheimschid postrzegł próżne butelki, badał o przyczynę, a dowiedziawszy się o wszystkim, robił doświadczenia z winogronami; wrócić cały dwór jego zaczął sok z jagód winnych używać za napój i zjadł Persowie wino zowią *el zehar-ekho* — *osch* co znaczy słodka truciźna.

Przed Cesarzem Józefem użalał się raz pewien dumny Magnat, że wszelkie miysca dorozrywki oraz promenady, które dawniej tylko dla osób wyższego tonu były otworzone, teraz najniższy klasy ludzie zwiedzają. Cesarz uśmiechnawszy się na to, odpowiedział: „Mój Panie, gdybym ja ciągle tylko z równymi sobie miał przestawać, musiałbym się tylko w cesarskich grobach przechadzać.“

Spiewak Inkledon obraził pewnego znakomitego Anglika, który go z tego powodu wyzwał na pojedynek. Inkledon stawiał się o przeznaczony godzinie, lecz zamiast przybrania postawy boiowej, począł śpiewać swym pięknym głosem ulubioną angielską arję: „Mój dziewczyny piękne oczy“ i zakończył temi słowy: „Spodziewam się Milordzie, że ta faworytalna piosneczka, która cały naród zadowalnia, i Wacpanu uczyni satysfakcją.“ I w rzeczy samej, ponieważ ją nader przyjemnym i zachwycającym głosem odśpiewał, Anglik został zadowolony.

Toast Franklina: — Gdy zwycięstwa Washingtona, sławę imienia jego po całej Europie rozgłosły; obiadował pewnego razu Franklin z jednym angielskim i z jednym francuzkim dyplomatą. Przy tym obiedzie spełniano następujące toasty: przez Anglika: — Anglia — Słońce, którego promienie dosięgają najdalszych krańców ziemi, takową oświecają i upładniają! — Przez Francuza: Francya — Ziętyc którego miłe i łagodne promienie udzielaia przyjemności wszystkim narodom, i w ukryciu są ich pociecha. Tu powstał Franklin, i rzekł z zwyczajną sobie pełną godności prostotą: „Jerzy Washington — Jozue który rozkazywał słońcu i ziętycowi, aby stanęły.“

Gdy w roku 1591 pasza Sinan przesłał list outkownikowi Braui dowódcemu w węgierskiej warowni Komornie, wzywający tegoż do kapitulowania, odpowiedział mu: „Nie potrzebuje

żadnego listowania, nie rozumiem po sławiańsku ani po grecku, lecz bronić się będę po węgiersku.

Dwóch Irlandzkich officerów zrobili zakład, który z nich zwyciężył drugiego w pijatyce: pili więc wieczorem aż późno w noc; drugiego dnia znaleziono ich obydwoch na ziemi leżących; obudzwszy się, nie mógł sobie żaden przypomnieć, który którego zwyciężył, a przynajmniej, który wprzody spadł z krzesła; po długiej sprzeczce, zgodzili się następującym sposobem: każdy z nich wyliczył zakładową kwotę na stole jako przegraną; i każdy zagarnął z przeciwnicy sobie strony pieniądze jako wygraną.

W Szampanii jest przysłowie: 99 baranów i jeden Szampanczyk czynią 100 baranów. To przysłowie stało się powstawa: Hrabia Thibault kazał niegdys ogłosić, że od stada owiec ze stu sztuk składającego się, któreby przez jego miasto pędzono, ma się opłacać podatek; chytry owczarze padli na myśl, przepędzania przez to miasto tylko po 99 owiec; Hrabia dowiedziawszy się o ich wybiegach, wydał rozkaz, aby owczarza za jednego barana porachowano.

Włóścianin angielski zaskarżył drugiego, że mu ten skradł topatę, i stawiał świadka, który to widział. Oho! rzekł oskarżony: „ja mogę 20 świadków postawić, którzy tego nie widzieli!“ — Czy tak? zawołał sędzia gminy: „20 świadków więcej znaczą, niżeli jeden; jesteś niewinny.“

Anglik i Francuz grali z sobą w karty; Francuz upuścił ludora, i schylił się pod stół, szukając takowego lecz nadaremnie; Anglik zapaliwszy banknotę na sto funtów szterlingów ironicznie rzekł do niego: „Ja Wacpanu poświęcę.“

Przed niedawnym czasem umarł pewien mąż zostawiwszy młodą wdowę, której nie niezdolno pocieszyć; zdawało się, iż się rozplynie z żalu we łzach; przed pogrzebem przybył przyjaciel zmarłego, dla zobaczenia jeszcze raz ostatni zwłok jego. Wdowa zaprowadziła go do trumny, podniosła wieko i gorzko płakała. „Dla Boga! krzyknął przyjaciel nieboszczyka, Wacpani mąż żyje, jest jeszcze całkiem ciepły.“ „Ach co też Wacpan mówisz“ odpowiedziała żona, i spieszenie zamknęła wieko.

Pewnemu Jegomości radzono używać kąpieli w bieżącej wodzie. Udał się z swoim służącym za miasto, i kapał się chodząc w wodzie, która mu ledwie po pas sięgała. Był on wielkim lubownikiem fayki a do tego często się zamyślał. Tak paląc raz faykę nawet w tej kąpieli, w zamyśleniu położył ją obok siebie na wodzie, lecz iakże się za małą chwilę zdumiał, gdy chciał znówu faykę nalożyć a takowey nie znalazł, woła więc na służącego będącego przy brzegu: „Lukaszu! wystaw sobie faykę mi ukradzioną!“

Ekonomowa z bliskiej wsi iechała do Warszawy z dwiema córkami, a że miała także w bryczce dwie gęsi, stanęła na rogatkach w celu

opłacenia akcyzy; dozorca myta zbliżywszy się zapytał: Co tam Pani wiecie? tylko dwie gęski, odpowiedziała Ekonomowa; dozorca widząc dwie córki, rzekł: od takich gasek nie się nie płaci.

W pewnym towarzystwie rozmawiano o człowieku zmarzniętym, i ubolewano nad nim; jeden z towarzysza rzekł z tego powodu: „Podług mego zdania, zmarznięcie jest śmiertelnie lekka; człowiek usiedzie, zaśnie, a gdy się obudzi, już nie żyje.“

Pomiędzy pewnym małżeństwem zachodziły częste poróżnienia, z powodu kłótliwego umysłu żony; gdy jednego razu żona do męża z nadzwyczajną uprzejmością rzekła: „Pewnie zapomniawszy, iż dnia 11 t. m. skończy się lat 25, jak my się pobrali; moglibyśmy też obchodzić nasze srebrne wesela.“ „Jabym myślał,“ odpowiadając na to mąż, „zaczekajmy lepijy jeszcze lat 5, a wten-

JARMARKI ZNACZNIEJSZE KRAJOWE I ZAGRANICZNE.

Województwo Mazowieckie.

Warszawa. Jarmarków 2 iako to: w Maiu w drugi Poniedziałek po ś. Filipie i Jakobie, w Listopadzie w pierwszy Poniedziałek po Wszystkich świętych. Każdy trwa 3 tygodnie, z których pierwszy wstępny; drugi właściwy targowy, a trzeci tygodniowy wyplat zowie się. Prócz tego jarmark na welne na ś. Jan Chrzciiciel i Kontrakty trwają przez dwa tygodnie.

Obwód Warszawski.

Błonie. Jarmarków 7 iako to: Na ś. Trójcę, na ś. Augustyn, na Nawiedzenie P. M., na ś. Katarzynę, we Wtorek po Niedzieli Kwietniowej, na N. P. Gromniczną, na ś. Łukasz.

Góra Kalwarya. Jarmarków 4 iako to: Po Bożem Narodzeniu, po Wielkiej Nocy, po Zielonych Świątkach, po Bożem Ciele.

Piaseczno. Odbywa się Jarmarków 12, to jest jeden co miesiąc w pierwszy Poniedziałek każdego miesiąca.

Groiec. Jarmarków 9 iako to: 14 Lutego, na ś. Józef, na ś. Marek, 16 Maja, na Nawiedzenie P. M. na ś. Annę, na ś. Ildzi, 16 Października, 6 Grudnia.

Mszczonów. Jarmarków 6 iako to: Na nawrócenie ś. Pawła, w entery tygodnie po Wielkiej Nocy, na ś. Jan Chrzciiciel, na ś. Bartłomiey, na ś. Michał, na Niepokalanę Pocz. P. M.

Warka. Jarmarków 9 iako to: Na Srodoposcie, 7 Maja, na Boze Ciało, 3 Sierpnia, 26 Września, 7 Listop. 7 Lutego, na Nawiedzenie P. M. na Niepokalanę Pocz. P. M.

Tarczyn. Jarmarków 10 iako to: Na ś. Dorotę, na ś. Kazimierz, we Czwartek po Niedzieli Judica, na ś. Bohusława, na ś. Jan Nepom. na ś. Alexy, na ś. Wawrzyniec, na ś. Mateusz, na ś. Szymona i Jude, na ś. Tomasz.

Nadarzyn. Jarmarków 7 iako to: Na 3 Króle, na Półposcie, na ś. Stanisław, na ś. Annę, na ś. Krzyż, na ś. Leonard, na ś. Łucyą.

Mogielnica. Jarmarków 8 iako to: w Poniedz. po Niedz. Wstępną, na ś. Benedykt, na ś. Franciszek w Październiku, na ś. Elżbieta, w dzień 3 Króli, w Poniedz. po Niedz. Kwietniowej, w Poniedz. po Zielu. Świątkach, w dzień Znalezienia ś. Krzyża, na ś. Jan Chrzciiciel, na N. P. Skaplerzną, na ś. Woyciech.

czas będziemy mogli obchodzić trzydziestoletnią wojnę.“

Od czasu, iak Francya posiada Alzację, uznano ważność miasta Bazylei dla zabezpieczenia niemieckich krajów. Minister Louvois kazał zatem zbudować warownię Hüningen, z którejby można każdej chwili zburzyć Bazyleię. Nad bramą warowni prowadzący do Bazylei, wyrażono przeciw te słowa: „Sociis totelam;“ lecz na jednym dziale wyrażone były te słowa: „Si tu te remues, Basle, ie te tue.“

Przechodząc się spacerem zapytał pewien Jegomość małego pastucha świni: „wieleby odbierał zapłaty za pasienie trzody;“ „Tak mały iak ja,“ odpowiedział chłopiec, „otrzyma rocznie 40 złotych i małą świnkę; a taki wielki, iak wy, otrzyma 80 złotych i wielką świnię.“

Grodzisk. Jarmarków 5 iako to: Na ś. Józef, na ś. Annę, na ś. Marcin, na ś. Tomasz, na ś. Woyciech.

Obwód Stanisławowski.

Dobre. Jarmarków 8 iako to: Na ś. Jan, na Przeniesienie ś. Stanisława, w Niedz. Starozapustną, na ś. Antoni, na ś. Małgorzatę, na ś. Bartłomiey, na ś. Michał, na ś. Andrzej.

Judów. Jarmarków 12 iako to: Dnia 7 Stycznia, dnia 9 Lutego, na ś. Józef, na ś. Piotra Męcz. i ś. Katarzynę Seneń. d. 2 Maja na ś. Bernardyną, trzydniowy dnia 15, 16 i 17 Lipca, d. 20 Lipca, po ś. Jakobie dnia czwartego, dwudniowy na ś. Cypryan i ś. Franciszek, na ś. Franciszek Seraficki, trzydniowy d. 5, 6, 7, Listopada, d. 22 Grudnia. Targi tygodniowe w każdy Poniedziałek przypadają.

Karczew. Jarmarków 13 iako to: Na ś. Agnieszkę, na ś. Walenty, na ś. Kazimierz, na ś. Woyciech, na Wniebowst. Pańskie, na ś. Witt, na ś. Marya Magdalene, na ś. Bartłomiey, na ś. Krzyż, na ś. Franciszek, na Wszystkich ss, na ś. Andrzej, na ś. Łucyą.

Katuszyn. Jarmarków 12 iako to: Na Nowy Rok, na ś. Maciey, na ś. Marek, w Niedzieli Kwietniowej, na ś. Woyciech, na Wniebowstąpienie, na ś. Małgorzatę, na ś. Bartłomiey, na ś. Mateusz, na ś. Szymona Jude, na ś. Andrzej, na ś. Tomasz.

Mińsk Polski. Jarmarków 3 iako to: D. 8 Lipca, na Narodzenie P. M. d. 3 Października. Oprócz powyższych Jarmarków, odbywa się co tydzień we Środę targi na różne produkty.

Stanisławów. Jarmarków 5 iako to: Na 3 Króle, na Półposcie, na ss Piotra i Pawła, na ś. Mateusz, na ś. Katarzynę.

Radzymin. Jarmarków 11 iako to: Na 3 Króle, na ś. Maciey, d. 1 Kwietnia, na ś. Eloryan, dnia pierwszego po Zielu. Świątkach, na ś. Jan, na ś. Marya Magdalene, na ś. Bartłomiey, na ś. Michał, na ś. Szymona Jude, na ś. Katarzynę.

Okuniew. Jarmarków 2 iako to: Na ś. Mikołaj, w Niedz. Przewodnią.

Nowodwór. Jarmarków 6 iako to: 15 Stycznia, 19 Marca, 13 Maja, 15 Lipca, 15 Września, 11 Listopada.

Obwód Kuiaowski.

Włocławek. Jarmarków 12 iako to: Na Wszystkich ss na 3 Króle, na ś. Woyciech, na ś. Jan Chrzciiciel, na ś. Łukasz, na ś. Marcin, na ś. Michał, na Niedz. Przewodnią, na Prze-

Pańskie, na Zwiastowanie P. M. na Wniebowzięcie P. M. na s Walenty.

Babjak. Jarmarków 6 iako to: 17 Stycznia, dnia 1 po Wielkiej nocy, po s Trócy, 14 Lipca, 29 Września, 2 Listopada.

Brześć Kujawski. Jarmarków 8 iako to: Na Oczysz. P. M. na s Józef, na s Stanisław, w Niedzielę pomiędzy Oktawą Bożego Ciała, na s Piotr i Paweł, na Wniebowzię. P. M. na s Michał, na s Katarzynę.

Radziłów. Jarmarków 13 iako to: Na Nowy Rok, na Oczysz. P. M. w Niedz. Kwietnia, na 1 Maia, na Ziel. Świątki, 13 Czerwca, na Nawiedz. P. M., na Wniebowzię. P. M., na s Anne, na Narodz. P. M., na s Łukasz, na Niepok. Poczę. P. M., na Zwiastowanie P. M.

Piotrków. Jarmarków 12 iako to: Na Boże Ciała, na s Jakób, w Niedz. po s Michał, na Wszystkich sś, na s Witt, w Niedz. drugą Postu, na 3 Króle, w pierwszą Niedz. Postu, na Ziel. Świątki, na Wniebowstą. Pańskie, na s Jan Chrzciiciel, na s Mikołaj.

Kowal. Jarmarków 9 iako to: Na s Dorotę, na s Woyciech, na Wniebowst. Pańskie, na s Jan Chrzciiciel, na s Małgorzatę, na s Jakób, na Narodzenie P. M. na s Urszulę, na s Mikołaj.

Racibórz. Jarmarków 7 iako to: Na Zwiastow. P. M., na s Filipa i Jakóba, na N. P. Szkaplerzną, na s Bartłomieja, na s Hieronim, na s Łucya, na Wszystkich Świętych.

Obwód Rawski.

Rawa. Jarmarków 9 iako to: Na s Agnieszke, na s Macię, we Czwartek przed Kwietnią Niedzielą, na Wniebow. Pańskie, na s Piotra i Pawła, na s Wawrzyniec, na Narodzenie P. M., na s Szymona Jude, na s Tomasz.

Skieniewice. Jarmarków 7 iako to: 6 Stycznia, na półposcie, 3 Maia, 25 Lipca, 4 Października, 19 Listopada, 6 Grudnia.

Nowe Miasto. Jarmarków 4 iako to: Na s Małgorzatę, na s Wawrzyniec, na s Mateusz, na s Marcin.

Sobota. Jarmarków 12 iako to: po 3 Królach, po N. P. Gromniczną, w Wielki Czwartek, na s Marka, we Wtorek świąteczny, na s Witt, 26 Lipca, 24 Sierpnia, po Podwyższeniu s Krzyża, na s Łukasz, w dzień Zaduszny, na Młodzianki.

Ujazd. Jarmarków 10 iako to: na Nowy Rok, na N. P. Gr. na s Grzegorz, na s Woyciech, na s Trócy, na s Małgorzatę, na s Wawrzyniec, na s Franciszka, na s Marcina, na s Łucya.

Inowódz. Jarmarków 3 iako to: Na s Filipa i Jakóba, na s Idzi, na s Szymona Jude.

Obwód Sochaczewski.

Sochaczew. Jarmarków 2 iako to: Dwutygodniowy po Niedzieli Kwietni, trzy tygodnie po Wielkiej Nocy. Oprócz tych odbywa się jeszcze 5 jarmarków.

Łowicz. Jarmarków 8 iako to: Na s Mateusz, na s Andrzej, na s August, na s Jan Chrzciiciel, w Niedz. Kwietnia, w Niedz. Przewodnia.

Wiskitki. Jarmarków 8 iako to: na Oczyszczenie P. M., na s Józef, w Niedz. 4 Postu, na s Stanisław, w Niedz. podczas Oktawy Bożego Ciała, na Wniebowst. P. M., na Przeniesienie s Stanisława, w dniu 27 Września, na Wszystkich świętych.

Obwód Gostyński.

Kutno. Jarmarków 8 iako to: Na s Filipa i Jakóba, na Zielone Świątki, na s Wawrzyniec, na s Franciszek, na s Elżbietę, 14 Lutego, na Półposcie, 14 Września.

Gostynin. Jarmarków 6 iako to: 6 Sycznia, 19 Marca, 8 Maia, 25 Lipca, 30 Listopada, 25 Grudnia.

Itów. Jarmarków 4 iako to: na s Walenty, na s Bazyl, na s Jadwigę, na s Tomasz.

Krosniewice. Jarmarków 14 iako to: 31 Grudnia, 1 Lutego, 18 Marca, 7 Maia, w Niedz. przed Ziel. Świątkami,

12 Czerwca, 12 Lipca 25 Lipca, 14 Sierpnia, 7 Września, 28 Września, 17 Października, 10 Listopada, 29 Listopada.

Obwód Łęczyński.

Łęczyca. Jarmarków 8 iako to: Na 3 Króle, 2 Kwietnia, 4 Czerwca, 2 Lipca, 17 Lipca, 15 Października, 25 Listopada, 6 Grudnia.

Piątek. Jarmarków 7 iako to: 2 Stycznia, 4 Marca, w Kwiet. Niedz. na s Trócy, na Przenie. Pańskie, 27 Września, na s Andrzej.

Kłodawa. Jarmarków 8 iako to: Na 3 Króle, we Szro. po Półposcie, w Wiel. Czwartek, w Szro. po Niedz. 4 po Wielkanocy, we Szro. przed Oktawą Bożego Ciała, na s Jakób, na s Idzi, na s Klemens.

Zgierz. Jarmarków 7 iako to: 8 Lutego, 10 Marca, 29 Marca, 16 Sierpnia, na Podwyż. s Krzyża, na Ziel. Świątki, na s Katarzynę.

Alexandrow. Jarmarków 8 iako to: Na s Walenty, na s Grzegorz, na s Stanisław, na s Małgorzatę, na s Jacek, na s Rafał, na s Andrzej, 23 Grudnia. Nazajutrz po każdym jarmarku targ na konie i wszelkiego rodzaju bydło odbywał się na, oraz targi tygodniowe w Poniedziałki są przeznaczone.

Ozorków. Jarmarków 6 iako to: 2 Stycznia, w trzeci Poniedziałek po Wielkanocy, w Poniedziałek przed Oktawą Bożego Ciała, w ósmy Poniedziałek po Świątkach, w sześćnasty Poniedziałek po Świątkach, w dwadziesty Poniedziałek po Świątkach.

Kazimierz. Jarmarków 6 iako to: na s Józef, na s Jan Chrzciiciel, w wilią s Jana Chrzciiciela, na s August, na s Marcin, na s Barbare.

Łódź. Jarmarków 12 iako to: 6 Stycznia, 2 Lutego, 3 Marca, 7 Kwietnia, 8 Maia 13 Czerwca, 13 Lipca, 13 Sierpnia, 21 Września, 18 Października, 14 Listopada, 21 Grudnia.

Grzegorzewo. Jarmarków 8 iako to: w Niedz. po s Agnieszke, na s Józef, na s Woyciech, na s Trócy, w Niedz. przed s Małgorzatą, w Niedzielę po s Bartłomieju, w Niedzielę przed s Jadwigą, w Niedz. przed s Barbarą.

Poddębice. Jarmarków 8 iako to: na Nowy Rok, na s Walenty, dnia 14 Lutego, na s Józef dnia 19 Marca, na s Stanisław dnia 8 Maia, na s Antoni dnia 13 Czerwca, na s Marya Magdalene dnia 22 Lipca, na s Teklę dnia 23 Września, na s Marcin dnia 11 Listopada.

Konstantynów. Odbywa się dwa razy w tydzień targi: to jest: w Niedzielę i we Czwartek.

WOJEWÓDZTWO KRAKOWSKIE.

Obwód Kielecki.

Kielce. Jarmarków 14 iako to: Na Nawiedzenie P. M. na Wniebowzięcie, na Poświęcenie Kościoła, na Niedzielę Kwietnia, na Niedzielę Popielcową, na s Trócy, na trzecią Niedz. Adwentu, na s Martę, na s Rozalię, na s Cecylię, na s Agnieszke, na s Stanisław, na s Mateusz, na Wszystkich sś.

Częstyn. Jarmarków 12 które się odbywają w Poniedziałki, iako to: po 3 Królach, po s Dorocie, po s Józefie, po s Woyciechu, po Zielonych świątkach, po s Piotrze i Pawle, po s Annie, po s Bartłomieju, po s Mateuszu, po s Jadwidze, po s Marcinie, po N. P. Niepokalanego Poczęcia.

Jędrzejów. Jarmarków 14 iako to: Po Nowym Roku, po N. P. Gromniczną, na s Kazimierz, w Kwiet. Sobotę, na s Woyciech, w Sobotę świąteczną, w Sobotę po Oktawie Bożego Ciała, po s Piotrze i Pawle, na s Piotr w Okowach, na Narodz. P. M. na s Franciszek, na s Bernard, na s Łukasz, po s Katarzynę.

Małogoszcz. Jarmarków 12 iako to: Na s Agnieszke, na Tłusty Czwartek, na Szrodoposcie, na Niedz. Przewodnia, na Znalezienie s Krzyża, na s Jan Chrzciiciel, na s Małgorzatę, na s Wawrzyniec, na Podwyższenie s Krzyża, na s Szymona Jude, na s Mikołaj, i przed wilią Bożego Narodzenia.

Obwód Stopnicki.

Stopnica. Jarmarków 14 iako to. Po 3 Królach, na s Macię, po Przewod. Niedzieli, na s Zofię, we Szrodę po Zielonych Świątkach, na s Antoni, na s Piotra i Pawła, na s Marya Magdalene, na s Piotra w Okowach, po Narodzeniu P. M. na s Mateusz, na s Franciszek, na Wszystkich świętych, na s Mikołaj.

Wieliczka. Jar. 12 iako to: na s Agnieszke, na s Kazimierz, na s Woyciech, w Oktawie Bożego Ciała, na s Małgorzatę, na Wniebowzięcie P. M. na Narodz. P. M. na Wniebowstąpienie Pańskie, na s Mateusz, na s Jadwigę, na s Marcin, na s Mikołaj.

Chmielnik. Jarmarków 13 iako to. Na 3 Króle, na s Agnieszke, na s Macię, na s Józef, w Niedz. Przewod. na s Zofię, na s Wita, na s Jakób, na s Jacek, na s Idzi, na s Szymona Jude, na s Michał, na s Andrzej.

Szydłów. Jarmarków 12 iako to. 3 Stycznia, 3 Lutego, 13 Marca, 27 Marca, na s Filipa i Jakóba, 7 Czerwca, 27 Czerwca, na Przem. Pańsk. na s Idzi, na s Franciszek, Seraficki, w dzień Zaduszny, 9 Grudnia.

Nowe Miasto Korczyn. Jarmarków 8 iako to. Na Gromnicę, na s Józef, na s Stanisław, na Nawiedzenie P. M. na s Bartłomieja, na Przeniesienie s Stanisława, na s Elżbietę, na s Tomasz.

Busk. Jarmarków 10, te odbywają się we Szrodę iako to: po 3 Królach, po Niedz. Kwietni, po Szrodoposcie, po znalezieniu s Krzyża, po s Antonim, po s Prokopie, po Podwyższeniu s Krzyża, po s Mateuszu, po s Leonardzie, po s Barbarze.

Obwód Olkusi.

Olkusz. Jarmarków 9 iako to: w wstęp. Poniedziałek, w Kwiet. Poniedziałek po Wniebowstą. Pańskim, na s Jan, na s Anne, na Wniebowst. P. M., na s Michał, na s Franciszek, na s Andrzej.

Olštyn. Jarmarków 2 iako to: w Poniedziałek po Szrodoposcie, w Poniedziałek po s Stanisławie.

Pilica. Jarmarki odbywają się co dwa tygodnie w dni Wtorkowe.

Żarki. Jarmarków 13 iako to: Na 3 Króle, na N. P. Gromniczną, w Poniedz. po Niedz. Suchy, w Poniedz. po Niedz. Białej, w Poniedz. po N. Przewod., na s Stanisław, w Poniedz. po s Trócy, na Nawiedz. P. M., w Poniedz. po N. P. Snieżny, w Poniedz. po s Andrzeju, na Przeniesienie s Stanisława, na s Szymona Jude, na s Andrzej.

Bendzyn. Jarmarków 11 iako to: Na 3 Króle, na Gromnicę, po Niedz. Suchy, po Niedzieli Białej, po Niedz. Przewodni, na s Stanisław, po s Trócy, na Nawiedzenie P. M. po N. P. Snieżny, 27 Września, na s Andrzej.

Lelów. Jarmarków 16 iako to: Po Nowym Roku, na s Agnieszke, na s Macię, na s Józef, po Wielkieynocy, po Wniebowstąpieniu Pańskim, po Bożem Ciele, po s Piotrze, po s Maryi Magdalene, na N. P. Anielską, na s Bartłomieja, po Narodzeniu P. M. na s Franciszek, na s Łukasz, na s Marcin, po s Mikołaj.

Siewierz. Jarmarków rocznie dwanaście, to jest w pierwszy poniedziałek każdego miesiąca.

Obwód Miechowski.

Miechów. Jarmarków 19 iako to: Na 3 Króle, na Gromnicę, na Niedz. Głuchą, na s Macię, na Zwiastowanie P. M. w Kwiet. Niedzielę, w Przewodnią Niedzielę, na s Stanisław, na Zielone Świątki, na Narodzenie s Jana, na s Rozesłańców, na s Jakób, na s Jacek, na Narodzenie P. M. na s Mateusz, na s Łukasz, na s Szymon, na s Marcin, na s Łucya.

Opatowiec. Jarmarków 2 iako to: na s Jakób, na Zielone Świątki.

Skalbmierz. Jarmarków 13 iako to: w Niedz. po 3 Królach, na stary Zapust, na Szrodoposcie, na Kwiet. Niedz. na Niedzielę Przewodnią, na Wniebowstąpienie, na Boże Ciała, na 6 Jan Chrzciiciel, na s Wawrzyniec, na s Idzi, na s Franciszek Seraficki, na Wszystkich świętych, na Niepokalanego Poczęcia P. M.

WOJEWÓDZTWO SANDOMIERSKIE.

Obwód Radomski.

Radom. Jarmarków 9 iako to: 3 Stycznia; 13 Lutego; 14 Marca; 7 Kwietnia; 9 Maia; 13 Czerwca; 28 Października; 25 Listopada; 17 Grudnia.

Kozienice. Jarmarków 12 iako to: 21 Stycznia; 24 Lutego; w Niedzielę Białą; 23 Kwietnia; 22 Maia; 24 Czerwca; 14 Lipca; 24 Sierpnia; 24 Września; 15 Października; 4 Listopada; 6 Grudnia.

Zwoleń. Jarmarków 8 iako to: Na Nowy Rok; na s Dorotę; na Wielki Czwartek; na Znalezienie s Krzyża; na Boże Ciała; na Przemienienie Pańskie; na Podwyższenie s Krzyża; na s Katarzynę.

Janowiec. Jarmarków 4 iako to: na s Agnieszke; na s Stanisław; na s Małgorzatę; na s Łukasz.

Obwód Sandomierski.

Zawichost. Jarmarków 12 iako to: w Niedzielę Białą; na Boże Ciała; na Podwyż. s Krzyża; w Niedz. 1 Adwentu; po 3 Królach; na s Walenty; we Szrodę po Wielkieynocy; po s Stanisławie Biskup; na s Antoni [Padewski; na N. P. Anielską na s Franc. Seraficki; na s Barbare.

Staszów. Jarmarków 13 iako to: Na Nowy Rok; na Oczyszczenie P. M.; na s Macię; na Niedzielę Białą; na s Anne; na s Bartłomieja; na s Mateusz; na s Urszulę; na s Jędrzej.

Osik. Jarmarków 12 iako to: Na s Paweł; na s Walenty; na s Benedykt; na s Stanisław; na s Wity; na Nawiedzenie P. M.; na s Marya Magdalene; na s Piotra w okowach; na s Idzi; na s Szymona Jude; na Przeniesienie s Stanisława; na s Tomasz.

Tarłów. Jarmarków 10 iako to: Wstępna Szrodę; w Kwietny Poniedziałek; na s Woyciech; na s Trócy; na s Piotr i Paweł; na s Anne; na s Jadwigę; na s Marcin; na s Andrzej; na s Tomasz.

Sandomierz. Jarmarków 2 iako to: Na Wniebowstąpienie Pańskie; na Narodzenie P. M.

Obwód Opatowski.

Itza. Jarmarków 8 iako to: Na N. P. Gromniczną; na Zwiastowanie P. M.; na Kwietnia Niedzielę; na s Stanisław; na Wniebowzięcie P. M.; na s Idzi; na s Jadwigę; na Niepokal. Poczęcie P. M.

Lipsk. Jarmarków 9 iako to: Na Nawró. s Pawła; we Wtorek świąteczny; na s Marya Magdal.; na s Elżbietę; na s Małgorzatę; po Popielcu; w Poniedziałek po Niedzieli Białej; na s Woyciech.

Łagów. Jarmarków 12 iako to: Na Nowy Rok; na Oczyszczenie P. M.; na s Józef; na s Leonard; na Wniebowst. Pańskie; po Oktawie Przemie. Pańsk.; na s Bartłomieja; na s Michał; na s Mikołaj; na s Macię; na s Marcin; na s Jan Chrz.

Wąchock. Jarmarków 8 iako to: Na Nowy Rok; w pierwszą Nie. postu; na s Woyciech; na s Jan Chrz.; na s Małgorzatę; na Naro. P. M.; na s Michał; na s Elżbietę.

Opatów. Jarmarków 12 iako to: Na Nowy Rok; na s Agnieszke; w Wstęp. Szrodę; w Niedz. Kwiet.; w Niedz. Przew.; na s Trócy; na s Jan Chrz.; na s Anne; na s Bartłomieja; na s Franciszek; na s Marcin; na s Tomasz.

Obwód Opoczyński.

Końskie. Jarmarków 9 iako to: w Poniedziałek po Nawróceniu s Pawła; na s Macię; na s Józef; na s Filipa i Jakóba; w Poniedziałek po Bożem Ciele; na s Jakóba; w Ponie. po s Bartłomieju; na poświęcenie kościoła; na s Mikołaj.

Zarnów. Jarmarków 12 iako to: Na Nowy Rok; na Oczyszczenie P. M.; na s Kazimierz; na Niedz. Kwietnia; na s Woyciech; na s Trócy; na s Małgorzatę; na Wniebowzięcie P. M.; na Naro. P. M.; na s Łukasz; na s Marek; na s Mikołaj.

Opoczno. Jarmarków 10 iako to: na 3 Króle; w Poniedz. Starozapustny; w Poniedz. Szrodopustny; w Poniedz. przewodni; we Wtorek świąteczny; 22 Lipca; 24 Sierpnia; 21 Września; 2 Listopada; w Poniedziałek Adwentowy.

Drzewica. Jarmarków 8 iako to: na Nowy Rok; w Nie-

dzioł Zapus. w Niedzielę Białą; na s Woyciech; na s Piotra i Pawła; na s Anne; na Narodzenie P. M.; na s Łukasz. **Gielniów.** Jarmarków 11 jako to: na s Pawła; 16 Lutego; na s Grzegorz; na s Marek; na s Tróycę; na Nawiedz. P. M. na s Dominik; na s Idzi; w Poniedz. po N. P. Różanie, na s Marcin; na s Łucya.

Radoszyce. Jarmarków 8 jako to: w Poniedz. po 3 Królach; na s Dorotę; na s Woyciech; na Boże Ciało; na s Anne; na s Mateusz; na s Jadwige; na s Marcin.

Szydłowice. Jarmarków 12 jako to: na 3 Króle; na s Walenty; na Srodoposcie; na wielką Srodę; na s Zygmunta; na Boże Ciało; na s Wawrzyniec; na s Mateusz; na s Franciszek; na s Łukasz; na s Marcin; na s Mikołaj.

Ostrowiec. Jarmarków 12 jako to: na 3 Króle; na tłuisty Czwartek; na s Józef; na Niedz. przewod.; na Wniebowstąpienie Pańskie; w Oktawę Bożego Ciała; na s Jan; na Przemienienie Pań.; na s Idzi; na s Michał; na s Szymon; na s Katarzynę.

Przedbórz. Jarmarków 12 jako to: po 3 Królach, po s Macieju, po Niedz. Białej, po Wniebowstąpieniu, po Bożem Ciele, po s Janie Chrzcielu, po s Alexym, po Wniebowz. P. M., po s Krzyżu, po s Michale, po s Marcinie po Niepokalanem Poczęciu P. M.

WOJEWÓDZTWO KALISKIE.

Obwód Kaliski.

Kalisz. Jarmarków 6 w Poniedziałki, jako to: po Niedzieli Septuagesima, po Niedz. Judica, po s Wicie, po s Wawrzyniu, po s Michale, po s Marcinie.

Opatówek. Odbywać się będą stale targi w dni czwartkowe każdego tygodnia, a jarmarki w dniach: na s Dorotę, dnia 6 Lutego, na s Filipa i Jakóba, dnia 1 Maja, i na Wniebowzięcie, dnia 15 Sierpnia.

Turek. Jarmarków 11 jako to: na 3 Króle, w Poniedz. po Niedz. Kwietnię, w Poniedziałek po Bożem Ciele, na s Jakób, na Wniebowzięcie N. P., na Narodz. P. M., na s Łukasz, na Niepokal. Poczę. P. M., na s Marek, na s Agate, na s Leonard.

Warta. Jarmarków 13 jako to. 2 Stycznia, w dzień Nawróc. s Pawła, w drugi czwartek Postu, w czwart. przed Kwiet. Niedz. czyli szósty czwartek Postu, w dzień s Woyciecha, nazajutrz po Wstap. Pańskim, nazajutrz po Bożem Ciele, w dzień Nawiedz. Matki Boskiej, w dzień P. M. Anielskiej czyli 2 Sierpnia, w dzień Seclcia s Pawła, w dzień s Franciszka Seraf, czyli 4 Października, w dzień s Elżbiety, w dzień s Łucyi. Każdy Jarmark przypadał w dzień Sobotny lub Niedzielną, odkładany bywa na Poniedziałek.

Uniejów. Jarmarków 12 jako to. w Niedzielę Starozapustną, na s Macieju, w Ponied. Przewodni, na Znalezienie s Krzyża, w Ponied. Świąteczny, na s Piotra i Pawła, na N. P. Szkaplerzną, na s Wawrzyniec, na s Michał, na s Szymona Jude, na s Andrzeja, na s Szczepan.

Dobre. Jarmarków 13 jako to: na s Walenty, na Niedz. Judica, na s Filip i Jakób, w Poniedz. po s Tróycę, na s Jan, na s Marya Magdalene, na s Bartłomieju, na Narodz. P. M., na s Mateusz, na s Franciszka, na Wszystkich świętych, na s Katarzynę, na s Tomasz.

Koźmin. Jarmarków 8 jako to: na s Agnieszke, na s Grzegorz, na s Woyciech, na s Piotra i Pawła, na s Wawrzyniec, na Nar. P. M., na s Szymona Jude, na s Barbarę. Oprócz tych odbywają się jeszcze dnia 15 Stycznia, 14 Lutego, 29 Maja i 29 Lipca.

Staw. Jarmarków 10 jako to: na 3 Króle, na s Macieju, na s Józef, na s Stanisław, na Ziel. Świątki, na s Jakób, na s Egidy, na s Jadwige, na Wszystkich świętych, na s Mikołaj.

Chocz. Jarmarków 4 jako to: na trzy dni przed s Fil. i Jakóbem, przed s Bartłomiejem, przed s Jadwigą, przed s Marcinem.

Stawiszyn. Jarmarków 11 w Poniedziałki, jako to po 3 Królach, po s Walentym, po Srodoposciu, po Przew. Niedz.

po Wniebowst. Pańskim, po Nawiedz. P. M., po s Dominiku, po s Bartłomieju, po s Franciszku, po s Marcinie, po s Mikołaju.

Blaszk. Jarmarków 10 jako to: na N. P. Gromniczną, na Niedz. Quasim, na s Antoni, w Niedz. po s Janie, na s Anne, na s Roch, nazajutrz po s Michale, na s Katarzynę, na s Tomasz, na 3 Króle.

Iwanowice. Jarmarków 5 jako to: w Niedz. po 3 Królach, na s Kazimierz, w Niedz. po s Tróycę, na Narodz. P. M., na s Katarzynę.

Obwód Koniski.

Konin. Jarmarków 9 jako to: na s Fabiana i Sebastya, na s Laetare, na s Wniebowst. Pańskie, na Boże Ciało, nazajutrz po Maryi Magdaleny, nazajutrz po s Idzim, po s Franciszku, na s Urszule na s Mikołaju.

Koto. Jarmarków 10 jako to: w dzień po Nowym Roku, w dzień po N. P. Gromniczną, po s Macieju, w Poniedziałek po Niedz. Judica, po s Filipie i Jakobie, po Bożem Ciele, w dzień po s Wawrzyniec, po Podwyższeniu s Krzyża, po s Szymonie Judy, po s Katarzynie.

Pyzdry. Jarmarków 12 odbywają się w Poniedziałki, jako to: po N. Roku, po Oczyszczeniu P. M., po Srodoposcie, po Wielkieynocy, przed Świątkami, dniem przed s Piotrem, w Poniedziałek po s M. Magdalenie, po Wniebowz. P. M., po s Franciszku, po s Szymonie, po s Mikołaju.

Kazimierz. Jarmarków 12 jako to: na 3 Króle, na s Macieju, na Zwiastowanie P. M., na s Woyciech, na s Stanisław, na s Jan Chrzciel, na s Anne, na Porcyunkule, na Narodz. P. M., na s Franciszek, na s Marcin, na Niepokal. Poczę. P. M.

Wilczyn. Co cztery tygodnie bywa jarmark.

Zagorów. Bywa jarmark w każdy pierwszy czwartek Miesiąca.

Władysławów. Jarmarków 10 jako to: w Poniedziałek po 3 Królach, we czwartek po Zapustach, na s Józef, 23 Kwietnia, w Ponied. po Wniebowstąpieniu, 29 Czerwca, 24 Sierpnia, w Poniedziałek po s Michale, 1 Listopada, 30 Listopada.

Tuliszów. Jarmarków 8 jako to: na s Michał, w Poniedziałek przed s Marcinem, w Poniedziałek 2gi Adwentowy, we Wtorek po 3 Królach, w Poniedziałek przed Popielcem, w Poniedz. po s Woyciechu, w Ponied. przed s Janem Chrzcieliem, w Poniedz. po w Niebowz. P. M.

Stupca. Jarmarków 10 jako to: 7 Stycznia, w Poniedz. po Niedz. Septua., na Srodoposcie, w Poniedz. Wielkan., we Czwartek przed Świątki. 30 Czerwca, w poniedz po s Wawrzyniu, 22 Września, 19 Października, 26 Listopada.

Skulsk. Jarmarków 10 jako to: na Zwiastowanie P. M. na Oczys. P. M., na Opieki s Józefa, w Niebow. P., na s Jana, na Nawiedzenie N. P. M., na w Niebowz. P. M., na Narodz. P. M., na Wszyst. Sw., na Niepokal. N. P. Maryi.

Obwód Sieradzki.

Sieradz. Jarmarków 12 jako to: na 3 Króle, na s Macieju, na s Józef, na Kwietnia Niedz., na s Stanisław, na s Tróycę, na s Anne, na s Wniebowstąpienie, na s Mateusz, na Wszystkich Świętych, na s Mikołaj, na s Tomasz.

Lutomiersk. Jarmarków 8 jako to: 4 Lutego, 4 Marca, na 8 dni przed W. Czwartkiem, na 4 dni przed Zielonemi Świątkami, 29 Czerwca, 24 Sierpnia, 15 Października, 4 Grudnia.

Łask. Jarmarków 10 jako to: na Nowy Rok, 6 Lutego, w Niedz. Kwietnia w Przew. Niedz., na s Stanisław, na Świątki, 1 Lipca, na w Niebowz. P. M., 29 Września, 19 Listopada.

Szczerzów. Jarmarków 12 jako to: 10 Stycznia, 24 Lutego, 19 Marca, 25 Kwietnia, 25 Maja, 24 Czerwca, 25 Lipca, 17 Sierpnia, 7 Września, 21 Października, 17 Listopada, 5 Grudnia.

Widawa. Jarmarków 12 jako to: w Poniedz. Zapustny, w Poniedziałek s Kazimierza, w Niedz. 1 Postu, w Poniedz. s Józef, na Półposcie, w Poniedziałek s Antoniego, w Niedz.

2 po Wielkieynocy, w Poniedz. Świąteczny, na dzień przed s Malgorzata, w Poniedz. s Rocha, na dzień przed s Marcinem, w Niedz. 4 Adwentu.

Pabianice. Jarmarków 7 jako to: na s Agnieszke, na s Józef, na s Alojzy, na s Wawrzyniec, na s Mateusz, w Niedz. po s Marcinie, na s Tomasz.

Złoczew. Jarmarków 13 jako to: na N. Rok, na Niedz. N. P. Gromniczną, na s Kazimierz, na Niedz. Kwietnia, we 2 tygodnie po Wielkieynocy, na s Zofia, na s Antoni, w Niedz. po N. P. Szkaplerzną, na Wniebowz. P. M., na Narod. P. M., na s Franc. Serafiński, w Niedz. po Wszystkich ss., na s Andrzeja.

Zdąbska Wola. Jarmarków 8 jako to: 23 Lutego, 23 Kwietnia, 23 Maja, 23 Lipca, 23 Września, 23 Października, 23 Listopada, 23 Grudnia.

Obwód Wieluński.

Wieluń. Jarmarków 7 jako to: na s Agnieszke, na Niedz. Białą, po Niedz. Przewod., na Ziel. Świątki, na Nawiedz. P. M., na s Michał, na s Barbare.

Działoszyn. Jarmarków 2 jako to: na 3 Króle, na s Tomasz.

Stara Czystochowa. Jarmarków 12 jako to: na s Agnieszke, w Poniedz. po Niedz. Wstępny, w Poniedz. po Niedz. Kwiet., na s Filipa i Jakóba, w Srodę po Ziel. Świątkach, na s Jan Chrzciel, na s Marya Magdalene, w Poniedz. po w Niebowz. P. M. w poniedz. po Narodz. P. M. w poniedz. po s Michale, na Wszystkich ss., na s Katarzynę.

Nowa Czystochowa. Jarmarków 4 jako to: 19 Marca, 15 Czerwca, 1 Września, 13 Grudnia.

Kłobuck. Jarmarków 12 jako to: 24 Stycznia, 7 Lutego, 7 Marca, 28 Marca, 18 Kwietnia, 15 Maja, 30 Maja, 13 Lipca, 20 Sierpnia, 3 Października, 14 Listopada, 4 Grudnia.

Bolesławiec. Jarmarków 9 jako to: 3 Lutego, w Poniedz. po Niedz. Głuchę, w 3ci Poniedz. po Wielkanocy, w Poniedziałek po s Tróycę, dnia 13 Lipca, 10 Sierpnia, 21 Września, 2 Listopada, 13 Grudnia.

Mstów. Jarmarków 12 jako to: na 3 Króle, na s Walenty, na s Gertrude, na s Woyciech, na s Urban, na Niedz. po s Janie Chrzcielu, na ss Rozesłanców, na w Niebowz. N. P. na s Mateusz, na s Szymona Jude, na Ofiarowanie P. M. na s Tomasz.

Przyrów. Jarmarków 13 jako to: dnia 3 po s Grzegorz, dnia 3 po s Woyciechu, w Poniedz. po Bożem Ciele, na s Anne, na s Dorotę, na s Zofia, na s Jan Chrzciel, na s Michał, na s Łucya, na s Kazimierz, na Niedz. Kwietnia, w Niedz. po s Marcinie, na s Mikołaj.

Wieruszów. Jarmarków 10 jako to: na s Fabian i Sebastian, na s Agate, na Srodop. na s Woyciech, na s Stanisław, na s Piotra i Pawła, na s Bartłomieju, na s Michał, na s Szymona Jude, na s Jana Ewangeliste.

Krzepice. Jarmarków 8 w Poniedziałki jako to: po s Dorocie, po półposciu, po s Filipie i Jakobie, po s Wicie, po s Dominiku, po podwyżs. s Krzyża, po s Jadwidze, po Niepokalanem Poczęciu P. M.

Obwód Piotrkowski.

Piotrków. Jarmarków 4 jako to: na s Stanisław, na Zielone Świątki, na s Jakób, na s Michał.

Bełchatów. Jarmarków 6 jako to: w poniedz. po 3 Królach, w Białą Poniedz. lub w Niedz. w tydzień po Zielon. Świątk. na s Antoni, na s Michał, w tydzień po Wszystkich Świętych.

Brzeźnica. Jarmarków 10 w poniedziałki jako to: po s Walentym, we Czwartek przed Kwietnia Niedz., po w Niebowstąpieniu Pańsk., po Bożem Ciele, na ss Rozesłanców, po s Wawrzyniu, po s Egidy, po s Mateuszu, po s Jadwidze, po s Mikołaju.

Kamińsko. Jarmarków 10 jako to: na 3 Króle, na Gromnicę, na s Józef, na s Filipa i Jakóba, na s Piotra i Pawła, na s Marya Magdalene, na w Niebow. P. M. na s Franciszek, na s Szymona Jude, na s Tomasz.

Konieczpol. Jarmarków 11 jako to: Wilią s Agnieszki, w Wilią s Macieja, w Wilią s Józefa, w pierwszą Niedz. po w Niebowst. Pańsk., po święcie s Piotra i Pawła, w Wilią s Mar. Magd. w Wilią s Bartłomieja, w Wilią s Michała, w Wil. s Franciszka, w Wilią s Marcina, w Wilią s Mikołaja.

Pawno nad Wartą. Jarmarków 13 w poniedz. jako to: po N. Roku, po N. P. Gromniczną, po s Marcinie, po s Józefie, po Wielkieynocy, po s Stanisławie, po Ziel. świątkach, po Bożem Ciele, po s Jakobie, po s Bartłomieju, po s Franciszku, po s Marcinie, po s Mikołaju.

Wolbórz. Jarmarków 9 jako to: na s Kazimierz, na w Niebowst. Pańskie, na Boże Ciało, na s Piotra i Pawła, na s Rocha, na s Michał, na s Jadwigę, na s Mikołaj, w Wielki Czwartek zwany podstarzycą.

Piętaczno. Jarmarków 12 jako to: na 3 Króle, na Gromnicę, na s Kaźm., na W. Czwartek, na s Woyc., na s Antoni, na Nawiedz. P. M. na w Niebowz. P. M. na Narod. P. M., na s Franc., na s Leon, na Niep. Poczę. P. M.

Radomsk. Jarmarków 10 w Poniedziałki, jako to: po 3 Królach, w pierwszy poniedz. postu, w ostatni poniedz. postu, po s Krzyżu, po s Tróycę, po s Magdalenie, po s Jacku, po podwyż. s Krzyża, po s Łukasz, po s Andrzeju.

Tuszyn. Jarmarków 10 jako to: 6 Stycznia, 11 Lutego, 1 Kwietnia, 1 Maja, 4 Czerwca, 22 Lipca, 8 Września, 4 Października, 1 Listopada, 30 Listopada.

WOJEWÓDZTWO LUBELSKIE.

Obwód Lubelski.

Lublin. Jarmarków 4 jako to: na N. P. Gromniczną, na Ziel. Świąt. na Wniebowz. P. M. na s Szymona Jude, oprócz tego odbywa się dwanaście jarmarków jednodniowych w pierwszy dzień każdego miesiąca.

Kazimierz. Jarmarków 5 jako to: na s. Kazimierz, na s Jan Chrz. na Wszyst. ss. na s Barbare, na s Bartłomieju.

Lubartów. Jarmarków 7 jako to: na 3 Króle, na Niedzielę Zapustną, na Niedzielę Kwietnia, na s Filipa i Jakuba, na s Anne, na s Bartłomieju, na s Dyonyzy.

Opole. Jarmarków 13 to jest w każdym miesiącu po jednym, a w jednym miesiącu dwa.

Końska Wola. Jarmarków 9 jako to, na s Fabian i Sebastian, na wstępna Niedzielę, na Zwiastowanie P. M. na Znalezienie s Krzyża, po pierwszcy Niedz. Oktawy Bożego Ciała, na s Anne, na s Bartłomieju, na podwyż. s Krzyża, na s Łukasz.

Piaski. Jarmarków 10 jako to, na N. P. Gromniczną, na s Macieju, na Niedz. Kwietnia, na s Krzyż, na s Jan, na s Kilian, na Podniesienie s. Krzyża, na Wszystkich ss., na s Jędrzey, na s Tomasz.

Obwód Hrubieszowski.

Hrubieszów. Jarmarków 8 jako to, na Maślenice, na Wniebowstąpienie, na 10 Piątek, na s. Prokopa, na Wniebowz. P. M. na s. Krzyż, na pokrowy, na s Marcin, wszystkie podług Ruskiego Kalendarza.

Łuszczów. Jarmarków 10 jako to, 13 Stycznia, 2 Lutego, 24 Lutego, 19 Marca, 6 Kwietnia, 21 Kwietnia, 6 Czerwca, 11 Lipca, 29 Września, 11 Listopada.

Komorów. Jarmarków 8 jako to: na Srodoposcie, na Niedz. przewodnią, na s Stanisław, na Wniebowz. P. M. na s Michał, na s Szymona Jude, na s. Jędrzey, na Młodzianki.

Dubienka. Jarmarków 3 jako to: na 3 Króle, na Zielone Świątki, na N. P. Różańcowa.

Horodło. Jarmarków 3 jako to: 13 Stycznia, 22 Maja, 18 Grudnia.

Uchanie. Jarmarków 6 jako to: na s. Woyciech, na s Piotra, na s Dymitra, na N. P. Gromniczną, na Zielone Świątki, na Wniebowzięcie P. M.

Tyszwice. Jarmarków 4 jako to: 2 Stycznia, 5 Lipca, 12 Września, 6 Listopada.

Obwód Krasnostawski.

Chełm. Jarmarków 5 jako to, na Zwiastowanie P. M. na s Mikołaj, na s Jan Chrz. na Narodz. P. M. na s Michał.

s. Stanisław, 3 na s. Wil, 4 na s. Jan Chrzestiel, 5 na s. Piotr w okowach, 6 na s. Michał, 7 na s. Jadwiga.
 Królewiec. Jarmark w Poniedziałek przed s. Janem.
 Lipsk. Jarmarków 3 iako to: 1 na Nowy rok, 2 w Niedziele Jubilate, 3 po s. Michale.
 Malbork. Jarmarków 2 iako to: 1 na ss. Filipa i Jakoba, 2 na s. Dymizego.
 Mirecz nad Niemnem w Litwie. Jarmarków 7 iako to: 1, na s. Króle, 2 na Wniebowzięcie P. M., 3 na s. Michał aż do Ostatny Różancowej, 4 w Niedziele Kwietnia, 5 na Boże Ciało, 6 na s. Piotra i Pawła, 7 na Niepokalane poczęcie P. M. Oprócz tego odbywają się targi w każdą Sobotę.
 Mińsk. Kontrakty na s. Józef, jarmark na s. Andrzeja.
 Mitawa. Jarmarków 2 iako to: 1 na narodzenie P. M., 2 na s. Michał.
 Nieświeszcz. Jarmark 1 Lipca trwający przez 2 tygodnie.
 Poczajów, miasto na Wołyniu. Jarmarków 2 iako to: 1 czteroniedzielny na Zielone Świątki Ruskie, 2 czteroniedzielny na uszenie Ruskie; — na bydło, konie i różne towary.
 Pawłocz 6 mil za Berdyczowem. Jarmark dwutygodniowy na s. Demetriusza Ruskiego, d. 9 Października stawiony na konie, woły, tudzież na tureckie i na inne cudzoziemskie towary.
 Poznań. Jarmarków 4 iako to: 1 w Niedziele wstępną, 2 na s. Jan, 3 na s. Michał, 4 na s. Łucya.
 Przemysł. Jarmarków 2 iako to: 1 na s. Piotra i Pawła, 2 na s. Michał.
 Ryga. Jarmark wielki od 5 Sierpnia aż do 7 Września.
 Swisłocz. Jarmarków 2 iako to: 1 d. 1 Maja trwający dni 5, 2 na s. Bartłomieja. Wielkie sklepy z izarbami, gabinetami, na końcu placu iarmarczowego wymurwane, są nuywygodniejsze w całym kraju.
 Toruń. Jarmarków 3 iako to: 1 na 3 Króle, 2 na s. Trójce, 3 na s. Szymona Jude.
 Usiatyn na Podolu. Dwa Jarmarki wielkie iako to: 1 na s. Jan, 2 na s. Tomasz; gdzie oryentalni kupcy z różnemi towarami bywają.
 Wilno. Jarmark wielki na 3 Króle.
 Wrocław. Jarmarków 9 iako to: na półpoście na bydło i konie, na Srodoposcie jarmark kramny, na Niedziele Przedwiośnia na konie i bydło, 5 Czerwca na wełnę, na s. Jan Chrzestiel kramny, na konie i bydło; na s. Matgorzate na bydło i konie, na Nar. N. M. P. jarmark kramny, 2 Listopada na wełnę, na s. Elżbiety kramny, i na konie i bydło.
 Yzyatyn na Podolu. Jarmarków 2 iako to: 1 na s. Jan, 2 na s. Tomasz — trwają przez 4 tygodnie.
 Żelwa w Woiewództwie Nowogrodzkim. Jarmark wielki sławny na s. Dominika, to jest dnia 4 Sierpnia, który 3 tygodnie trwa.
 Żłkiew. Jarmarków 2 iako to: 1 na 3 Króle, 2 na s. Piotra i Pawła.

PRZYCHODZA. — Od godziny 6 do 7 rana. Poczta konna Petersburgska, Grodzieńska, Królewiecka i z Nowodworu.
 Od godziny 8 do 9 rana. Poczta konna Kaliska, Poznańska, Berlińska i z Wrocławia.
 Od godziny 10 do 11 przed południem. Poczta konna Toruńska.
 Od godziny 11 do 12 w południe. Poczta wozowa Siedlecka i Brzesko-Litewska.
 Od godziny 2 do 6 po południu. Poczta osobowa Kaliska.
 Od godziny 8 do 9 wieczór. Poczta wozowa Wrocławska, Kaliska i Poznańska.

W PONIEDZIAŁEK.

ODCHODZA. — O godzinie 12 w południe Nr. 3. Poczta wozowa do Radzimina.
 O godzinie 1 z południa Nr. 1. Poczta konna Kaliska, Poznańska i Berlińska na Ostaszew, Litwie, Soroczew, Łowicz, Kutno, Krosniewice, Kłodawę, Koło, Słupcę, do Xiestwa Poznańskiego, Wrocławia, Berlina, Lipska i całych Niemiec północnych, Francji, Hollandji. — z Koła do Kalisza.
 O godzinie 2 po południu Nr. 3. Poczta konna Petersburgska, Grodzieńska, Królewiecka, na Jabłonne, Serock, Pultusk, Sieluch, Ostrołękę, Miastków, Łomżę, Szczuczyn, Grajewo, Rągród, Augustów, Suwałki, Kalwaryja, Maryampol, Węgrów, do Kowna; na Wilno do Petersburga, z Łomży na Tykocin, Białystok do Grodna; z Pultuska na Maków, Praszysz, Mławę, Nibarg do Królewa i całych Pruss Zachodnich. — z Jabłony do Nowodworu i Modlina.
 O godzinie 4 po południu Nr. 4. Poczta konna Toruńska i Płocka na Suchaczew, Iłow, Gombin, Gostynin, Kowal, Włocławek, Niezawę, Służewo, Toruń, Bydgoszcz, Chełmno, Grudziądz, Kwidzyn, Gnień, Czerew do Gdańska — z Gombina do Płocka i Lipna.
 NOTANDUM. Ta poczta bierze z sobą wszelkie Listy, w Brzeskie Kujawskie, Płockie, Inowrocławskie, Gnieźnieńskie, Chełmińskie i do Pruss zachodnich.
 PRZYCHODZA. Od godziny 8 do 9 rana. Poczta konna Wrocławska przez Kalisz, Widawę i Piotrków.
 O godzinie 10 przed południem. Poczta wozowa z Radzimina.
 O godzinie 8 do 10 rana. Poczta nadwyzwyczajna Kuryerska z Petersburga.

We WTOREK.

ODCHODZA. O godzinie 12 w południe Nr. 2. Poczta wozowa Lubelska na Pałeczno, Górze, Mniszew, Ryczmów, Kozienice, Granice, Puławy, Markuszów, Lublin, Piaski, Krasnystaw, Stary Zamość do Zamościa.
 NOTANDUM. Ta poczta odchodzą wszelkie Listy w Sandomirskie, Galicyę, do Lwowa, Wołynia, Ukrainy, Połoa i do Państwa Tureckiego.
 O godzinie 4 po południu Nr. 4. Poczta wozowa Piotrkowska i konna Wrocławska na Janki, Tarczyn, Mszczonów, Chrzczonowice, Rawę, Lubochną, Tomaszów, Wolborz, Piotrków. — z Piotrkowa kargolkowa i konna na Widawę, Kalisz do Wrocławia i Saxonii, — od Piotrkowa do Częstochowy i górnego Ślązka, tudzież w Sieradzkie i Wieluńskie.
 O godzinie 6 wieczór Nr. 1. Poczta konna Poznańska i Berlińska na Łowicz, Słupcę, w Prussy, tym samym traktem jak wyżej.
 O godzinie 7 wieczór Nr. 1. Poczta wozowa Kaliska, Poznańska i Wrocławska na Łowicz, Słupcę, w Prussy, tym samym traktem iak konna, — od Kalisza na Kalisz, do Ślązka.
 O godzinie 7 wieczór Nr. 1. Poczta osobowa Kaliska traktem iak wyżej przez Koło, Kalisz do Ślązka.

W Y K A Z.

Przychodu i odchodu Poczty konnych iako i wozowych, do Warszawy i z Warszawy, z wyszczególnieniem dni i godzin.

W N I E D Z I E Ł E.

ODCHODZA. — O godzinie 2 po południu Nr. 2. Poczta konna Siedlecka i Brzesko-Litewska do Rossji na Miłosnę, Mińsk, Kaluszyn, Mingosy i Siedlce. Zburzyn, Międzyrzec, Białe, Kalesie, do Brześcia-Litewskiego, skąd odchodzi do farnych prowincji Rossyjskich, Moskwy etc.